

Механизам за независно известување Македонија: Извештај за напредокот 2012-2013

Неда Коруновска, Реактор – Истражување во акција

Содржина

Executive Summary: MACEDONIA	3
ИЗВРШНО РЕЗИМЕ: МАКЕДОНИЈА	15
I. ПРЕГЛЕД НА КОНТЕКСТОТ	29
II. ПРОЦЕС: РАЗВИВАЊЕ НА АКЦИСКИОТ ПЛАН	33
III. ПРОЦЕС: Консултации за време на имплементацијата	36
IV. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ЗАЛОЖБИТЕ	38
<i>Ц1М1: ЕНЕР онлајн партиципативна алатка за креирање закони; 1) Објавување на предлог закони; 2) Податоци за употреба на ЕНЕР</i>	42
<i>Ц1М2: www.e-demokratija.gov.mk - интернет алатка за партиципативен процес на донесување одлуки</i>	46
<i>Ц1М3: Воведување на онлајн петиции</i>	49
<i>Ц1М4:Имплементација на Стратегијата за соработка на Владата со граѓанскиот сектор</i> ..	51
<i>Ц1М5:Кодекс за добри практики за учество на граѓанскиот сектор</i>	54
<i>Што се случи?</i>	54
<i>Ц2М1: www.opendata.gov.mk</i>	57
<i>Ц2М2: Креирање на бизнис модели за отворени податоци</i>	59
<i>Ц2М3: Давање приоритет на отворање на податоците</i>	61
<i>Ц2М4: Употреба на интероперабилни услуги како водич во отворањето на податоци</i>	63
<i>Ц2М5: Планирање и следење на имплементацијата на плановите за отворање на информациите од јавните институции</i>	65
<i>Ц2М6: Анализа на законската регулатива која го овозможува концептот на отворени податоци</i>	68
<i>Ц3М1:Подобрување на услугите преку www.uslugi.gov.mk</i>	70
<i>Ц3М2: Интегрирање на граѓанските дневници, нивно ажурирање и објавување</i>	72
<i>Ц3М3: Проектот “Семафор” за евалуација на јавната администрација од страна на граѓаните</i>	74
<i>Ц3М4: Обезбедување на владините услуги преку “cloud computing”</i>	77
<i>Ц3М5: Воведување на еднократно барање на податоците од граѓаните</i>	79
<i>Ц4М1: Објавување на информации од јавен карактер кои се лесни за пронаоѓање</i>	81
<i>Ц4М2: 1.Примена на тестот за штетност. и 2. Објавување на податоци собрани преку Законот за слободен пристап</i>	85
<i>Ц4М3: Ратификација на Конвенцијата на Советот на Европа за пристап до јавни документи</i>	89
<i>Ц4М4:Електронско поднесување на барања за пристап до информации од јавен карактер</i>	91
<i>Ц4М5:Обука на службените лица задолжени за пристап до информации од јавен карактер</i>	94
<i>Ц5М1: 1.Утврдување на области со ниска заинтересираност за бизнис инвестиции.</i>	
<i>2.Објавување на истражувања</i>	97
<i>Ц5М2:Научно-истражувачка соработка на интернет</i>	100
<i>Ц5М3: Објавување на податоци од Државното завод за статистика за научни цели</i>	102

<i>Ц6М1:Достапни информации за инспекторатите</i>	104
<i>Ц6М2:Воведување на системи на интегритет за анти-корупциски политики во јавната администрација</i>	108
<i>Ц7М1:Иницијатива за јавен буџет</i>	111
<i>Ц7М2:Јавни набавки</i>	114
<i>Ц7М3:Странска помош и странски инвестиции</i>	118
<i>Ц8М1: Отварање на податоците од страна на општините</i>	121
<i>Ц8М2: Обуки на службените лица на локалната самоуправа за слободен пристап до податоци</i>	125
<i>Ц8М3: Системи на интегритет на локално ниво. 1. Дефинирана методологија. 2. Пилотирање во 10 општини</i>	128
<i>Ц9М1: Промовирање на информирани потрошувачи во одредени области</i>	133
<i>Ц9М2: Достапност на информации кои се однесуваат на: безбедност на патиштата, чистотата на воздухот, безбедноста на работниците</i>	136
<i>Ц9М3: Информации за јавното здравје</i>	139
V. САМО-оценка	141
VI: следни чекори	143
прилог: методологија	149

EXECUTIVE SUMMARY: MACEDONIA

Independent Reporting Mechanism (IRM) Progress Report 2012–13

Macedonia’s action plan was innovative and ambitious in many respects. The country began several initiatives in the areas of transparency, accountability, and technology and innovation for openness and accountability that have strong potential in the coming years. Going forward the government can proactively involve multiple stakeholders in the OGP process and civil society organisations could take advantage of the opportunities created by the government to engage in the OGP process.

The Open Government Partnership (OGP) is a voluntary international initiative that aims to secure commitments from governments to their citizenry to promote transparency, empower citizens, fight corruption, and harness new technologies to strengthen governance. The Independent Reporting Mechanism (IRM) carries out a biannual review of the activities of each OGP participating country.

Macedonia officially began participating in OGP in August 2011, when the Minister of Foreign Affairs, Nikola Poposki, declared the government's intent to join.

The Ministry of Foreign Affairs (MFA) coordinated Macedonia's initial involvement in OGP. Later the government transferred the responsibility to the Ministry for Information Society and Administration (MISA). The first action plan was developed by MISA, with support from the World Bank. The development of the action plan took place amid ongoing public sector reform focused on open government and e-government. Overall, participation of other ministries and responsible authorities was limited, even those directly responsible for commitments in the action plan.

OGP PROCESS

Countries participating in the OGP follow a process for consultation during development of their OGP action plan and during implementation.

In Macedonia, in mid-2012 an inter-ministerial working group was constituted by the MFA and included representatives from civil society and business sector. However, the process of consultation to develop the action plan took place at the agency (MISA) level. No details about the process of consultation or specific timelines were made available prior to consultations. An advance notice of just three days was provided to the public for comment on the draft action plan. Government officials noted that placing notifications on a web portal was sufficient to cover all interested parties.

After the draft action plan was posted on the e-democracy portal, representatives from the business sector, academia, and civil society organisations working on IT were invited by MISA to participate in, in-person consultations. Participants noted a lack of focus on issues related to institution management, legal framework, and transparency of government. Few written recommendations were accepted, but summaries of these comments were not made available. Overall, it was difficult to assess the meaningfulness of consultations on the development of the action plan.

Even though the government published its self-assessment report after providing two weeks for public comment, the report had several weaknesses. The report assessed only four out of nine programmatic areas, did not provide information on a vast majority of commitments, and did not identify areas where government can work to improve openness and accountability.

At a glance

Participating since: 2011
Number of commitments: 35

Level of Completion

Completed: 2 of 35
Substantial: 6 of 35
Limited: 17 of 35
Not started: 10 of 35

Timing

On schedule: 9 of 35
Ahead of schedule: 1 of 35

Commitment emphasis:

Access to information: 21 of 35
Participation: 10 of 35
Accountability: 2 of 35
Tech & innovation for transparency & accountability: 1 of 35
Unclear: 3 of 35

Number of commitments with:

Clear relevance to an OGP Value: 32 of 35
Moderate or transformative potential impact: 16 of 35
Substantial or complete implementation: 8 of 35
All three (★): 6 of 35

COMMITMENT IMPLEMENTATION

As part of OGP, countries are required to make commitments in a two-year action plan. Table 1 summarizes each commitment, its level of completion, its ambition, and whether it falls within Macedonia's planned schedule and the key next steps for the commitment in future OGP action plans. Macedonia's plan contained thirty-five commitments grouped under nine objectives related to OGP values, as evidenced below. Macedonia completed two of its thirty-five commitments. Table 2 summarizes the IRM assessment of progress on each commitment.

Table 1: Assessment of Progress by Commitment

COMMITMENT SHORT NAME	POTENTIAL IMPACT				LEVEL OF COMPLETION			TIMING	NEXT STEPS	
	NONE	MINOR	MODERATE	TRANSFORMATIVE	NOT STARTED	LIMITED	SUBSTANTIAL			COMPLETE
<p>☛ COMMITMENT IS CLEARLY RELEVANT TO OGP VALUES AS WRITTEN, HAS SIGNIFICANT POTENTIAL IMPACT, AND IS SUBSTANTIALLY OR COMPLETELY IMPLEMENTED.</p>										
<p>☛ O1.M1: ENER Online Participatory Tool in Legislation Making:</p> <ol style="list-style-type: none"> Publishing Draft Laws—Publish information on pre-legislative process for all draft laws, including a link to ENER. ENER Usage Data—Ministry of Information Society and Administration should compare data on ENER usage. 								Behind schedule	Further work on basic implementation	
<p>O1.M2. Online Tool for Participatory Policy-Making—Increase multi-stakeholder participation in policy processes.</p>									Behind schedule	Revision of commitment to be more achievable or measurable
<p>O1.M3. Introduction of Online Petitions—Introduce online petitions with signatures.</p>									Behind schedule	Further work
<p>O1.M4. Implement Strategy for Co-operation between Government and Civil Society—Implement the strategy for co-operation between government and civil society.</p>									Behind schedule	Further work
<p>O1.M5. Code of Best Practices for NGO Involvement—Improve code of best practices for NGO in policy-making processes.</p>									Behind schedule	Abandon Commitment
<p>☛ O2.M1. www.opendata.gov.mk—Establish an open-data portal to publish information in open-data format and prepare a catalog of websites with access to open data.</p>									On schedule	New commitment building on existing implementation
<p>O2.M2. Development of Business Model for Open Data—Develop indicators to evaluate the benefit of open data to small- and medium-sized enterprises.</p>									Behind schedule	Abandon Commitment
<p>O2.M3. Prioritizing Opening of Data—Enable citizens' and companies to submit priority lists on information to be published as open data.</p>									Behind schedule	Revision of commitment

COMMITMENT SHORT NAME	POTENTIAL IMPACT				LEVEL OF COMPLETION			TIMING	NEXT STEPS
	NONE	MINOR	MODERATE	TRANSFORMATIVE	NOT STARTED	LIMITED	SUBSTANTIAL		
<p>☛ COMMITMENT IS CLEARLY RELEVANT TO OGP VALUES AS WRITTEN, HAS SIGNIFICANT POTENTIAL IMPACT, AND IS SUBSTANTIALLY OR COMPLETELY IMPLEMENTED.</p>									
<p>O2.M4. Use of Inter-operable Services for Open Data—Motivate and inspire institutions to learn from one another on Open Data.</p>								Behind schedule	Abandon Commitment
<p>O2.M5. Implementation of Plans for Opening State Institutions' Information—Plan and monitor institutional plans on information sharing.</p>								On schedule	Revision commitment
<p>☛ O2.M6. Analyze Legal Framework for Open Data—Remove legal obstacles in enabling information-sharing through open data.</p>								On schedule	Further work
<p>☛ O3.M1. Improving Services through www.uslugi.gov.mk—Ensure better quality of services by enabling citizens' to assess services and provide feedback using the portal.</p>								On schedule	Further work
<p>O3.M2. Integrate, Update, and Publish Citizen Logs—Determine obligations for institutions to integrate, update, and publish citizen logs.</p>								On schedule	Further work
<p>☛ O3.M3. "Traffic Light" Project—Publish results of public administration project from the perspective of citizens' satisfaction.</p>								On schedule	Further work
<p>O3.M4. Provision of Government Services through Cloud Computing—Use cloud computing to improve co-operation among public institutions and increase efficiency of government services.</p>								Behind schedule	Abandon commitment
<p>O3.M5. Introduce One-Off Request for Information from Citizens—Implement law on electronic management and consolidate databases.</p>								Behind schedule	Abandon commitment
<p>O4.M1. Publish Easy to Search Public Information—Improve access to public information by publishing information in formats that makes it easy to search and use.</p>								Behind schedule	Revision of commitment
<p>O4.M2. Freedom of Information:</p> <ol style="list-style-type: none"> Use of Harm Test—Use the Damage Test in Commission for Access to Public Character Information (2012–2014). Publish Information Gathered through the Free Access Law—Information accessed under the Law on Free Access to Public Character Information should be published and made accessible for all. 								Behind schedule	Revision of commitment
<p>O4.M3. Ratify Council of Europe Convention on Access to Public Documents—Adopt Law on Ratification of Council of Europe Convention on Access to Public Documents, signed in 2009.</p>								Behind schedule	Further work

COMMITMENT SHORT NAME	POTENTIAL IMPACT				LEVEL OF COMPLETION			TIMING	NEXT STEPS
	NONE	MINOR	MODERATE	TRANSFORMATIVE	NOT STARTED	LIMITED	SUBSTANTIAL		
<p>⊛ COMMITMENT IS CLEARLY RELEVANT TO OGP VALUES AS WRITTEN, HAS SIGNIFICANT POTENTIAL IMPACT, AND IS SUBSTANTIALLY OR COMPLETELY IMPLEMENTED.</p>									
<p>O4.M4. Electronic Submission of Requests—Make electronic submission of requests for information under the Free Access Law, and upgrade the website of the Commission for Access to Public Character Information.</p>								Behind schedule	Abandon commitment
<p>O4.M5. Training Access to Information Officers—Train officials in charge of Law on Free Access to Public Character Information.</p>								Behind schedule	New commitment
<p>O5.M1. Identify Areas of Low Interest to Business and Publish Research—Identify information relevant to citizens that the private sector will not invest in, and publish publicly financed research.</p>								Behind schedule	Further work
<p>O5.M2. Scientific and Research Co-operation through Internet—Publish information that will promote scientific and research co-operation through the Internet.</p>								Behind schedule	Revision of commitment
<p>O5.M3. Publish Information from the Statistical Office—Publish information from Statistical Office for use by scientists.</p>								Behind schedule	Revision of commitment
<p>O6.M1. Available Information about Inspectorates—Identify information that is useful for citizens and businesses, and publish information on Inspectorates' websites.</p>								On Schedule	Revision of commitment
<p>O6.M2. Introduce Integrity Systems for Anti-corruption Policies in Public Administration—Define methodology and procedures to implement anti-corruption policies in public administrations, including relevant electronic tools.</p>								Behind schedule	Further work
<p>O7.M1. Open Budget Initiative—Publish budget as open data.</p>								On schedule	Revision of commitment
<p>O7.M2. Public Procurement—Improve transparency and openness of public procurement system.</p>								Behind schedule	Revision of commitment
<p>O7.M3. Foreign Assistance and Investments—Consolidate information on foreign assistance and investment and prioritize data that qualifies as open data.</p>								Behind schedule	Revision of commitment
<p>O8.M1. Opening of Information by Municipalities—Open information to stimulate competition between municipalities.</p>								Behind schedule	Revision of the commitment
<p>O8.M2. Free Access to Information Training for Local Self-Government Officials—Train municipal officials to better implement Law on Free Access to Public Character Information.</p>								Behind schedule	New commitment

COMMITMENT SHORT NAME	POTENTIAL IMPACT				LEVEL OF COMPLETION				TIMING	NEXT STEPS
	NONE	MINOR	MODERATE	TRANSFORMATIVE	NOT STARTED	LIMITED	SUBSTANTIAL	COMPLETE		
<p>⊛ COMMITMENT IS CLEARLY RELEVANT TO OGP VALUES AS WRITTEN, HAS SIGNIFICANT POTENTIAL IMPACT, AND IS SUBSTANTIALLY OR COMPLETELY IMPLEMENTED.</p>										
<p>⊛ O8.M3. Integrity System on Local Level:</p> <ol style="list-style-type: none"> Establish Methodology for Introduction of Integrity Systems on Local Level Pilot the Integrity System in Ten Municipalities 									On schedule	Revision of commitment
<p>O9.M1. Promotion of Consumer Information—Increase access to information for consumers and citizens on health, education, food, energy efficiency, fuel efficiency, environment protection, financial services, social protection, and gender.</p>									Behind schedule	Further work
<p>O9.M2. Availability of Information Related to Road Safety, AirQuality, Safety of Workers—Harmonize information on regulations, better implement regulatory obligations, and improve availability and quality of information on road safety, air quality, and worker safety.</p>									Behind schedule	Revision of commitment
<p>O9.M3. Public Health Information—Identify data and information to improve citizens' access to relevant information on health.</p>									Ahead of schedule	New commitment

Table 2: Summary of Progress by Commitment

NAME OF COMMITMENT	SUMMARY OF RESULTS
<p>⊛ COMMITMENT IS CLEARLY RELEVANT TO OGP VALUES AS WRITTEN, HAS SIGNIFICANT POTENTIAL IMPACT, AND IS SUBSTANTIALLY OR COMPLETELY IMPLEMENTED.</p>	
<p>⊛ O1.M1. ENER Online Participatory Tool in Legislation Making</p> <ul style="list-style-type: none"> OGP Value Relevance: Clear Potential Impact: Moderate Completion: Substantial 	<p>The single electronic register of regulations (ENER) was introduced in 2009. Before it's inclusion in the OGP action plan, this commitment did not have the mandatory 30-day period for public consultation. The commitment was substantially implemented and increased access to information on draft legislation. In 2012, the ENER was improved to remove difficulties in its operation and other weaknesses. The proposed changes were substantial, but civil society organisations were not aware of these changes. Despite the progress, there are challenges: the website is not easy to navigate and data is not presented in open data formats. Most notably, ENER does not provide opportunity for public comment at all stages and is limited to the final state of the legislative process. There is also lack of awareness about ENER among civil society organizations and government officials.</p>
<p>O1.M2. Online Tools for Participatory Policy-Making</p> <ul style="list-style-type: none"> OGP Value Relevance: Clear Potential Impact: Moderate Completion: Limited 	<p>An e-democracy web portal (www.e-demokratija.gov.mk) was launched to increase public awareness on participation in policy-making. However, it is unclear whether its current use can be considered satisfactory for promoting participation in policy-making. The commitment is a step forward for increased public participation since the website promotes a number of online participatory mechanisms (documents, blogs, idea submissions area, and a forum). However, both the stakeholders and the government made very limited use of the commitment. Further work is recommended on raising awareness about the portal, and on promoting guidelines for using the portal by public institutions.</p>

<p>O1.M3. Introduce Online Petitions</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Not started 	<p>The aim of this commitment was to introduce online petitions. A petition on an issue must be supported by 5,000 citizens through the use of digital certificates and other non-digital mechanisms. However, this commitment did not start as planned. CSOs nevertheless noted the progressive nature of the commitment to improve citizen-government interaction on topics of public interest. One of the big challenges of this otherwise notable commitment is unaffordability of certificates to submit signatures online. It was recommended that the minimum number of petitions is reduced, the mechanism of submitting petitions is improved, and citizens should be allowed to use other ways such as through parliamentary groups that are willing to propose policies, to take up issues raised by citizens' petitions.</p>
<p>O1.M4. Implement Strategy for Co-operation between Government and Civil Society</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: None • Completion: Limited 	<p>Starting in 2012, the Macedonian government implemented its Second Strategy for Co-operation with the Civil Society Sector. The strategy aims to support and develop a partnership between government and civil society. The IRM researcher found this commitment was partially implemented. Overall, OGP did not stretched government's efforts in the implementation of the Strategy for Co-operation with the Civil Society Sector; however, government officials feel that the inclusion in the action plan stimulated an enabling environment and needs to ensure better implementation in the future. The government should also allocate sufficient resources to implement the strategy in accordance with the action plan.</p>
<p>O1.M5. Code of Best Practices for NGO Involvement</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Moderate • Completion: Limited 	<p>A year before joining the OGP, the government adopted the Code of Best Practices for NGO Involvement. The code promotes the use of various instruments for involvement of the civil sector such as interactive websites, ENER, conferences, trainings, joint working groups, and joint campaigns. The OGP action plan envisioned an improvement of the code by the end of 2012. Both the civil society sector and the state administrative bodies made very limited use of the commitment's outputs. During the two years of the code's implementation only one organisation submitted a proposal to the relevant government ministries. The IRM researcher found limited implementation of the commitment, and it did not stretch government practice beyond the baseline. It is recommended this commitment should be abandoned.</p>
<p>⊕O2.M1. www.opendata.gov.mk</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Moderate • Completion: Complete 	<p>The government launched a web portal for open data. The commitment envisioned a platform that links to other public institution websites. This commitment was completed. While transformative, this commitment should be shaped into a new commitment that addresses identified problems, such as the unavailability of an inventory of data held by public institutions and a lack of human resources and ICT equipment.</p>
<p>O2.M2. Development of Business Model Open Data</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Unclear • Potential Impact: None • Completion: Not started 	<p>According to government officials, this commitment was dependent on available data, in open data format, produced by public institutions. Since Macedonia recently began implementing open data formats, this commitment did not start as planned. While this commitment could contribute to economic growth, as written, it is unclear how it will promote core OGP values of transparency, public participation, and accountability.</p>
<p>O2.M3. Prioritizing Opening of Data</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Not started 	<p>No activities were undertaken by responsible authorities to assess and identify information and data needs of different stakeholders. Even though the commitment envisioned the use of online consultations, no such consultations took place in the first year. Among other concerns, stakeholders noted that relying on online tools could result in over emphasis of issues related to businesses, transparency organisations, and other big organisations from the Capital, and under representation of marginalised groups. Going forward, an inventory of databases and data registers should be proactively published to ensure informed consultations with multiple stakeholders. A strategy for timely release of data should be developed and stakeholders should be involved in monitoring compliance.</p>
<p>O2.M4. Use of Inter-operable Services for Open Data</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Moderate • Completion: Not started 	<p>This commitment was based on a new reform introduced in 2011, to improve delivery and quality of public services through inter-electronic data exchange between state administration bodies and institutions. This commitment has not started. According to government, institutions, such as the Health Fund; Employment Agency; Pension and Disability Insurance Fund; and Ministry of Agriculture Forestry, and Water Management were connected. However, interoperability, as envisioned, has not guided the opening of the data. This commitment could have stretched government practice beyond the baseline, but it was not implemented. In the next action plan, this commitment should be abandoned and merged with commitment O2M1 (web portal for open data).</p>

<p>O2.M5. Implementation of Plans for Opening State Institutions' Information</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Transformative • Completion: Limited 	<p>This commitment reflects the concerns of civil society on the importance of proactive disclosure of data and goes further by envisioning release of data in open formats. This two-part commitment aims to prepare plans for opening data to be adopted by information holders and to monitor implementation of proactive release of data in open format. It could transform government practices and significantly increase the scope of available data. However, civil society noted that preparatory measures to guide information holders to ensure implementation of the open data standard were not undertaken. Going forward, guidelines for information holders should be developed; government-held information should be made available proactively, in existing formats, until open data formats are developed; and stakeholders should be included in monitoring bodies.</p>
<p>★O2.M6. Analyse Legal framework for Open Data</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Moderate • Completion: Substantial 	<p>This commitment aims to (a) analyse the legal framework to enable implementation of open data and (b) amend the current legislation to remove identified obstacles, if any. The government is in the advanced stage of analysing the relevant European legislations governing re-use of data from the public sector. While good progress has been made, the government needs to implement supplementary measures that ensure the adopted legislation will be enforced. Going forward, the government should ensure a participatory approach in the legislative reform process, especially in the analysis and evaluation of the alternatives.</p>
<p>★O3.M1. Improving Services through www.uslugi.gov.mk</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Moderate • Completion: Substantial 	<p>A mechanism for citizens to provide feedback on how to improve public services was introduced: http://uslugi.gov.mk. While this commitment could provide the channels to enhance public participation in policy-making, it is too early to assess its usefulness. Currently, citizens' comments and feedback on public services are not published on the portal. Another challenge is maintaining the accuracy of data available on the portal that covers various public institutions. Finally, there are language barriers that prevent all citizens from using the platform—currently, information is available in Macedonian. Further work is necessary on the implementation of this commitment. Specifically, citizens' comments should be published online, and information should be made available in other languages apart from Macedonian.</p>
<p>O3.M2. Integrate, Update, and Publish Citizen Logs</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Substantial 	<p>The aim of this commitment was to solve the problem of lack of communication and information regarding provision of public services. The usage of the citizens' logs vary from institution to institution, with high usage among some institutions (such as customs), through limited usage among universities. However, the data is scattered throughout a wide range of institutions, and the OGP action plan envisaged integrating, updating, and publishing the citizen logs. The commitment could facilitate public participation and possibly increase citizens' trust in public institutions. While the implementation is on time, the IRM researcher found that implementation varies across different responsible bodies, and having in mind the wide scope of the institutions covered, stakeholders should remember this will remain a challenge in the future. It is recommended that civil society could be supported to conduct an independent assessment of the usage and usefulness of the logs.</p>
<p>★O3.M3. "Traffic Light" Project</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Moderate • Completion: Substantial 	<p>This commitment seeks to incorporate citizens' input to evaluate the work of administration. An easy evaluation channel will enable citizens' to provide satisfaction feedback by simply pushing buttons: red (dissatisfied); yellow (neither); or green (satisfied), depending on their satisfaction levels. The project was launched prior to OGP, and the new feature included, making data available in open data format. The commitment promotes transparency by enabling citizens' to evaluate the administrations' work and to record satisfaction levels. However, it remains limited in its scope. The IRM researcher found limited use by citizens. The IRM researcher recommends further work on basic implementation of the commitment. Going forward, the government should try to identify, in co-operation with stakeholders, the reasons behind low levels of usage of the project by citizens and design measures to address identified obstacles, and make an independent inquiry about its usefulness from administrative workers who were evaluated, including senior staff.</p>
<p>O3.M4. Provision of Government Services Through Cloud Computing</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Unclear • Potential Impact: Minor • Completion: Limited 	<p>The level of digitalisation of the data held by the different institutions is being assessed by the Ministry of Information Society and Administration. According to government officials, the government will make a decision whether this measure is financially and organisationally justified before continuing implementation. The process is still within the government, so consulted stakeholders could not contribute in the IRM researcher's review.</p>

<p>O3.M5. Introduce One-Off Request for Information from Citizens</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Unclear • Potential Impact: Moderate • Completion: Limited 	<p>This commitment reaffirmed the reform in management of the public record introduced with the Law on Electronic Management adopted in 2009. While the legislation should have been enforced since September 2011, its implementation is delayed due to lack of technical and human resources within the different authorities. This commitment is part of the e-government strategy that contributes to the improvement of public services. While e-government remains a useful tool in providing services to citizens, this commitment is irrelevant for OGP. As written, this commitment does not clearly articulate how it will promote or utilise core OGP values of transparency, participation, and accountability.</p>
<p>O4.M1. Publish Easy to Search Public Information</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Limited 	<p>Although the Freedom of Information (FOI) Law existed before OGP, the perceived benefit of this commitment was to publish all information held and created by information holders in a format that makes them ready to use. However, inclusion of the commitment in the OGP action plan without an analysis of whether public institutions are ready to transition from paper to efficient electronic record made the commitment inapplicable. The Commission for Protection of the Right to Free Access to Public Information had a limited budget for 2012, which was the main reason behind the failure to publish the List of Public Information Holders, pursuant to the law and to upgrade the website. A significant revision of the commitment is recommended to make it more achievable.</p>
<p>O4.M2. Freedom of Information: Use of Harm Test; Publish Information Gathered through Free Access Law</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: None • Completion: Limited 	<p>Two independent commitments related to the enforcement of the Law on Free Access to Public Information, which entered in effect in 2006 were adopted. The IRM found no implementation in practice of the second part of the commitment regarding the publication of information gathered through the Free Access Law. The 2010 amendments to the Law on Free Access to Public Information stipulate that the harm test is mandatory for information holders when they deny access to information. Reports of various non-governmental organisations have noted cases in which the harm test is not implemented. The IRM researcher did not find a single case in which the information holder assessed—after having implemented the harm test—that public interest has primacy. A significant revision of the commitment is recommended. The government should ensure that it contributes to solving the problem of lack of implementation of the harm test in practice, and publish information gathered through the Free Access Law.</p>
<p>O4.M3. Ratify Council of Europe Convention on Access to Public Documents</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Not started 	<p>Macedonia was among the first 12 signatory countries of the Council of Europe Convention on Access to Public Documents in June 2009. Prior to OGP, the non-government organisations lobbied to prepare a draft law for ratification of this convention and submitted an analysis on the country's readiness for ratification. The government self-assessment does not contain any information about this commitment. Ratification of the Convention on Access to Public Documents will mean a step forward in improving and promoting the right to free access to information. Further work on the basic implementation of this commitment is recommended.</p>
<p>O4.M4. Electronic Submission of Requests</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: None • Completion: Not started 	<p>This commitment focused on upgrading (or designing a new) website of the Commission for Protection of the Right to Free Access to Public Information, to ensure timely management of data, statistics, and information requests. The commission identified four main challenges: (1) lack of human resources; (2) modest annual budgets for 2012 and 2013 that prevented an upgrade or designing a new website; (3) lack of funds for additional training for information mediation officers tasked to deal with electronic information requests; and (4) lack of valid e-mail addresses for information holders to submit requests for free access to information. This commitment could be abandoned as it duplicates actions anticipated under objective 4, commitments 1 and 2, and objective 4, commitment2.</p>
<p>O4.M5. Training Access to Information Officers</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Limited 	<p>This commitment existed prior to OGP, as an obligation anticipated in the 2006 Law on Free Access to Public Information. Nevertheless, its inclusion in the OGP action plan could contribute to increased funds to support the operation of the Commission for Protection of the Right to Free Access to Public Information. This could address the challenges faced by the commission concerning the training of newly appointed information mediation officers at information holders who will replace officers that have already been trained. Going forward, the government could allocate more funds in the commission's budget; better staff the commission; and propose policy and legislative changes to train multiple stakeholders, such as information requesters, journalists, citizens, and associations on access to information.</p>

<p>O5.M1. Identify Areas of Low Interest to Business and Publish Research</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Transformative • Completion: Not started 	<p>The Ministry of Education and Science publishes calls for financing research projects, but these are not based on identified needs of citizens or areas in which the private sector is not interested in investing. This commitment has great potential for transforming the area, since currently research results are not available and public funded research is only driven by scientists. The government self-assessment does not contain any information about this commitment, and it is unclear whether the government has withdrawn it. The IRM researcher recommends this commitment should be continued. In relation to OGP, one of the researches funded by the Ministry of Education is evaluating the satisfaction of the users of e-government in Macedonia. It should be finished by the end of 2013 and could inform the development of the next OGP action plan, in particular, the part related to e-government.</p>
<p>O5.M2. Scientific and Research Cooperation through Internet</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Not started 	<p>The commitment aims at the advancement of e-science, but it does not provide information about the current status of e-science, nor does it envisage clear milestones that could be used to measure the implementation of the commitment. It is difficult to assess the potential of this commitment, since stakeholders consulted by the IRM researcher raised concerns that it did not match the current status in the area, making the commitment rather unrealistic. The IRM researcher found that this commitment has not started as planned. The self-assessment report also does not contain any information about this measure, nor are there any reasons provided for omission of this commitment.</p>
<p>O5.M3. Publish Information from the Statistical Office</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Transformative • Completion: Not started 	<p>Currently, access to statistical micro data is possible only for non-commercial and scientific purposes, subject to approval by the State Statistical Office (SSO) and only in their offices. While, there is not much interest to access these types of data, the majority of the requests are being denied, and only a couple of request were approved so far, none in the reporting period. Significant efforts need to be made in order to change the institutional culture of the SSO that envision only non-commercial use of their data. The lack of resources allocated to the SSO is also non-conducive to the envisaged policy reform in the OGP action plan. Overall, the OGP did not influence already existing activities for dissemination of statistical data for scientific purposes. The IRM researcher found that implementation of this commitment has not started. While the self-assessment does not contain any information about this commitment, the State Statistical Office has officially stated in a free access to information request that the implementation has not started.</p>
<p>O6.M1. Available Information about Inspectorates</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Transformative • Completion: Limited 	<p>The information held by various inspectorates is of great importance for citizens and the business community, as it refers to implementation of the legal framework and violations by various public institutions and companies. Such information is of public interest and promotes accountability, especially in a country where there is a weak implementation of the legislation. However, the IRM review found limited progress, as inspectorates scarcely provide information, and only the State Labour Inspectorates provided findings from its activities, illustrating which entities have some violations in the area of labour regulations and labour rights. Furthermore, the data are not provided in an open data format, or updated regularly. This commitment did not start as planned. The self-assessment also does not contain any information about this commitment. However, the OGP focal person attributed delay in the implementation of this commitment to the different capacities of state inspectorates.</p>
<p>O6.M2. Introduce Integrity Systems for Anti-Corruption Policies in Public Administration</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Moderate • Completion: Limited 	<p>Implementation of this commitment could strengthen preventive measures to curb corruption. While the commitment introduces new measures, including e-tools, it should be noted that the implementation of existing legislation has yet to make a concrete impact and that the effectiveness of existing measures has to be improved. Furthermore, the administrative capacity of the relevant institutions remains insufficient. The State Commission for the Prevention of Corruption, the Anti-Corruption Unit of the Ministry of Interior, and the State Audit Office remain inadequately staffed and funded. Consulted stakeholders raised concerns that if there is no body responsible for oversight and control of the integrity systems, it would hamper their development into an effective preventive anti-corruption mechanism. The IRM researcher found limited implementation of this commitment.</p>

<p>O7.M1. Open Budget Initiative</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Limited 	<p>This commitment anticipated publishing state budget information in open-data formats. Until 2012 the annual state budget was not published as open access information. Macedonia was also assessed with low 35 (out of 100) points in the 2012 Open Budget Survey, which was developed by the International Budget Partnership. In regard to the minimum access enabled to budget information, implementation of this measure will be of great benefit. The challenge identified in this regard is greater access to budget information, not merely open access to the adopted budget. Therefore, the promotion of open access and participatory budget development, with due involvement of all stakeholders, including the civil society, will be crucial in the next period. The IRM researcher recommends significant revisions to the commitment to improve the quality of information in the state budget and ensure timely access to budget information in open-data formats.</p>
<p>O7.M2. Public Procurement</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Limited 	<p>The first part of the commitment aims to publish tender documents on Electronic Public Procurement System (EPPS, established prior to OGP). The system could be made transparent by publishing information in open format (the second component of this commitment). Currently, information hosted at EPPS's website is not open source information. The bureau relies on the format in which data are submitted to them by various institutions to publish the information. EPPS in its current form can not be transformed in an open data portal, as the data contained at the EPPS and the system have been assessed as high risk. Civil society noted that procurement information is not posted on the official websites of relevant contracting authorities. This is important as the EPPS's website is complex to navigate and only an expert can browse and locate information on public procurements. Going forward, the commitment could focus on amending the legal framework to cover conflicts of interest and to oblige contracting authorities to publish tender documents in open format.</p>
<p>O7.M3. Foreign Assistance and Investments</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Limited 	<p>This commitment existed prior to OGP. The commitment does not make clear which problem it tried to solve or how it would move forward the existing government's efforts in the area. Civil society organisations emphasised that it was unclear what progress could be achieved with this OGP commitment. They stressed the lack of clarity on what type of data that will be published in open format and that they were not consulted for the purpose of setting priorities in terms of open source data. Two main challenges remain for this commitment's full implementation: (1) it is important to expand the type and amount of data provided in the unified database and (2) additional efforts are needed in terms of consolidating and opening data on foreign investments, which are currently unavailable to the public.</p>
<p>O8.M1. Opening of Information by Municipalities</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: None • Completion: Not started 	<p>Making information held by municipalities available, as envisaged by this commitment, is essential for citizens, since they hold important items related to education, environment, transport, and the like. However, there is a big gap in resources, financial, human, and administrative, that would ensure access to such data. The decentralization process that was initiated in 2002 aimed at tackling this gap; however, municipalities still face major difficulties in managing their competences. Therefore, significant efforts and resources are needed in order to ensure implementation of this commitment, which were not invested in the reporting period.</p>
<p>O8.M2. Free Access to Information Training for Local Self-Government Officials</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Moderate • Completion: Limited 	<p>This commitment existed prior to OGP as an obligation under the Law on Free Access to Public Information. The second part of the obligation for training secretaries of the municipalities is an added value to raise knowledge and awareness of the officials at the local level for implementation of the Law on Free Access to Information. The manner in which this commitment is envisioned in the action plan could contribute to an increase in funds to support the operations of the Commission for Law on Free Access to Public Information. This will contribute to addressing the challenge faced by the commission concerning the training of newly appointed information mediation officers at information holders who are replacing officers who have already been trained. Overall, it is necessary to expand the scope and coverage of this commitment, to support citizens' concern and raise citizens' awareness on the right to access information, as well as the OGP in general.</p>

<p>08.M3. Integrity System on Local Level</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Moderate • Completion: Substantial 	<p>It is certain that the integrity system introduced in Macedonia addresses the biggest weakness of integrity approaches taken in the region: failure to include a monitoring and evaluation system. And while it is still early to assess the effects of this commitment, social accountability tools might be helpful in quantification of the results so far. Some of the challenges identified by stakeholders include resistance; lack of information and knowledge of possible actions; different understanding of the legal framework; principles of good governance; and great incoherence within institutional answers. While the commitment's implementation is in an advanced phase, the IRM researcher found that there is imbalance in the funding of activities, which are disproportionately (solely) funded by foreign donors through UNDP. Going forward, it is crucial that the commitment describes the anticipated problems and defines clear activities, milestones, and timeframe for addressing them.</p>
<p>09.M1. Promotion of Consumer Information</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Limited 	<p>The OGP action plan could significantly move forward the practice of the government of the bodies responsible for consumer protection; however, so far the practice has remained at the level prior to OGP. The IRM researcher found limited progress on this commitment. The government in its self-assessment report does not provide information about progress in the implementation of this measure. Consulted stakeholders also did not have any information about the progress, but they felt that overall there is lack of information regarding consumer protection, claimed that the level of consumer awareness is low, and complained that the Organization for Consumers' Protection lacks trust and presence in the public. CSOs also raised the concern that the available information is provided only in the Macedonian language, which is insufficient for the country since a large minority speaks the Albanian language.</p>
<p>09.M2. Availability of Information Related to Road Safety, AirQuality, Safety of Workers</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Limited 	<p>Information about air quality is regularly published by the Ministry for Environmental Protection and Urban Planning, but this information is not available in open format or searchable, and data on traffic accidents is also not released on a regular basis. The Republic Council on Road Traffic Safety does not release any data or publish an annual report on their work available for 2012. Information about safety of workers is also not available, either on the Ministry of Economy or the State Labour Inspectorate. The IRM researcher found that the inspectorate has not published any information regarding the safety of workers. CSO consultations raised questions about the suitability of the responsible institution for this commitment, many of which are not listed as supporting institutions in the OGP action plan. The IRM researcher found no evidence that suggests harmonisation of the regulatory information was achieved. Overall, this commitment has not positively influenced the accessibility and quantity of available information in the area of road safety, air quality, or worker safety.</p>
<p>09.M3. Public Health Information</p> <ul style="list-style-type: none"> • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: None • Completion: Complete 	<p>The introduction of legal reforms in public health significantly contributed to the identification and widening of the scope of health information and health-related data collected in the country. However, the implementation is delayed, and consulted CSOs suggested that due to lack of capacity and resources, the country should consider prioritising information and gradual introduction of the reforms in terms of health statistics collection. CSOs pointed to the good example of participatory decision making throughout the implementation of the reforms led by Ministry of Health, that has been stalled from 2012, but it could serve as a great basis for further participatory processes in this area. Implementation of new legal and policy reform could significantly advance national efforts in this area. Going forward, the Institute for Public Health of the Republic of Macedonia, which is the authorized holder of the health statistics from the health records, should be involved in the OGP process.</p>

RECOMMENDATIONS

The Republic of Macedonia implemented numerous activities for improving the efficiency and transparency of state institutions; enhancing the transparency and access to information; fighting against corruption; and providing high level quality services to citizens and businesses through usage of technology and innovations. However, the first OGP action plan was not built on consultations and discussions with multiple stakeholders, and there was an evident lack of enthusiasm among civil society about the OGP and its potential. Based on the challenges and findings identified in this report, this section presents the principal recommendations.

1. **Raising Awareness:** Increase visibility of OGP among relevant stakeholders, and ensure co-operation and collaboration among CSOs to create an environment for voicing concerns and exploring OGP initiatives as an advocacy tool. Make available in advance the information on the process of consultation for OGP processes.
2. **Commitments Ambition:** Adopt commitments that stretch government practice beyond reforms that existed prior to OGP. The next action plan should provide information on the state of implementation of the commitment, especially the achievements.
3. **OGP Institutional Framework:** Establish a multi-stakeholder forum for continuous and genuine consultations with stakeholders, including organisations outside the capital and those representing various minority groups. The forum should enable greater consultation and participation at the institution level and improve the communication efforts towards potential stakeholders.
4. **Guarantee the Freedom of Expression, the Freedom of Media, and the Freedom of Assembly:** Unfortunately, the right to freedom of peaceful assembly; the right to expression; and the right to political participation have been deteriorating in the last year, thus limiting the space for civil society in Macedonia. The new action plan presents an opportunity for the government to promote those rights and to ensure its full implementation.

Eligibility Requirements 2012: To participate in OGP, governments must demonstrate commitment to open government by meeting minimum criteria on key dimensions of open government. Third-party indicators are used to determine country progress on each of the dimensions. For more information, visit <http://www.opengovpartnership.org/how-it-works/how-join/eligibility-criteria>. Raw data has been recoded by OGP staff into a four-point scale, listed in parentheses below.

Budget Transparency: Executive Budget and Audit Report	(4 of 4)	Access to Information: Enacted	(4 of 4)
Asset Disclosure: Elected official to parliament only	(3 of 4)	Civic Participation: 7.94 of 10	(4 of 4)

Neda Korunovska is President at Reactor—Research in Action, a non-partisan think tank based in Skopje, Macedonia.

The Open Government Partnership (OGP) aims to secure concrete commitments from governments to promote transparency, empower citizens, fight corruption, and harness new technologies to strengthen governance. OGP's Independent Reporting Mechanism assesses development and implementation of national action plans to foster dialogue among stakeholders and improve accountability.

REACTOR
research in action

Механизам за независно известување (МНИ) Извештај за напредокот 2012–13

Акцискиот план на Македонија беше иновативен и амбициозен во многу погледи. Државата започна неколку иницијативи во областите на транспарентност, отчетност, и технологија и иновации за отвореност и отчетност кои имаат голем потенцијал за наредните години. Во иднина, владата може проактивно да вклучи разни засегнати страни во ОВП процесот и организациите од граѓанското општество можат да ги искористат можностите кои ги нуди владата за учество во ОВП процесот.

Отвореното владино партнерство (ОВП) претставува доброволна меѓународна иницијатива која цели кон обезбедување конкретни заложби од страна на владите кон своите граѓани, со цел да промовира транспарентност, да го поттикне граѓанското учество, борбата против корупцијата и искористување на новите технологии за да се зајакне доброто владеење. Механизмот за независно известување (МНИ) два пати годишно прави преглед на активностите на секоја од ОВП државите учеснички.

Македонија официјално почна да учествува во ОВП во август 2011 година, кога министерот за надворешни работи Никола Поповски ја соопшти намерата на Владата да се приклучи на оваа иницијатива.

Првичното учество на Македонија во ОВП беше координирано од страна на Министерството за надворешни работи (МНР). Подоцна, Владата ја префрли надлежноста на Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА). Првиот акциски план беше подготвен од страна на МИОА, со поддршка од Светската банка. Подготовките на акцискиот план се случуваа за време на континуираната реформа на јавниот сектор, која беше фокусирана на отворена влада и е-влада. Општо земено, учеството на другите министерства и надлежни органи беше ограничено, дури и кај оние директно одговорни за заложбите од акцискиот план.

ОВП ПРОЦЕСОТ

Земјите што учествуваат во ОВП следат однапред подготвен процес на консултации во текот на подготовките на нивните ОВП акциски планови и во текот на имплементацијата.

Во Македонија, МНР формираше меѓуресорска работна група во средината на 2012, во која учествуваа и претставници на граѓанското општество и бизнис секторот. Меѓутоа, процесот на консултации за развивање на акцискиот план се одвиваше на ниво на агенција (МИОА). Не беа дадени детали за процесот на консултации или пак за временските рокови пред консултациите. Покрај тоа беа дадени само три дена за јавноста да коментира на нацрт-акцискиот план. Претставниците на владата сметаат дека поставувањето на известување на веб порталот било доволно за да се опфатат сите заинтересирани страни.

Откако нацрт-акцискиот план беше поставен на порталот е-демократија, претставниците од бизнис секторот, академската заедница и организациите од граѓанското општество кои работат на ИТ беа поканети од страна на МИОА да учествуваат во директни консултации. Учесниците забележаа недостаток на прашања кои се однесуваат на управувањето со институциите, законската рамка и транспарентноста на владата. Неколку писмени препораки беа прифатени, но не беше објавен сумарен приказ од овие коментари. Општо земено, беше тешко да се оцени значајноста на консултациите за развојот на акцискиот план.

Иако владата ја објави својата само-оценка откако даде две недели за јавни коментари, извештајот имаше неколку слабости. Извештајот оцени само четири од деветте програмски области, не даде информации за огромен број од заложбите, и не идентификуваше области каде владата може да работи на подобрување на отвореноста и отчетноста.

На прв поглед:

Учествува од: 2011
Број на заложби: 35

Степен на исполнување:

Завршена: 2 од 35
Значајно: 6 од 35
Ограничено: 17 од 35
Незапочнато: 10 од 35

Навременост:

На време: 9 од 35
Пред време: 1 од 35

Фокус на заложбите:

Пристап до инфо: 21 од 35
Учество: 10 од 35
Отчетност: 2 од 35
Технологија & иновации за транспарентност & отчетност: 1 од 35
Нејасен: 3 од 35

Број на заложби со:

Јасна релевантност за ОВП вредност: 32 од 35
Умерено или трансформативно потенцијално влијание: 16 од 35
Значителна или комплетна имплементација: 8 од 35
Сите три (☆): 6 од 35

ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ЗАЛОЖБИТЕ

Како дел од ОВП, државите се обврзани да направат заложби утврдени со две-годишен акциски план. Табела 1 дава сумарен приказ на сите заложби, степенот на исполнување, амбицијата, како и дали влегува во планираниот распоред на Македонија и клучни следни чекори за заложбата во идните ОВП акциски планови. Македонскиот план содржеше триесет и пет заложби, групирани во девет цели поврзани со вредностите на ОВП, како што е прикажано подолу. Македонија исполни две од своите триесет и пет заложби. Табела 2 дава сумарен приказ на оценката на МНИ за напредокот кај секоја од заложбите.

Табела 1: Оценка за напредокот според заложбата

КРАТОК НАЗИВ НА ЗАЛОЖБАТА	ПОТЕНЦИЈАЛНО ВЛИЈАНИЕ				СТЕПЕН НА ИСПОЛНУВАЊЕ				НАВРЕМЕН ОСТ	СЛЕДНИ ЧЕКОРИ
	НЕМА	МАЛО	УМЕРЕНО	ТРАНСФОРМАТИВНО	НЕ Е ЗАПОЧНАТА	ОГРАНИЧЕН	ЗНАЧАЕН	ЗАВРШЕНА		
Заложбата е видно релевантна за ОВП вредностите, така како што е напишана, има значително потенцијално влијание, и е значително или целосно имплементирана.										
Ц1.М1. ЕНЕР онлајн партиципативна алатка за креирање закони: 3. Објавување на предлог закони — Објавување на информации за предзаконодавниот процес за сите нацртзакони, вклучувајќи и линк до ЕНЕР. 4. Податоци за употреба на ЕНЕР — Министерството за информатичко општество и администрација треба да ги споредува податоците за употребата на ЕНЕР.									Доцни	Понатамошна работа на основна имплементација
Ц1.М2. Интернет алатка за партиципативен процес на донесување одлуки —Зголемување на учеството на повеќе засегнати страни во процесот на креирање политики.									Доцни	Ревидирање на заложбата за да се направи поизводлива или мерлива
Ц1.М3. Воведување на онлајн петиции — Воведување на онлајн петиции со потписи.									Доцни	Понатамошна работа
Ц1.М4. Имплементација на Стратегијата за соработка на Владата со граѓанскиот сектор — Имплементација на Стратегијата за соработка на Владата со граѓанскиот сектор.									Доцни	Понатамошна работа
Ц1.М5. Кодекс за добри практики за учество на граѓанскиот сектор —Подобрување на кодексот за добри практики за учество на НВО во процесите на креирање политики.									Доцни	Напуштање на заложбата

КРАТОК НАЗИВ НА ЗАЛОЖБАТА	ПОТЕНЦИЈАЛНО ВЛИЈАНИЕ				СТЕПЕН НА ИСПОЛНУВАЊЕ				НАВРЕМЕН ОСТ	СЛЕДНИ ЧЕКОРИ
	НЕМА	МАЛО	УМЕРЕНО	ТРАНСФОРМАТИВНО	НЕ Е ЗАПОЧНАТА	ОГРАНИЧЕН	ЗНАЧАЕН	ЗАВРШЕНА		
Заложбата е видно релевантна за ОВП вредностите, така како што е напишана, има значително потенцијално влијание, и е значително или целосно имплементирана.										
Ц2.М1. www.opendata.gov.mk —Основање на портал за отворени податоци за објавување на информации во отворен формат и подготвување на каталог на веб страници со пристап до отворени податоци.									Навремено	Нова заложба врз основа на постоечката имплементација
Ц2.М2. Креирање на бизнис модели за отворени податоци —Развивање на индикатори за евалуација на придобивките од отворените податоци за малите и средни претпријатија.									Доцни	Напуштање на заложбата
Ц2.М3. Давање приоритет на отворање на податоците —Да им се овозможи на граѓаните и компаниите да поднесуваат листи на приоритети за информации кои треба да се објават во отворен формат.									Доцни	Ревидирање на заложбата
Ц2.М4. Употреба на интероперабилни услуги за отворањето на податоци —Да се мотивираат и инспирираат институциите да учат една од друга за Отворени податоци.									Доцни	Напуштање на заложбата
Ц2.М5. Имплементација на плановите за отворање на информациите од јавните институции —Планирање и следење на институционалните планови за споделување информации.									Наремено	Ревидирање на заложбата
Ц2.М6. Анализа на законската регулатива за отворени податоци —Отстранување на правните пречки за овозможување на споделувањето на информации како отворени податоци.									Наремено	Понатамошна работа
Ц3.М1. Подобрување на услугите преку www.uslugi.gov.mk —Обезбедување на подобар квалитет на услугите со тоа што ќе им се овозможи на граѓаните да ги оценуваат услугите и да даваат фидбек за употребата на порталот.									Наремено	Понатамошна работа
Ц3.М2. Интегрирање, ажурирање и објавување на граѓанските дневници —Утврдување на обврските на институциите за интегрирање, ажурирање и објавување на граѓанските дневници.									Наремено	Понатамошна работа
Ц3.М3. Проектот “Семафор” —Објавување на резултатите од проектите за евалуација на јавната администрација од перспектива на задоволност на граѓаните.									Наремено	Понатамошна работа

КРАТОК НАЗИВ НА ЗАЛОЖБАТА	ПОТЕНЦИЈАЛНО ВЛИЈАНИЕ				СТЕПЕН НА ИСПОЛНУВАЊЕ				НАВРЕМЕН ОСТ	СЛЕДНИ ЧЕКОРИ
	НЕМА	МАЛО	УМЕРЕНО	ТРАНСФОРМАТИВНО	НЕ Е ЗАПОЧНАТА	ОГРАНИЧЕН	ЗНАЧАЕН	ЗАВРШЕНА		
Заложбата е видно релевантна за ОВП вредностите, така како што е напишана, има значително потенцијално влијание, и е значително или целосно имплементирана.										
Ц3.М4. Обезбедување на владините услуги преку “cloud computing” —Употреба на cloud computing за подобрување на соработката помеѓу јавните институции и зголемување на ефикасноста на државните услуги.									Доцни	Напуштање на заложбата
Ц3.М5. Воведување на еднократно барање на податоците од граѓаните —Имплементација на законот за електронско управување и консолидирање на дата базите.									Доцни	Напуштање на заложбата
Ц4.М1. Објавување на информации од јавен карактер кои се лесни за пронаоѓање —Подобрување на пристапот до јавни информации преку објавување на информациите во формат кој е лесен за употреба и пребарлив.									Доцни	Ревидирање на заложбата
Ц4.М2. Слободен пристап до информации: 3. <i>Примена на тестот за штетност</i> —Употреба на тестот за штетност од страна на Комисијата за пристап до информации од јавен карактер (2012–2014). 4. <i>Објавување на податоци собрани преку Законот за слободен пристап</i> —Информациите добиени преку законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер треба да се објават и да им бидат достапни на сите.									Доцни	Ревидирање на заложбата
Ц4.М3. Ратификација на Конвенцијата на Советот на Европа за пристап до јавни документи —Донесување на Законот за ратификација на Конвенцијата на Советот на Европа за пристап до јавните документи, потпишана во јуни 2009 година.									Доцни	Further work
Ц4.М4. Електронско поднесување на барања —Електронско поднесување на барања за информации според законот за слободен пристап, и надградба на веб страницата на комисијата за пристап до информации од јавен карактер.									Доцни	Напуштање на заложбата

КРАТОК НАЗИВ НА ЗАЛОЖБАТА	ПОТЕНЦИЈАЛНО ВЛИЈАНИЕ				СТЕПЕН НА ИСПОЛНУВАЊЕ				НАВРЕМЕН ОСТ	СЛЕДНИ ЧЕКОРИ
	НЕМА	МАЛО	УМЕРЕНО	ТРАНСФОРМАТИВНО	НЕ Е ЗАПОЧНАТА	ОГРАНИЧЕН	ЗНАЧАЕН	ЗАВРШЕНА		
Заложбата е видно релевантна за ОВП вредностите, така како што е напишана, има значително потенцијално влијание, и е значително или целосно имплементирана.										
Ц4.М5. Пристап до обуки за службеници за информации —Обучување на службениците одговорни за Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер.									Доцни	Нова заложба
Ц5.М1. Утврдување на области со ниска заинтересираност за бизнис инвестиции и објавување на истражувања —Утврдување на податоци кои се релевантни за граѓаните, а во кои приватниот сектор не би инвестирал и објавување на резултатите од истражувањата кои се финансирани со јавни средства.									Доцни	Понатамошна работа
Ц5.М2. Научно-истражувачка соработка на интернет —Објавување податоци кои ќе промовираат научно-истражувачка соработка на интернет									Доцни	Ревидирање на заложбата
Ц5.М3. Објавување на податоци од Државниот завод за статистика —Објавување на податоци од Државниот завод за статистика за научни цели.									Доцни	Ревидирање на заложбата
Ц6.М1. Достапни информации за инспекторатите —Идентификување на информации кои се корисни за граѓаните и бизнисите, и објавување на информациите на веб-страниците на инспекторатите.									Навремено	Ревидирање на заложбата
Ц6.М2. Воведување на системи на интегритет за анти-корупциски политики во јавната администрација —Дефинирање на методологија и процедури за воведување на антикорупциски политики во јавната администрација, вклучувајќи и релевантни електронски алатки.									Доцни	Понатамошна работа
Ц7.М1. Иницијатива за јавен буџет —Објавување на буџетот во отворен формат									Навремено	Ревидирање на заложбата
Ц7.М2. Јавни набавки —Подобрување на транспарентноста и отвореноста на системот за јавни набавки.									Доцни	Ревидирање на заложбата
Ц7.М3. Странска помош и инвестиции —Консолидирање на информациите за странска помош и инвестиции и приоритизирање на податоци кои се квалификуваат како отворени податоци.									Доцни	Ревидирање на заложбата

КРАТОК НАЗИВ НА ЗАЛОЖБАТА	ПОТЕНЦИЈАЛНО ВЛИЈАНИЕ				СТЕПЕН НА ИСПОЛНУВАЊЕ				НАВРЕМЕН ОСТ	СЛЕДНИ ЧЕКОРИ
	НЕМА	МАЛО	УМЕРЕНО	ТРАНСФОРМАТИВНО	НЕ Е ЗАПОЧНАТА	ОГРАНИЧЕН	ЗНАЧАЕН	ЗАВРШЕНА		
Заложбата е видно релевантна за ОВП вредностите, така како што е напишана, има значително потенцијално влијание, и е значително или целосно имплементирана.										
Ц8.М1. Отварање на податоците од страна на општините —Отворени информации за стимулирање на конкуритивност меѓу општините.									Доцни	Ревидирање на заложбата
Ц8.М2. Обуки на службените лица на локалната самоуправа за слободен пристап до податоци —Обучување на општинските службеници за подобро имплементирање на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер.									Доцни	Нова заложба
Ц8.М3. Системи на интегритет на локално ниво: 3. Утврдување на методологија за воведување на системи на интегритет на локално ниво 4. Пилотирање на системи на интегритет во 10 општини									Навремено	Ревидирање на заложбата
Ц9.М1. Промовирање на информации за потрошувачи — Зголемување на пристапот на потрошувачите и граѓаните до здравството, образованието, исхраната, енергетска ефикасност, економичност на гориво, заштита на животната средина, финансиски услуги, социјалната заштита.									Доцни	Понатамошна работа
Ц9.М2. Достапност на информации кои се однесуваат на: безбедност на патиштата, чистотата на воздухот, безбедноста на работниците —Усогласување на регулативите, подобра имплементација на регулативните обврски, и подобрување достапноста и квалитетот на информациите кои се однесуваат на: безбедност на патиштата, чистотата на воздухот, безбедноста на работниците									Доцни	Ревидирање на заложбата
Ц9.М3. Информации за јавното здравје — Утврдување на податоци и информации кои би придонеле за подобрување на пристапот на граѓаните до релевантни информации за здравјето.									Пред време	Нова заложба

Табела 2: Сумарен приказ на напредокот според заложби

ИМЕ НА ЗАЛОЖБАТА	СУМАРЕН ПРИКАЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ
Заложбата е видно релевантна за ОВП вредностите, така како што е напишана, има значително потенцијално влијание, и е значително или целосно имплементирана.	
Ц1.М1. ЕНЕР онлајн партиципативна алатка за креирање закони <ul style="list-style-type: none"> Релевантност за ОВП вредностите: јасна Потенцијално влијание: умерено Исполнување: значајно 	Единствениот национален електронски регистар на прописи (ЕНЕР) беше воведен во јануари 2009. Пред вклучувањето во ОВП акцискиот план, кај оваа заложба не постоеше задолжителниот период од 30 дена за јавни консултации. Заложбата беше значително имплементирана и зголеми пристап до информации за нацрт законите. Во 2012, ЕНЕР беше подобрен со цел отстранување на потешкотиите во функционирањето и други слабости. Предложените промени беа значителни, но граѓанските организации не се запознаени со овие промени. Покрај напредокот, остануваат предизвиците: сајтот не овозможува лесна навигација и податоците не се дадени во отворени формати. Најзначително е тоа што ЕНЕР не овозможува коментари на јавноста во сите фази и е ограничено на конечната фаза во законодавниот процес. Исто така има недостаток на свесност за ЕНЕР меѓу организациите од граѓанското општество и владините службеници.
Ц1.М2. Интернет алатка за партиципативно креирање политики <ul style="list-style-type: none"> Релевантност за ОВП вредностите: јасна Потенцијално влијание: умерено Исполнување: ограничено 	Веб порталот за е-демократија (www.e-demokratija.gov.mk) беше пуштен во употреба за да ја зголеми јавната свест за учество во процесите на креирање политики. Меѓутоа, не е јасно дали сегашната искористеност може да се смета за задоволителна за промовирањето на партиципативното креирање политики. Заложбата е чекор напред кон зголемено јавно учество, поради тоа што сајтот промовира неколку онлајн механизми за учество (документи, блогови, можност за поднесување идеи, и форум). Сепак, и засегнатите страни и владата многу ограничено ја користеа заложбата. Потребна е дополнителна работа за подигнување на свеста за порталот, и за промовирање на правилата за користење на порталот од страна на јавните институции.
Ц1.М3. Воведување на онлајн петиции <ul style="list-style-type: none"> Релевантност за ОВП вредностите: јасна Потенцијално влијание: Мало Исполнување: незапочнато 	Целта на оваа заложба беше да се воведат онлајн петиции. Петицијата за одредено прашање мора да биде поддржана од 5.000 граѓани, преку употребата на дигитални сертификати и други недигитални механизми. Меѓутоа, оваа заложба не почна според предвиденото. Граѓаните сепак го забележаа прогресивниот карактер на заложбата за подобрување на интеракцијата меѓу граѓаните и власта за прашања од јавен интерес. Еден од најголемите предизвици во оваа заложба која е инаку за поздравување е високата цена на сертификатите за онлајн поднесување на потписи. Беше предложено да се намали минималниот број за потребни потписи, да се подобри механизмот за поднесување петиции, и граѓаните да можат да користат други начини, како што се парламентарни групи кои би сакале да ги предложат политиките, да можат да ги донесат проблемите искажани во петициите на граѓаните.
Ц1.М4. Имплементација на Стратегијата за соработка на Владата со граѓанскиот сектор <ul style="list-style-type: none"> Релевантност за ОВП вредностите: јасна Потенцијално влијание: Нема Исполнување: ограничено 	Со почеток во 2012, македонската влада ја имплементира Втората стратегија за соработка со невладиниот сектор. Стратегијата има за цел да поддржи и развие партнерство меѓу владата и граѓанското општество. МНИ истражувачката утврди дека оваа заложба е делумно имплементирана. Општо земено, ОВП не ги унапреди напорите на владата за имплементација на Стратегијата за соработка со невладиниот сектор; меѓутоа, владините претставници сметаат дека вклучувањето во акцискиот план стимулирал позитивна клима и треба да овозможи подобра имплементација во иднина. Владата треба да намени соодветни ресурси за имплементација на стратегијата, согласно акцискиот план.
Ц1.М5. Кодекс за добри практики за учество на граѓанскиот сектор <ul style="list-style-type: none"> Релевантност за ОВП вредностите: јасна Потенцијално влијание: умерено Исполнување: ограничено 	Една година пред приклучувањето кон ОВП, владата го усвои Кодексот за добри практики за НВО учество. Кодексот ја промовира употребата на разни инструменти за вклучување на граѓанскиот сектор, како што се интерактивни веб страници, ЕНЕР, конференции, обуки, заеднички работни групи, и заеднички кампањи. ОВП акцискиот план предвиде подобрување на кодексот до крајот на 2012. И граѓанското општество и органите на државната управа многу ограничено ги користеа механизмите на заложбата. За време на двете години во кои се имплементира кодексот, само една организација поднела предлог до релевантното министерство. МНИ истражувачката утврди органичена имплементација на заложбата, и таа не ги унапреди практиките на владата надвор од она што досега се правело. Се препорачува заложбата да се напушти.
Ц2.М1. www.opendata.gov.mk <ul style="list-style-type: none"> Релевантност за ОВП вредностите: јасна 	Владата пушти во употреба веб портал за отворени податоци. Заложбата предвидуваше платформа која ќе дава линкови до веб страниците на јавните институции. Оваа заложба беше завршена. Иако трансформативна, заложбата треба

Копија за јавни коментари: да не се цитира

<ul style="list-style-type: none"> • Потенцијално влијание: умерено • Исполнување: завршено 	<p>да се преслика во нова заложба, која ќе ги адресира утврдените проблеми, како достапноста на инвентарот на податоци кои ги поседуваат јавните институции и недостатокот на човечки ресурси и ИКТ опрема.</p>
<p>Ц2.М2. Креирање на бизнис модели за отворени податоци</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: нејасна • Потенцијално влијание: Нема • Исполнување: незапочнато 	<p>Според претставниците на владата, оваа заложба зависеше од достапните податоци, во отворен формат, креирани од страна на јавните институции. Со оглед на тоа што Македонија неопходна почна да ги имплементира отворените формати на податоци, оваа заложба не започна според планираното. Иако оваа заложба би можела да придонесе за економскиот раст, така како што е напишана, не е јасно како ќе ги промовира вредностите на ОВП за транспарентност, јавно учество и одговорност.</p>
<p>Ц2.М3. Давање приоритет на отворањето на податоците</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: Мало • Исполнување: незапочнато 	<p>Не беа преземени активности од страна на надлежните органи за оценување и идентификување на потребите од податоци на разните засегнати страни. Иако заложбата предвиде употреба на онлајн консултации, такви консултации не случиле во првата година. Меѓу другото, засегнатите страни за загрижени за тоа што ослонувањето на онлајн алатки може да резултира во преголем акцент на прашања поврзани со бизнисите, организациите за транспарентност, и другите големи организации од главниот град, и недоволна репрезентација на маргинализираните групи. Во иднина, треба проактивно да се објават база и регистри на податоци со цел да се информираат консултациите со разни засегнати страни. Треба да се развие стратегија за навременото објавување на податоци, и засегнатите страни треба да бидат вклучени во мониторингот на усогласеноста.</p>
<p>Ц2.М4. Употреба на интероперабилни услуги за отворањето на податоци</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: умерено • Исполнување: незапочнато 	<p>Оваа заложба се основаше на нова реформа донесена во 2011 година, за подобрување на давањето на јавните услуги преку меѓу-електронска размена на податоци меѓу органите на државната управа. Оваа заложба не е започната. Според владата, институциите како што е Фондот за здравство; Агенцијата за вработување, Фондот за пензиско и инвалидско осигурување; Министерството за земјоделие, шумарство и водостопанство се поврзани. Сепак, интероперабилноста, како што е предвидена, не го водеше отворањето на податоците. Оваа заложба можеше да ги унапреди владините практики надвор од тоа што е направено пред ОВП, меѓутоа таа не беше имплементирана. Во следниот акциски план, оваа заложба треба да се напушти и да се спои со заложбата Ц2М1 (веб портал за отворени податоци).</p>
<p>Ц2.М5. Имплементација на плановите за отворање на информациите од јавните институции</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: Трансформативно • Исполнување: ограничено 	<p>Оваа заложба ја рефлектира загриженоста на граѓанското општество за важноста на проактивното објавување на податоци и оди и понатаму, со тоа што го предвидува објавувањето на податоци во отворен формат. Оваа заложба во два дела има за цел да подготви планови за отворањето на податоците да биде усвоено од имателите на информации и да ја мониторира имплементацијата на проактивното објавување на податоци во отворен формат. Може да ги трансформира практиките на владата и значително да го зголеми опсегот на достапни податоци. Сепак, граѓанското општество забележи дека не беа преземени подготвителни мерки кои ќе ги водат имателите на информации за да се обезбеди имплементација на стандардите за отворени податоци. Во иднина, треба да се развијат упатства за имателите на информации; информациите кои ги поседува владата треба проактивно да се објавуваат, во постоечките формати, додека не се развијат отворени формати за податоци; и засегнатите страни треба да бидат вклучени во телата за мониторинг.</p>
<p>Ц2.М6. Анализа на законската регулатива за отворени податоци</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: умерено • Исполнување: значајно 	<p>Заложбата има за цел (а) да ја анализира законската рамка за овозможување на имплементацијата на отворените податоци и (б) да го измени постоечкото законодавство за да се отстранат идентификуваните пречки, доколку такви постојат. Владата е во напредна фаза на анализирање на релевантното европско законодавство што ја управува реупотребата на податоците од јавниот сектор. Иако е направен добар напредок, владата треба да имплементира дополнителни мерки за да се осигура дека усвоеното законодавство ќе се применува. Во иднина, владата треба да овозможи партиципативен пристап во процесот на законодавни реформи, особено во анализата и евалуацијата на алтернативите.</p>
<p>Ц3.М1. Подобрување на услугите преку www.uslugi.gov.mk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: умерено 	<p>Беше воведен механизам за давање повратни информации за подобрување на јавните услуги: http://uslugi.gov.mk. Иако оваа заложба би можела да овозможи канали за зајакнување на учеството на јавноста во процесот на креирање политики, премногу е рано да се оцени нејзината корисност. Во моментот, коментарите на граѓаните и повратните информации за јавните услуги не се објавуваат на порталот. Дополнителен предизвик претставува одржувањето на точноста на податоците објавени на порталот кој опфаќа разни јавни институции. Конечно, постојат јазични бариери кои ги спречуваат граѓаните да ја користат платформата—во моментот,</p>

Копија за јавни коментари: да не се цитира

<ul style="list-style-type: none"> • Исполнување: значајно 	<p>информациите се достапни само на македонски јазик. Потребна е дополнителна работа за имплементацијата на оваа заложба. Конкретно, коментарите на граѓаните треба да се објават онлајн, и информациите треба да се направат достапни на други јазици, покрај македонскиот.</p>
<p>Ц3.М2. Интегрирање, ажурирање и објавување на граѓанските дневници</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: Мало • Исполнување: значајно 	<p>Целта на оваа заложба беше да се реши проблемот со недостатокот на комуникации и информации за давањето на јавни услуги. Употребата на граѓанските дневници варира од институција до институција, со голема искористеност кај некои институции (како што е царината), и ограничена искористеност кај универзитетите. Меѓутоа, податоците се поделени меѓу голем број институции, и ОВП акцискиот план предвиде интегрирање, ажурирање и објавување на граѓанските дневници. Заложбата би можела да го олесни јавното учество и евентуално да ја зголеми довербата на граѓаните во јавните институции. Иако имплементацијата е навремена, МНИ истражувачката утврди дека имплементацијата варира меѓу различни надлежни органи, па имајќи го предвид широкиот опсег на опфатени институции, засегнатите страни треба да запомнат дека ова ќе остане предизвик и во иднина. Се препорачува граѓанското учество да биде поддржано да спроведен независен преглед на искористеноста и корисноста на дневниците.</p>
<p>Ц3.М3. Проектот “Семафор”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: умерено • Исполнување: значајно 	<p>Оваа заложба има за цел да ги инкорпорира повратните информации од граѓаните во работата на јавната администрација. Едноставен канал за евалуација ќе им овозможи на граѓаните да дадат повратна информација за дали биле задоволни со едноставно притискање на копчиња: црвено (незадоволни), жолто (ниту едно одното ниту другото), или зелено (задоволни). Проектот беше започнат пред ОВП, и новите елементи вклучија податоците да бидат достапни во отворен формат. Заложбата промовира транспарентност со тоа што им овозможува на граѓаните да ја оценуваат работата на јавната администрација и да го забележат своето ниво на задоволност. Сепак, заложбата останува ограничена во опсегот. МНИ истражувачката утврди ограничена имплементација на заложбата. МНИ истражувачката предлага понатамошна работа на основната имплементација на заложбата. Во иднина, владата треба да се обиде да ги идентификува, во соработка со засегнатите страни, причините за ниската искористеност на проектот од страна на граѓаните и да креира мерки за адресирање на идентификуваните пречки, и да направи независна оценка за неговата корисност со тоа што ќе ги вклучи административните работници кои се оценуваат, како и нивните претпоставени.</p>
<p>Ц3.М4. Обезбедување на владините услуги преку “cloud computing”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: нејасна • Потенцијално влијание: Мало • Исполнување: ограничено 	<p>Нивото на дигитализација на податоците кои ги поседуваат различните институции се оценува од страна на Министерството за информатичко општество и администрација. Според владините претставници, владата ќе донесе одлука за тоа дали оваа мерка е финансиски и организациски оправдана пред да продолжи со имплементацијата. Процесот е се уште на ниво на влада, така што консултираните засегнати страни не можеа да дадат свој придонес за МНИ прегледот.</p>
<p>Ц3.М5. Воведување на еднократно барање на податоците од граѓаните</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: нејасна • Потенцијално влијание: умерено • Исполнување: ограничено 	<p>Оваа заложба ја потврди реформата за управување со јавните регистри, воведена со Законот за електронско управување во 2009. Иако законодавството требаше да биде стапено во сила од септември 2011, неговата имплементација е одложена заради технички и кадровски разлики меѓу различните органи. Оваа заложба е дел од стратегијата за е-влада, која придонесува кон подобрување на јавните услуги. Иако е-владата и понатаму е корисна алатка за давање услуги на граѓаните, оваа заложба не е релевантна за ОВП. Така како што е напишана, заложбата не дава јасно до знаење како ќе ги промовира или искористи основните ОВП вредности на транспарентност, партиципација и одговорност.</p>
<p>Ц4.М1. Објавување на информации од јавен карактер кои се лесни за пронаоѓање</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: Мало 	<p>Иако Законот за слободен пристап до информации постоеше пред ОВП, перцепираната придобивка од оваа заложба беше објавувањето на сите податоци кои ги создале или гипоседуваат имателите, во формат во кој веднаш ќе можат да бидат употребени. Меѓутоа, вклучувањето на заложбата во ОВП акцискиот план без анализа за тоа дали јавните институции се спремни да преминат од хартија на ефикасен електронски запис ја прави заложбата неприменлива. Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер имаше лимитеран буџет за 2012, што е главна причина за неможноста да објави список на јавни иматели на информации, согласно законите, и да го надгради веб сајтот. Се</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Исполнување: ограничено 	<p>препорачува значително ревидирање на заложбата за стане поизводлива.</p>
<p>Ц4.М2. Слободен пристап до информации: Примена на тестот за штетност; Објавување на податоци собрани преку Законот за слободен пристап</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: Нема • Исполнување: ограничено 	<p>Две независни заложби поврзани со спроведувањето на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, кој стапи во сила во 2006, беа усвоени. МНИ не можеше да утврди имплементација во праксата на вториот дел од заложбата, што се однесува на објавувањето на податоци собрани преку Законот за слободен пристап. Амандманите на Законото за слободен пристап до информации од јавен карактер од 2010 година утврдуваат дека тестот за штетност е задолжителен за сите иматели на информации кога нема да дозволат пристап до информација. Извештаите на разни невладини организации исто така забележуваат случаи во кои тестот за штетност не се имплементира. МНИ истражувачката не откри ниту еден случај во кој имателот на информации оценил—откако го спровел тестот за штетност—дека преовладува јавниот интерес. Се препорачува значително ревидирање на оваа обврска. Владата треба да се осигура дека придонесува за решавањето на проблемот со неспроведувањето на тестот за штетност во пракса, и да ги објави информациите собрани преку Законот за слободен пристап.</p>
<p>Ц4.М3. Ратификација на Конвенцијата на Советот на Европа за пристап до јавни документи</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: Мало • Исполнување: незапочнато 	<p>Македонија беше меѓу првите 12 земји потпишнички на Конвенцијата на Советот на Европа за пристап до јавни документи во јуни 2009. Пред ОВП, невладините организации лобираа за подготвување на нацрт-закон за ратификација на оваа конвенција и поднесоа анализа за подготвеноста на држата за ратификација. Владината само-оценка не дава информации за оваа заложба. Ратификацијата на Конвенцијата на Советот на Европа за пристап до јавни документи ќе биде чекор напред кон подобрување и промовирање на правото на слободен пристап до информации. Се препорачува понатамошна работа на основната имплементација на оваа заложба.</p>
<p>Ц4.М4. Електронско поднесување на барања</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: Нема • Исполнување: незапочнато 	<p>Оваа заложба се фокусира на надградување (или креирање на нов) веб сајт на Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер, за да се обезбеди навременото управување со податоци, статистики и барања за информации. Комисијата идентификуваше четири главни предизвици: (1) недостаток на човечки ресурси; (2) скромен годишен буџет за 2012 и 2013 кои го спречија надградувањето или креирањето на нов веб сајт; (3) недостаток на средства за дополнителни обуки за службениците одговорни за посредување информации кои треба да се справат со барањата за информации; и (4) недостаток на валидни е-поштенски адреси на имателите на информации за поднесување на барања за слободен пристап до информации. Оваа заложба треба да се напушти, поради тоа што ги дуплира активностите предвидени со цел 4, заложби 1 и 2, и заложба 4, заложба 2.</p>
<p>Ц4.М5. Пристап до обуки за службеници за информации</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: Мало • Исполнување: ограничено 	<p>Оваа заложба постоеше пред ОВП, како обврска предвидена со Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер. Сепак, нејзиното вклучување во акцискиот план може да придонесе за зголемување на фондовите за поддршка на работата на Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер. Ова би можело да ги адресира предизвиците со кои се соочува комисијата во врска со обуки за ново-назначените службеници за посредување информации кај имателите на информации, кои заменуваат службеници кои веќе ги поминале обуките. Во иднина, владата треба да намени повеќе средства за буџетот на комисијата; подобро да ја екипира со кадар комисијата; и да предложи промени во политиките и законодавството за обуките да опфатат повеќе засегнати страни, како што се баратели на информации, новинари, граѓани и здруженија за пристап до информации.</p>
<p>Ц5.М1. Утврдување на области со ниска заинтересираност за бизнис инвестиции и објавување на истражувања</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: трансформативно 	<p>Министерството за образование и наука објавува повици за финансирање на истражувачки проекти, но овие не основани на идентификувани потребни на граѓаните или пак од области во кои кај приватниот сектор не постои интерес за инвестирање. Оваа заложба има голем потенцијал за трансформирање на оваа област, бидејќи резултатите од истражувањата во моментов не се достапни он-лајн, а јавно финансираните истражувања се водени само од страна на научници. Само-оценката на владата не содржи информации за оваа заложба, така што не е јасно дали ја повлекла. МНИ истражувачката препорачува да се продолжи оваа заложба. Во однос на ОВП, едно од истражувањата финансирани од страна на Министерството за образование е евалуацијата на задоволството на граѓаните на Македонија од е-влада.</p>

Копија за јавни коментари: да не се цитира

<ul style="list-style-type: none"> • Исполнување: незапочнато 	<p>Треба да биде завршено до крајот на 2013 и би можело да го информира развојот на следниот акциски план, конкретно во делот за е-влада.</p>
<p>Ц5.М2. Научно-истражувачка соработка на интернет</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: Мало • Исполнување: незапочнато 	<p>Заложбата има за цел да ја унапреди е-науката, но не дава информации за моменталниот статус на е-наука, ниту пак предвидува јасни достигнувања кои би можеле да се искористат за мерење на имплементацијата на заложбата. Тешко е да се оцени потенцијалот на оваа заложба, со оглед на тоа што засегнатите страни консултирани во рамки на МНИ изразија загриженост дека не е соодветна на статусот на оваа област, со што заложбата е доста нереалистична. МНИ истражувачката утврди дека оваа заложба не е започната според планираното. Само-оценката на владата исто така не содржи информации за оваа мерка, ниту пак се дадени причини за невклучувањето на оваа заложба.</p>
<p>Ц5.М3. Објавување на податоци од Државниот завод за статистика</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: трансформативно • Исполнување: незапочнато 	<p>Во моментот, пристапот до статистички микро податоци е можно само за некомерцијални и научни цели, зависи од одобрувањето од страна на Државниот завод за статистика (ДЗС) и е достапно само во нивните канцеларии. Иако нема многу интерес за овој вид на податоци, мнозинството барања за пристап се одбиени, и само неколку досега се одобрени, од кои ниту еден во периодот на известување. Потребни се значителни напори за да се смени институционалната култура на ДЗС, кој предвидува само некомерцијална употреба на податоците. Недостатокот на ресурси наменети за ДЗС исто така не ја помага предвидената реформа на политики од ОВП акцискиот план. Општо земено, ОВП не влијаеше на веќе постоечките активности за дисеминација на статистички податоци за научни цели. МНИ истражувачката утврди дека имплементацијата оваа заложба не е започната. Иако само-оценката не содржи податоци за оваа заложба, Државниот завод за статистика официјално изјави по барање за слободен пристап до информации дека имплементацијата не е започната.</p>
<p>Ц6.М1. Достапни информации за инспекторатите</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: трансформативно • Исполнување: ограничено 	<p>Информациите со кои располагаат разните инспекторати се од голема важност за граѓаните и за бизнис заедницата, бидејќи се однесуваат на правната рамка и на прекршоците сторени од страна на разни јавни институции и компании. Таквите информации се од јавен интерес и ја промовираат одговорноста, особено во држава каде постои слаба имплементација на законската регулатива. Сепак, МНИ истражувачката констатираше ограничен напредок, бидејќи инспекторатите едвај доставуваат информации, и само Државниот инспекторат за труд ги објавува наодите од своите активности, при што наведува кои ентитети направиле одредени прекршувања во областа на трудовата регулатива и трудовите права. Покрај тоа, податоците не се достапни во отворен формат, и не се ажурираат редовно. Оваа заложба не започна според предвиденото. Само-оценката исто така не содржи информација за оваа заложба. Меѓутоа, одговорното лице за ОВП наведе дека доцнењето на имплементацијата на оваа заложба се должи на различните капацитети на државните инспекторати.</p>
<p>Ц6.М2. Воведување на системи на интегритет за анти-корупциски политики во јавната администрација</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: умерено • Исполнување: ограничено 	<p>Имплементацијата на оваа обврска би можела да придонесе за јакнење на превентивните мерки за сузбивање на корупцијата. Иако обврската воведува нови мерки, вклучувајќи и е-алатки, сепак треба да се има на ум фактот дека имплементацијата на посеточкото законодавство сеуште немала конкретно влијание, и дека ефективността на постоечките мерки треба да биде подобрена. Покрај тоа, административниот капацитет на релевантните институции и натаму останува недоволен. Државната комисија за спречување на корупција, анти-корупциското одделение на Министерството за внатрешни работи, и Државната ревизија остануваат со неадекватен кадар и се неадекватно финансирани. Консултираните засегнати страни изразија загриженост дека доколку не постои ниту едно тело одговорно за надгледување и контрола на системите на интегритет, тоа би можело да го попречи на нивниот развој во ефикасен превентивен анти-корупциски механизам. МНИ истражувачката констатираше ограничена имплементација на оваа заложба.</p>
<p>Ц7.М1. Иницијатива за јавен буџет</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: Мало • Исполнување: ограничено 	<p>Заложбата предвидува да се објавува државен буџет како информација со отворен пристап. До 2012 година годишниот државен буџет не беше објавен како информација со отворен пристап. Македонија беше оценета со ниски 35 (од можни 100) поени во Прегледот на отворен буџет за 2012 година изготвен од Меѓународното партнерство за буџети. Земајќи го предвид минималниот пристап до буџетските информации, имплементацијата на оваа мерка ќе биде од голема корист. Предизвикот идентификуван во оваа смисла е поголем пристап до буџетските информации, и тоа не само отворен пристап до усвоениот буџет. Затоа, промоцијата на отворен пристап и партиципативно подготвување на буџетот, со вклучување на сите засегнати страни, вклучувајќи го и граѓанското општество, ќе биде од суштинско значење во наредниот период. МНИ истражувачката препорачува значајна</p>

Копија за јавни коментари: да не се цитира

	ревизија на заложбата за да се подобри квалитетот на информациите кои влегуваат во буџетот и да се обезбеди навремен пристап до информациите за буџетот во отворен формат.
<p>Ц7.М2. Јавни набавки</p> <ul style="list-style-type: none"> Релевантност за ОВП вредностите: јасна Потенцијално влијание: Мало Исполнување: ограничено 	Првата компонента на заложбата има за цел објавување на тендерската документација на Електронскиот систем на јавни набавки (ЕСЈН, воведена пред усвојувањето на ОВП акцискиот план). Системот би можел да се направи транспарентен со објавувањето на јавните набавки во отворен формат (втората компонента од оваа заложба). Во моментот, информациите хостирани на веб страницата ЕСЈН не се во отворен формат. Бирото во основа зависи од податоците што до него ги доставуваат различните институции и истите ги објавува во форматот во кој се добиени. ЕСЈН онака како што е изграден не може да биде трансформиран во портал на отворени податоци, без да биде сериозно реконструиран. Организациите од граѓанското општество изразија загриженост дека информациите за набавките не се постирани на официјалните веб страници на релеванните власти договарачи. Ова е важно поради тоа што веб страницата на ЕСЈН е комплексна за навигација и само експерт може да пребарува и лоцира информации за јавни набавки. Во иднина, заложбата би можела да се фокусира на измена на правната рамка за да се покрие конфликтот на интереси и да се обврзат властите договарачи да ги објавуваат тендерите во отворен формат.
<p>Ц7.М3. Странска помош и инвестиции</p> <ul style="list-style-type: none"> Релевантност за ОВП вредностите: јасна Потенцијално влијание: Мало Исполнување: ограничено 	Оваа заложба постоеше пред усвојувањето на ОВП акцискиот план. Во заложбата не е јасно утврдено кој проблем ќе се обиде да го реши или пак како ќе придонесе за унапредување на постоечките напори на Владата во оваа област. Организациите од граѓанското општество посочија дека не го разбираат напредокот што би можел да се постигне со оваа мерка. Нагласија дека не е јасно кој вид на податоци ќе се објавуваат во отворен формат, и дека тие не биле консултирани во определувањето на приоритети во однос на отворените податоци. Остануваат два главни предизвика за да може целосно да се имплементира оваа заложба: (1) важно е да се прошири видот и бројот на податоците дадени во унифицираната база на податоци, и (2) потребни се дополнителни мерки за консолидирање и отворање на податоците за странската помош, кои во моментот се недостапни за јавноста.
<p>Ц8.М1. Отварање на податоците од страна на општините</p> <ul style="list-style-type: none"> Релевантност за ОВП вредностите: јасна Потенцијално влијание: Нема Исполнување: незапочнато 	Овозможувањето информациите со кои располагаат општините да бидат достапни е од огромна важност за граѓаните, бидејќи општините располагаат со многу податоците кои им се важни на граѓаните, од разни области како што се образованието, човековата околина, транспортот, и тн. Меѓутоа, постои голем јаз во поглед на ресурсите: финансиски, човекови и административни, потребни за да се обезбеди таквиот пристап. Процесот на децентрализација кој беше започнат во 2002 година, имаше за цел да се справи со овој јаз, но сепак, општините сеуште се соочуваат со сериозни потешкотии во управувањето на нивните надлежности. Затоа, неопходни се значителни напори и ресурси со цел да се овозможи имплементацијата на оваа обврска, што не беше случај во периодот на известување.
<p>Ц8.М2. Обуки на службените лица на локалната самоуправа за слободен пристап до податоци</p> <ul style="list-style-type: none"> Релевантност за ОВП вредностите: јасна Потенцијално влијание: умерено Исполнување: ограничено 	Оваа заложбата постоеше и пред акцискиот план, како обврска предвидена со Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер. Вториот дел од обврската кој се однесува на обуката на секретарите на општините има дополнителна вредност за зајакнување на знаењата и свеста на службениците на локално ниво за имплементацијата на Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер. Начинот на кој оваа обврска е предвидена во акцискиот план може да придонесе за зголемување на напорите на државата во смисла на алоцирање на повеќе фондови за поддршка на работата на Комисијата. Ова ќе придонесе кон справување со предизвикот со кој се соочува комисијата, а кој се однесува на спроведувањето обуки за новопоставените службеници за посредување со информациите кај имателите на информации, кои ги замениле лицата кои претходно биле обучени. Општо земено, неопходно е да се зголемат обемот и опфатот на оваа заложба, за да се поддржат граѓаните и да се подигне нивната свест за правото на пристап до информации, како и воопшто за ОВП.
<p>☛ Ц8.М3. Системи на интегритет на локално ниво</p> <ul style="list-style-type: none"> Релевантност за ОВП вредностите: јасна Потенцијално влијание: умерено Исполнување: значајно 	Јасно е дека системот на интегритет воведен во Македонија ги адресира најголемите слабости на пристапите за интегритетот превеземени во регионот: неуспехот да се вклучи систем на следење и евалуација. И иако е се уште рано да се проценат ефектите од оваа обврска, алатките за општествената одговорност би можеле да бидат од корист за квантификацијата на досега остварените резултати. Дел од предизвиците идентификувани од страна на засегнатите страни вклучуваат: отпор, недостаток на информации и знаење за можни акции; различно сфаќање на правната рамка; принципите на добро владеење; и, голема неповрзаност во одговорите на

Копија за јавни коментари: да не се цитира

	<p>институциите. Иако имплементацијата на заложбата се наоѓа во понапредна фаза, МНИ истражувачката констатираше дека постои дисбаланс во финансирањето на активностите, кои се несразмерно (единствено) финансирани од странски донатори, преку УНДП. Во иднина, ќе биде од суштинско значење заложбата да ги опише очекуваните проблеми и да дефинира јасни активности, достигнувања и временска рамка за нивно адресирање.</p>
<p>Ц9.М1. Промовирање на информации за потрошувачи</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: Мало • Исполнување: ограничено 	<p>ОВП акцискиот план би можел значително да ги унапреди практиките на владата и надлежните органи, меѓутоа, до сега практиките остануваат на истото ниво како и пред ОВП. МНИ истражувачката утврди ограничен напредок кај оваа заложба. Во само-оценката, Владата не дава информации за напредокот во имплементацијата на оваа мерка, а консултираните засегнати страни немаа информации за напредокот, но сметаат дека, општо земено, постои недостаток на податоци за заштита на потрошувачите, дека нивното на свесност меѓу потрошувачите е на ниско ниво, и се пожалија дека Организацијата на потрошувачите нема доверба и присуство во јавноста. Организациите од граѓанското општество исто така изразија загриженост дека достапните информации се дадени само на македонски јазик, што е несоодветно за држава во која големо малцинство зборува албански јазик.</p>
<p>Ц9.М2. Достапност на информации кои се однесуваат на: безбедност на патиштата, чистотата на воздухот, безбедноста на работниците</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: Мало • Исполнување: ограничено 	<p>Податоци за квалитетот на воздухот се објавувани редовно од страна на Министерството за заштита на животната средина и просторното планирање, но овие податоци не се во отворен формат или пак пребарливи, а податоци за сообраќајните несреќи не се објавуваат редовно. Републичкиот совет за безбедност на сообраќајот на патиштата не објавува податоци, ниту пак постои годишен извештај за неговата работа во 2012. Нема достапни податоци за безбедноста на работниците, ниту кај Министерството за економија, ниту кај Државниот инспекторат за труд. МНИ истражувачката утврди дека инспекторатот не објавил никакви податоци за безбедноста на работниците. Консултациите со организациите од граѓанското општество отворија прашања за соодветноста на надлежната институција за оваа заложба, додека другите институции не се опфатени како партнерски институции во ОВП акцискиот план. МНИ истражувачката не најде докази дека е постигната усогласеност на регулаторните информации. Општо земено, оваа заложба немаше позитивно влијание врз достапноста и квалитетот на достапните информации во областите на безбедност на патиштата, квалитетот на воздухот или пак безбедноста на работниците.</p>
<p>Ц9.М3. Информации за јавното здравје</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релевантност за ОВП вредностите: јасна • Потенцијално влијание: Нема • Исполнување: завршено 	<p>Воведувањето на законодавните реформи во јавното здравство значително придонесе за идентификување и проширување на опсегот на здравствени информации и податоци поврзани со здравството кои се собираат во државата. Меѓутоа, имплементацијата е одложена, и консултираните НВО сметаат дека поради недостаток на кашацитети и ресурси, државата треба да размисли да приоритизира информации и постепено да воведува реформи во однос на собирањето статистики од областа на здравството. Организациите од граѓанското општество посочија добар пример за партиципативно донесување одлуки за време на имплементацијата на реформите водено од страна на Министерството за здравство, кое е во застој од 2012 година, меѓутоа сепак може да служи како добра основа за понатамошни партиципативни процеси во оваа област. Имплементацијата на нови реформи на законодавството и политиките може значително да ги унапреди националните напори во оваа област. Во иднина, Институтот за јавно здравје на Република Македонија, кој е надлежан имател на статистики од областа на здравството од здравствените евиденции, треба да биде вклучен во ОВП процесот.</p>

ПРЕПОРАКИ

Република Македонија имплементираше голем број активности за подобрување на ефикасноста и транспарентноста на државните институции; зајакнување на транспарентноста и пристапот до податоци; борбата против корупцијата; и овозможувањето на многу квалитетни услуги за граѓаните и бизнисите преку употребата на технологии и иновации. Сепак, првиот акциски план не беше развиен во консултации и дискусии со повеќе засегнати страни, и имаше јасен недостаток на ентузијазам меѓу граѓанското општество за ОВП и неговиот потенцијал. Врз основа на предизвиците и наодите утврдени во овој извештај, овој дел ги претставува основните препораки:

5. **Подигање на свеста:** Зголемување на видливоста на ОВП меѓу релевантните засегнати страни, и овозможување соработка меѓу организациите од граѓанското општество за создавање на позитивна клима за изразување коментари и истражување на ОВП иницијативите како алатка за застапување. *Однапред доставување на информации за процесот на консултации за ОВП процесот.*
6. **Амбициозност на мерките:** Усвојување на заложби кои ги унапредуваат практиките на владата надвор од реформите кои постоеле пред ОВП. *Следниот акционен план треба да даде информации за состојбата со имплементацијата на заложбата, особено за постигнувањата.*
7. **Институционална рамка на ОВП:** Воспоставување на форум на различни засегнати страни за континуирано и вистинско консултирање со заинтересираните страни, вклучувајќи ги и организациите надвор од главниот град и оние кои претставуваат разни малцински групи. *Форумот треба да овозможи поголема консултација и учество на институционално ниво, како и да ја подобри комуникацијата кон потенцијални засегнати страни.*
8. **Гарантирање на слободата на изразување, слободата на медиумите и слободата на здружување:** *За жал, правото на слободно и мирно здружување; слободата на изразување; и правото на политчко учество беа загрозувани во претходната година, и на тој начин беше ограничен просторот за граѓанското општество во Македонија. Новиот акционен план претставува можност за Владата да ги промовира овие права и да ја обезбеди нивната целосна имплементација.*

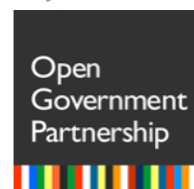
Услови за учество 2012: За да учествуваат во ОВП, владите мора да покажат посветеност кон концептот на отворена влада со тоа што ќе исполнат серија минимум критериуми во однос на клучните димензии на отворената влада. Индикатори создадени од страна на организации кои не се вклучени во ОВП се користат за утврдување на нивото на напредок на земјата во секоја од димензиите. За повеќе информации, видете <http://www.opengovpartnership.org/how-it-works/how-join/eligibility-criteria>. Сировите податоци се евидентирани од страна на ОВП во скала со четири поена, дадена подолу во загради.

Транспарентност на буџет: Извршен буџет и ревизија (4 of 4) **Пристап до информации:** Усвоен (4 of 4)
Обелоденување имотни состојби:
 Само за функционерите од парламентот (3 of 4) **Граѓанско учество:** 7.94 од 10 (4 of 4)

Неда Коруновска е претседателка на Реактор – Истражување во акција, непартиска истражувачка организација со седиште во Скопје, Македонија.

Отвореното владино партнерство (ОВП) има за цел обезбедување конкретни заложби од страна на владите кон своите граѓани, со цел да промовира транспарентност, да го поттикне граѓанското учество, борбата против корупцијата и искористување на новите технологии за да се зајакне доброто владеење. Механизмот за независно известување на ОВП го оценува развојот и имплементацијата на националните акциски планови, за да овозможи дијалог меѓу засегнатите страни и да ја подобри отчетноста.

РЕАКТОР
истражување во акција

I. ПРЕГЛЕД НА КОНТЕКСТОТ

Отвореното владино партнерство претставува доброволна меѓународна иницијатива која цели кон обезбедување конкретни заложби од страна на владите кон своите граѓани, со цел да промовира транспарентност, да го поттикне граѓанското учество, борбата против корупцијата и искористување на новите технологии за да се зајакне доброто владеење. Во процесот на исполнување на овие цели, ОВП нуди меѓународен форум за дијалог и меѓусебна размена помеѓу владите, граѓанските организации и приватниот сектор, кои сите заедно придонесуваат кон заедничката цел на отворена влада. ОВП засегнатите страни ги вклучуваат владите учеснички, како и субјекти од граѓанското општество и од приватниот сектор кои ги поддржуваат принципите и мисијата на ОВП.

Вовед

Македонија официјално почна да учествува во ОВП во август 2011 година, кога министерот за надворешни работи Никола Поповски ја соопшти намерата на Владата да се приклучи на оваа иницијатива.

За да учествуваат во ОВП, владите мора да покажат посветеност кон концептот на отворена влада со тоа што ќе исполнат серија минимум критериуми во однос на клучните димензии на отворената влада, кои се од особена важност за зголемување на одговорноста на владата, зајакнување на граѓанското учество, како и во борбата против корупција. Индикаторите се создадени од страна на организации кои не се вклучени во ОВП и имаат за цел да го утврдат нивото на напореок на земјата во секоја од димензиите, при што поените се доделуваат на начин објаснет подолу. Македонија влезе во партнерството со повеќе исполнети услови од оние дадени како минимален праг за влез. Во моментот на прилучување, земјата доби висока оценка за Отвореноста на буџетот (2 од можни 2),¹ како и висока оценка (4 од можни 4) врз основа на Законот за пристап до информации,² оценка 3 од можни 4 за обелоденување на имотната состојба на високите државни функционери, дадена врз основа на тоа што е даден ограничен преглед на имотната состојба единствено за избраните претставници во Собранието,³ и конечно, оценка од 7,94 од можните 10 според скорот за граѓански слободи вклучен во Индексот на демократија на Економист (Economist Intelligence Unit).

Сите влади кои учествуваат во ОВП се обврзани да подготват државни акциски планови во кои се елаборирани конкретните заложби за иницијалниот период од две години. Владите треба да ги започнат своите акциски планови со преглед на постоечките напори поврзани со петте „високи предизвици“, вклучувајќи ги тука и конкретните стратегии за отворена влада и тековни програми (видете го Поглавјето 4 за листата на високите предизвици и областите кои се опфатени со нив). Акциските планови потоа треба да ги определат владините ОВП заложби, кои ќе ја надградат и прошират работата на владата во однос на веќе започнатите активности поврзани со високите предизвици. Овие заложби можат да бидат надградби на постоечки напори, да идентификуваат нови чекори за постигнување на тековни реформи, или пак да иницираат акција во сосема нови области.

Македонија го разви својот национален акциски план во периодот од јануари до април 2012 година. Датумот за стапување во сила на на акцискиот план поднесен во

април официјално беше определен за 1-ви јули 2012 година, за имплементација во 2014 и 2015 година. Резултатите од само-оценката беа објавени во септември 2013 година. Според ОВП распоредот,⁴ државните службеници и претставниците на граѓанскиот сектор треба да направат ревизија на постоечкиот план или пак да подготват нов план до април 2014 година, при што консултациите би започнале во јануари 2014 година.

Во согласност со условите на ОВП, Механизмот за независно известување (МНИ) на ОВП оствари партнерство со искусна и независна локална истражувачка, која изврши евалуација на развојот и имплементацијата на првиот акциски план на државата. Во Македонија, автор на извештајот за напредокот на земјата е Неда Корунувска, претседателка на Реактор – Истражување во акција, непартиска истражувачка организација (think-tank) со седиште во Скопје.⁵ Целта на МНИ е да го информира тековниот дијалог околу развојот и имплементацијата на идните заложби на секоја од земјите вклучени во ОВП.

Институционален контекст

Првичното учество на Македонија во ОВП беше координирано од страна на Министерството за надворешни работи (МНР).⁶ Откако МНР до Владата ги достави информациите за чекорите потребни за приклучување кон ОВП, Владата одлучи да ја префрли координацијата на имплементацијата на ОВП на Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА).⁷ Иако МНР предложи формирање на меѓуресурска работна група, составена од релевантни министерства и агенции, како и од претставници на граѓанското општество и бизнис секторот, таквата работна група не беше формирана се до средината на 2012 година. МИОА, со поддршка од Светската банка, го подготви првиот акциски план. Иако другите министерства и одговорни органи на власта беа повикани да учествуваат, нивното учество беше ограничено, што беше случај дури и кај оние органи кои се директно одговорни за одредени заложби. МИОА ја координира имплементацијата на ОВП и е надлежна институција за контакт во Македонија.

Учеството на Македонија во ОВП се реализираше во период кога јавниот сектор продолжи да ги реформира структурните процеси и институциите, што опфаќаше и цврста заложба за реформи во согласност со концептот на отворена влада и Е-Влада. Во 2010 година Владата усвои тригодишна Национална стратегија за Е-Влада,⁸ по што следеше стратегијата за Е-Вклученост, усвоена во 2011 година.⁹ Сепак, процесот на имплементација е во застој заради внатрешно-политичката динамика. Таму каде што иницијативата кореспондира со реформите за ЕУ интеграција, имплементацијата е поефикасна во споредба со другите области.¹⁰ Голем дел од заложбите опфатени со акцискиот план беа предвидени уште пред ОВП, како дел од тековниот процес на реформи. Од правен аспект, МИОА имаше широк мандат, при што главните задолженија на министерството се блиски на ОВП вредностите:¹¹

1. Развој и промоција на информатичкото општество, како и мониторирање на ИКТ и воведување на меѓународните стандарди.
2. Интегрирање на информатички и комуникациски мрежи, бази на податоци, меѓуповрзаност и размена на аспекти на безбедност на информации, и инфраструктурен развој на државните органи, правните ентитети и другите лица на кои законот им доверува јавна надлежност.
3. Реформа на јавната администрација, вклучувајќи подготовка на стратешки документи за ефикасно и ефективно делување, обучување и професионален

развој на државните службеници и јавните функционери, организирање и спроведување обуки.

4. Регулаторен надзор.

Сепак, МИОА нема правна сила да ја спроведе или координира промената на политиките, освен во областите кои се поврзани со управувањето со човечките ресурси во администрацијата. Ова доведе до многу предизвици со кои се соочи МИОА во контекст на ОВП. Гледано од правен аспект, МИОА беше обврзана да даде информации за статусот на ОВП до Владата, и согласно заклучокот на Владата, одговорните органи беа обврзани да постапуваат согласно акцискиот план.¹² И покрај тоа, МИОА понекогаш се соочуваше со потешкотии во координацијата на ОВП имплементацијата, заради големиот број министерства и институции вклучени во акцискиот план.

Методолошка забелешка

МНИ извештајот е своевидно надградување врз работата на владата и на граѓанското општество во оценувањето и спроведувањето на ОВП активностите, во обид да се добијат што е можно повеќе релевантни гласови. МНИ истражувачката изврши преглед на првиот владин национален акциски план¹³ и само-проценката на процесот на првиот акциски план,¹⁴ ги собра ставовите на граѓанското општество и на бизнис секторот и интервјуираше повеќе соодветни владини функционери и други засегнати страни. Вработените во ОВП и панел од експерти извршија преглед на извештајот. На Владата исто така и беше дадена можност да даде свои коментари и дополнителни информации и да идентификува грешки во однос на изнесените факти, пред тој да биде објавен. Со цел да обезбеди мислење на што поголем број засегнати страни, МНИ истражувачката организираше два форума во Скопје (во натамошниот текст МНИ форуми за консултации), кои се одвиваа како фокус група, односно како групно интервјуирање. МНИ истражувачката, со поддршка на локалната невладина организација за истражување „Реактор“ спроведе он-лајн анкета за ОВП на претставници од граѓанското општество, при што беа добиени 54 одговори. МНИ истражувачката исто така ги разгледа двата документа поготвени од страна на Владата: првиот Акциски план на Македонија¹⁵ и само-оценката што ја публикуваше владата во септември 2013 година. Покрај тоа, Фондацијата Отворено општество – Македонија спроведе сопствена независна проценка на имплементацијата на ОВП акцискиот план, во октомври 2013 година.¹⁶ Центарот за истражување и креирање политики исто така го промовираше своето истражување за ОВП во октомври 2013 година.¹⁷ Покрај тоа, официјалните одговори за статусот на имплементацијата на ОВП добиени преку барањата за слободен пристап до информации испратени од страна на граѓанското општество се достапни на интернет.¹⁸ Извештајот често се повикува на овие одговори, така што им препорачуваме на читателите да ги разгледаат за да можат да го разгледуваат овој извештај во контекст. Користените методи и извори подетално се претставени во методолошкиот анекс на овој документ.

¹ Партнерство за отворени буџети, Отворени буџети менуваат животи (Вашингтон, САД: Партнерство за отворен буџет, 2012). <http://bit.ly/V5dcPI>

² <http://www.right2info.org/laws/constitutional-provisions-laws-and-regulations#macedonia>

³Simeon Djankov, Rafael La Porta, Florencio Lopez-de-Silanes, and Andrei Shleifer, “Disclosure by Politicians,” (Tuck School of Business Working Paper 2009-60, 2009): <http://bit.ly/19nDEfK>; Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), “Types of Information Decision Makers Are Required to Formally Disclose, and Level Of Transparency,” in *Government at a Glance 2009*, (OECD, 2009). <http://bit.ly/13vGtqS>; RicardMessick, “Income and Asset Disclosure by World Bank Client Countries”

(Washington, DC: World Bank, 2009). <http://bit.ly/1cIokyf>
⁴<http://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/attachments/OGP%20Calendar%20For%20All%20OCountries.docx>

⁵Повеќе за Реактор – Истражување во акција можете да дознаете на: <http://reactor.org.mk>

⁶Михајло Жеваировски, Директорат за мултилатерални односи, Министерство за надворешни работи, Интервју, 29-ти октомври 2013 год.

⁷Влада на Република Македонија. 2012. Заклучок на Владата по информациите за активности кон целосно членство во Иницијативата за отворена влада. 46-та сесија на Владата, одржана на 12.02.2012, според интервјутото со Г-динот Жеваировски, МНР.

⁸Влада на Република Македонија. 2010. Национална стратегија за Е-Влада 2010-2012.

МИОА: http://www.mioa.gov.mk/files/pdf/dokumenti/Strategija_za_e-Vlada-05.03.2010.pdf

⁹Влада на Република Македонија.. 2011. Национална стратегија за Е-Вклучување 2011-2014.

МИОА: http://www.mioa.gov.mk/files/pdf/dokumenti/Strategija_za_e-vklucuvanje.pdf

¹⁰Оценка на Центарот за истражувања и креирање политики. 2013. “Извештај за мапирање на отворена влада.” <http://bit.ly/JLSipl>

¹¹Членовите 13 и 26а, Закон за организација и работа на органите на државната управа, објавен во Службен весник на Република Македонија, Бр.58/2000

¹²Ирена Бојациева, Контакт лице за ОВП, МИОА, Интервју, 4-ти октомври 2013 год.

¹³<http://bit.ly/1bhyHaz>

¹⁴Влада на Република Македонија. 2013. “Годишен извештај за спроведување на Акцискиот план за Отворено владино партнерство.” Скопје: Министерство за информатичко општество и администрација. <http://bit.ly/18ABVHC>

¹⁵Влада на Република Македонија. 2012. “ОВП Акциски план на Македонија”. Скопје: Влада на Република Македонија. <http://www.opengovpartnership.org>

¹⁶Фондација отворено општество – Македонија. 2013. “Мислење за спроведувањето на мерките предвидени во Акцискиот план на Отвореното владино партнерство на Македонија.” <http://bit.ly/MB9A9S>

¹⁷Центар за истражувања и креирање политики. Ноември 2013. Извештај за мапирање на отворена влада. <http://bit.ly/JLSipl>

¹⁸Порталот Имам право знам [<http://spinfo.org.mk>] содржи повеќе од 4.000 одговори од иматели на информации, добиени преку законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, побарани од страна на граѓанското општество. Дата базата содржи одговори на барањата за статусот на имплементација на ОВП Акцискиот план, поднесени во јули 2013 до сите надлежни органи.

II. ПРОЦЕС: РАЗВИВАЊЕ НА АКЦИСКИОТ ПЛАН

Во Македонија процесот на консултации беше реализиран претежно на ниво на агенциите, беше фокусиран на отворени податоци, и беа поканети претставници на бизнис заедницата, академската заедница и граѓанското општество кои работат на отворени податоци. Пред консултациите не беа дадени детали околу процесот на консултација или конкретните временски рамки.

Земјите што учествуваат во ОВП следат однапред подготвен процес на консултации во текот на подготовките на нивните ОВП акциски планови. Според Одредбите за управување на ОВП, државите мораат:

- Да ги направат достапни (најмалку преку интернет) деталите за нивниот јавен процес на консултации и временската рамка пред започнувањето на консултациите
- Да обезбедат широка консултација со националната заедница, вклучувајќи го граѓанското општество и приватниот сектор; да бараат што поширок опсег на мислења; и, да ги направат достапни на интернет сумарните прикази од јавните консултации и индивидуално поднесените прилози и коментари
- Да превземат активности за јакнење на свеста за ОВП со цел да го зајакнат учеството на јавноста во консултациите
- Навремено и преку различни механизми – вклучувајќи го интернетот и директните состаноци – да ја консултираат јавноста за да овозможат достапност до можностите за граѓаните да се вклучат во процесот.

Петтиот услов, во текот на консултациите, е предвиден во Одредбите за управување на ОВП. Овој услов е елабориран во поглавјето „III: Консултации во текот на имплементацијата“:

- Државите треба да идентификуваат форум кој ќе овозможи редовни консултации на бројните засегнати страни за имплементацијата на ОВП – ова може да биде веќе постоечко тело или пак новоформирано.

Ова е обработено во следното поглавје, но потребата од консултации како пред, така и за време на имплементацијата се вклучени тука и во Табелата 1, заради полесна ориентација.

Табела 1: Процес на консултации за Акцискиот план

Фаза на акцискиот план	Услов на ОВП процесот (поглавје во Одредбите за управување)	Дали владата го исполни овој услов?
За време на подготовката	Временска рамка и процес: однапред достапни	Не
	Навремено известување	Да
	Навремено	3

	известување: денови	
	Навремено известување: адекватност	Не
	Активности за зајакнување на свеста	Видете наратив
	Активности за зајакнување на свеста: линкови	Само преку е-пошта
	Онлајн консултации	Да
	Онлајн консултации: линк	https://e-demokratija.mk
	Директни консултации	Да
	Сумарен приказ на коментарите	Не
За време на имплементацијата	Регуларен форум	Не

Навремено известување за консултациите

Процесот на јавни консултации и временската рамка не беа достапни пред нивното одржување. Во интервјуата, претставниците на Владата напоменаа дека известувањето на веб порталот (e-democracy.mk) е доволно и ги покрива сите заинтересирани страни, додека засегнатите страни во рамките на МНИ консултациите нагласија дека известувањето и користените средства за комуникација (имајќи ја предвид слабата искористеност на порталот) не биле адекватни. Тие сугерираа дека други постоечки средства за комуникација кои се користат повеќе, можат да го подобрат процесот на консултирање и би биле поадекватни.¹

Квалитет и ширина на консултациите

Владата го претстави нацрт-акцискиот план на јавните консултации одржани во март 2012 година, кога планот исто така беше направен достапен преку порталот е-демократија. Засегнатите страни искажаа загриженост дека консултациите биле конкретно фокусирани на прашањето на отворени податоци. Така, Министерството за информатичко општество и администрација поканија претставници од бизнис секторот, Академијата и претежно граѓански организации со ИТ-фокус. На нив не учествуваа претставници од другите гранки на владата.

Интервјуираните организации од граѓанскиот сектор кои учествувале на консултациите изјавија дека меѓу главните поенти била и констатацијата дека отворената влада и отворените податоци не се само ИКТ прашања, туку исто така се однесуваат и на управувањето со институциите, правната рамка и трансперентноста на Владата. И покрај тоа, овие прашања биле игнорирани. Во оваа смисла, натамошното унапредување на активното учество на граѓаните, преку развивањето доверба меѓу сите засегнати страни и подигнувањето на свеста меѓу населението ќе бидат од суштинско значење. Меѓутоа, бидејќи не постојат податоци за тоа кој бил присутен на консултациите, што било дискутирано и дали воопшто имало било какви придонеси, не е сосема јасно колку биле структурирани и значителни овие консултации за развојот на акцискиот план.

Непосредно по јавната презентација на акцискиот план, во март 2012 година, владата остави само неколку денови за доставување писмени коментари. Иако временската рамка не дозволи посериозно ангажирање на многу организации, неколку организации од граѓанскиот сектор во писмена форма ги упатија своите коментари. Контрибуциите кон акцискиот план или пак сумарен преглед од консултативниот процес не се достапни; засегнатите страни исто така беа главно исклучени од процесот на одлучување за кои заложби или области на делување ќе бидат вклучени. Сепак, претставниците на владата и засегнатите страни нагласија дека многу од пишаните коментари се инкорпорирани во усвоениот акциски план. Исто така, непосредно по упатеното писмо од страна на македонската Влада во кое е објавен интересот за вклучување во ОВП, организациите од граѓанскиот сектор упатиле писма со поддршка во кои изразиле желба да учествуваат во подготовката на националниот ОВП акциски план. Сепак, и покрај изразениот интерес од нивна страна, организациите од граѓанскиот сектор се пожалија дека не биле вклучени во процесот од самиот почеток, и добиле можност да го дадат својот придонес дури во завршната фаза на подготовките на акцискиот план.²

Подигнување на свеста

Ограничен број на активности за подигнување на свеста беа превземени пред да почне да се развива акцискиот план. Имено, со поддршка на канцеларијата на Светската банка во Скопје, во февруари и март 2012 година беа организирани две средби кои имаа за цел да овозможат размена на искуства помеѓу македонските претставници и водечките експерти од Бразил, САД, Велика Британија и Молдавија за подготовка на националните акциски планови за отворена влада и отворен буџет. Меѓутоа, учеството беше ограничено на многу мал број претставници од бизнис секторот, академската заедница и организациите од граѓанскиот сектор, при што од страна на учесниците било нагласено дека отворените податоци како прашање се непропорционално нагласени, во споредба со другите ОВП вредности.

¹На пример, често користена маилинг листа за комуникација меѓу невладините организации во земјата, овозможен преку проектот финансиран од ЕУ за техничка поддршка на организациите од граѓанското општество [tacso.org]

²Интервју на МНИ истражувачката со Данче Даниловска Бајдевска, Фондација Отворено општество – Македонија. 2013. “Мислење за имплементација на мерките предвидени во Акцискиот план на отвореното владино партнерство на Македонија.”

<http://www.soros.org.mk/en/Home/Publication?newsID=682&catID=9>

III. ПРОЦЕС: КОНСУЛТАЦИИ ЗА ВРЕМЕ НА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈАТА

Во Македонија, процесот на консултации за време на имплементацијата на акцискиот план може да се опише како тесен. Беше формирана мулти-ресорна работна група со цел да го **промовира поголемото учество во консултациите** на граѓанското општество, меѓутоа не беше основан форум на засегнатите страни за консултации за имплементацијата на акцискиот план.

Како дел од нивното учество во ОВП, владите се обврзуваат да идентификуваат форум кој ќе овозможи редовни консултации на повеќе засегнати страни за имплементацијата на ОВП – што може да биде веќе постоечко тело или пак новоформирано. Ова Поглавје дава сумарен приказ на таа информација.

Процес на консултации

За време на имплементацијата на акцискиот план не беше одржан форум за разните засегнати страни, и освен Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА), ниту една одговорна агенција не одржала консултации или информативни сесии.

Владата не овозможи значајни, разновидни и широки консултации во текот на имплементацијата на акцискиот план. Беше формирана мулти-ресорна работна група, но истата се состана само два пати и не успеа да послужи како координативно тело или да промовира пошироки консултации со цел да го вклучи граѓанското општество и бизнис секторот. Иако Владата донесе заклучок дека претставници на граѓанското општество и на бизнис секторот треба да учествуваат во работната група, нивното учество не беше обезбедено во текот на првата година од имплементацијата на акцискиот план.

Претставниците на МИОА изјавија дека искористиле различни форуми и настани да го промовираат концептот на отворени податоци. Вкупно четири јавни настани биле организирани во текот на првата година, на кои се споделени информации за ОВП, и е направена промоција на концептот на отворени податоци која во главно се фокусира на дебатата за потенцијалот за економски раст врз основа на податоци направени достапни од страна на владата. Два од овие настани се организирани со студенти по Информациски и комуникациски технологии (ИКТ), еден со ИКТ Комората, и еден со Светската банка. Освен овие информативни сесии, никакви други консултации не се одржани во периодот на имплементацијата. Профилите на вклучените засегнати страни се ограничени и утврдени од страна на МИОА, при што учесниците биле ограничени на нивните вообичаени партнери за соработка, односно мали групи на бизниси, академци и граѓански организации кои работат на ИКТ. Иако тесното, специјализирано и техничко учество може да биде од корист за имплементацијата на одредени конкретни заложби, тоа истовремено претставува закана од ексклузивитет и од претставување само на избраници на министерството.

Претставници на 54 организации од граѓанскиот сектор одговорија на он-лајн анкетата¹ за консултациите во периодот на имплементацијата, спроведена преку интернет од страна на МНИ истражувачката. Ниту еден од анкетираниите не навеле дека биле инволвирани или консултирани, при што дел од нив дури и изразија загриженост дека акцискиот план е преамбициозен, со оглед на тоа што администрацијата нема капацитет да го имплементира заради недостаток на финансиски и човечки ресурси, но и заради недостаток на податоци и информации. Иако ангажманот на организациите од граѓанскиот и од бизнис секторот беа дискутирани во рамките на МНИ консултативните форуми, интервјуираните засегнати страни немаа, или пак имаа многу мала свест за акцискиот план. Тие изразија загриженост дека е можно тоа што Светската банка го олеснува процесот од самиот почеток, да има големо влијание врз изборот на приоритетите, кои се технички и со фокус на отворените податоци.

Можно е недостатокот на свест за ОВП да е причината за недостатокот на стратегии од страна на граѓанските организациите за интервенирање и за извршување притисок за поинклузивен процес и да ги промовираат заедничките очекувања од ОВП. Иако ОВП ги става цивилното општество и бизнис секторот во преден план и создава можности за поголема вклученост, тие не ја искористуваат оваа можност за да се согласат на заедничките приоритети. Ќе биде потребен сериозен напор за да се премине од информирање, преку консултирање, до соработување, со цел да се постигне заедничко одлучување за имплементацијата на ОВП. Постои взаемно разбирање помеѓу Владата и засегнатите страни дека во иднина треба да постои посистематичен, редовен и континуиран дијалог и консултации. Можноста за вклучување на претставници од граѓанското општество и од бизнис секторот во работната група, како и создавањето платформа за нивно позначајно и активно вклучување, треба да биде разгледана и заеднички одлучена. Посебен акцент треба да се стави и на потребата од вклучување на претставници надвор од главниот град на земјата.

¹Анкетата беше испратена на повеќе од 1.400 невладини организации, преку листа која често се користи за споделување на информации меѓу невладините организации во земјата, администрирана преку проект финансиран од ЕУ [<http://tacso.org>]

IV. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ЗАЛОЖБИТЕ

Сите влади учеснички во ОВП развиваат ОВП акциски планови за дравата, во кои се елаборираат конкретните заложби за првичен период од две години. Владите ги започнуваат своите ОВП акциски планови со тоа што прават преглед на постоечките напори кои се однесуваат на главни предизвици кои ги избрале, вклучувајќи и конкретни стратегии за отворена влада и тековни програми. Потоа, акциските планови ги презентираат владините ОВП заложби, кои ја прошируваат работата на владата надвор од она што е досега направено во релевантните области на јавни политики. Овие заложби можат да се основаат на постоечките напори, да идентификуваат нови чекори за завршување на тековни реформи, или пак да иницираат акција во сосема нова област.

ОВП заложбите треба да бидат структурирани околу групата од пет „големи предизвици.“ ОВП препознава дека сите држави имаат различни почетни точки. Државите се обврзани да ги изберат големите предизвици и поврзаните конкретни заложби кои се најблиски на конкретниот контекст на државата. Ниту еден акциски план, стандард или пак конкретна заложба не може да биде наметната на било која земја.

Петте ОВП големи предизвици се:

1. **Подобрување на јавните услуги** – мерки кои кои се однесуваат на цел спектар на услуги за граѓаните, во кои спаѓаат здравството, образованието, казненото право, водоснабдувањето, снабдувањето со електрична енергија, телекомуникациите, и сите други релевантни сервисни области, преку поттикнување на подобрувања во јавниот сектор или иновации во приватниот сектор.
2. **Зајакнување на јавниот интегритет** – мерки кои се однесуваат на корупцијата и јавната етика, пристапот до информации, реформи на финансирањето на кампањите на партиите, и медиумските и слободите на граѓанското општество.
3. **Поефикасно управување со јавните ресурси** – мерки кои се однесуваат на буџетите, набавките, природните ресурси и помошта од странство.
4. **Создавање побезбедни заедници** – мерки кои се однесуваат на јавната безбедност, безбедносниот сектор, природни катастрофи и справување со нив, како и заканите за природната средина.
5. **Зголемена корпоративна одговорност** – мерки кои се однесуваат на корпоративната одговорност во однос на прашањата како што се природната средина, анти-корупцијата, заштитата на потрошувачите и ангажирањето во рамките на заедницата.

Иако карактерот на конкретните заложби поврзани со било која област од „големите предизвици“ налага тие да бидат флексибилни и да соодветствуваат на околностите во кои се наоѓа секоја земја одделно, ОВП заложбите би требало да бидат релевантни за ОВП вредностите содржани во Одредбите за управување на ОВП и во Декларацијата за отворена влада, потпишани од страна на сите земји кои учествуваат

во ОВП. МНИ ги користи следниве насоки во евалуацијата на нивната релевантност во однос на суштинските вредности на отворената влада:

- **Пристап до информации** – Овие обврски:
 - Се однесуваат на информациите со кои располага Владата;
 - Не се ограничени на податоците, туку ги вклучуваат сите видови информации;
 - Можат да ги покриваат проактивните и реактивните објавувања на информации;
 - Можат да се однесуваат на јакнењето на правото на информации; и
 - Мора да овозможат отворен пристап до информацијата (не треба да биде привилегирана или интерна само за Владата).

- **Учество на граѓаните** – владите сакаат да ги мобилизираат граѓаните да се вклучат во јавната дебата и да дадат свој придонес, што води кон отчетно, иновативно и ефикасно владеење. Заложбите кои се во доменот на пристапот до информации:
 - Го отвораат процесот на донесување одлуки за сите заинтересирани членови на јавноста; ваквите форуми се обично свртени „одзгора-надолу,” во смисла дека се креирани од страна на Владата (или актерите овластени од Владата) да го информираат процесот на одлучување;
 - Често пати вклучуваат елементи на пристап до информации за да обезбедат значаен придонес од страна на заинтересираните членови од јавноста кон одлуките;
 - Често пати вклучуваат зајакнување на правото на граѓаните да бидат чуени, но тоа истовремено не мора да значи дека е вклучено и правото да бидат земени предвид.

- **Отчетност** – постојат правила, регулативи и механизми кои се применуваат и кои ги повикуваат владините актери да ги оправдаат своите постапки, да постапуваат по упатената критика или барања доставени до нив, и да ја прифатат одговорноста за пропустите во реализацијата кога станува збор за закони и обврски.
 - Како дел од отворената влада, таквите обврски поседуваат „отворен,” елемент, што значи дека тие не се чисто внатрешни системи на отчетност без соодветно јавно лице

- **Технологија и иновации** – Обврски во однос на технологијата и иновациите:
 - Да ги промовираат новите технологии, да понудаат можности за размена на информации, учество на јавноста, и соработка;
 - Да направат јавни што повеќе информации на начин кој им овозможува на граѓаните да разберат што нивните влади работат, како и да влијаат врз одлуките;
 - Можат да се обврзат да ја поддржат можноста владите и граѓаните да искористат технологија за отвореност и одговорност; и
 - Можат да го поддржат користењето на технологии од страна на владините службеници и на граѓаните.

Земјите можат да ги фокусираат своите заложби на национално, локално и/или субнационално ниво—таму каде што веруваат дека нивните напори за отворена влада ќе имаат најголемо влијание.

Препознавајќи дека остварувањето на заложбите за отворена влада подразбира повеќегодишен процес, владите треба да определат временски рамки и репери за нивните заложби, кои ќе бидат индикатор за тоа што треба да се реализира секоја година поодделно, секогаш кога е тоа можно.

Во ова поглавје подетално ги презентираме обврските што Македонија ги вклучи во својот првичен акциски план. Македонскиот ОВП акциски план се состои од триесет и пет индивидуални заложби, групирани околу следниве девет цели: 1. Партиципативно креирање на политики; 2. Отворени податоци; 3. Подобрување на електронските услуги и процедури; 4. Подобрена имплементација на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер; 5. стимулирање на научно-истражувачката дејност преку лесно достапни податоци; 6. Превенција и сузбивање на корупција и промовирање на принципите на добро управување; 7. Ефикасно управување со јавните ресурси; 8. Отворени податоци на локално ниво; 9. Заштита на потрошувачи и граѓани корисници на услуги и права. Различните обврски/мерки се цитирани во извештајот повикувајќи се на целта во чии рамки се имплементирани. ^{xxii}

Одреден број на обврски имаат само едно дефинирано достигнување, додека другите имаат повеќе достигнувања. Во случајот на овие вториве, планираните достигнувања се оценувани заедно во единствен сумарен преглед, со цел да се избегне повторување, а и за да се олесни читањето.

Иако повеќето индикатори дадени во краткиот преглед за секоја заложба се очигледни, за одредени индикатори потребно е дополнително објаснување.

- Релевантност: МНИ истражувачката ја оценуваше секоја заложба согласно нејзината релевантност во однос на вредностите на ОВП и големите предизвици на ОВП .
 - ОВП вредности: Некои ОВП обврски се нејасни кога станува збор за нивната врска со ОВП вредностите. Со цел да ги идентификува ваквите случаи, МНИ истражувачката дава оценка врз основа на детално читање на текстот на заложбата. Со тоа се идентификувани заложбите кои би можеле подобро да ја артикулираат поврзаноста со фундаменталните прашања на отвореност.
 - Големите предизвици: Иако некои заложби можат да бидат релевантни за повеќе од еден голем предизвик, оценувачот само ги обележува оние кои биле идентификувани од страна на Владата (со оглед на тоа што скоро сите заложби упатуваат на одреден голем предизвик).
- Амбиција:
 - *Потенцијално влијание*: Од ОВП државите се направат амбициозни заложби (со нови или постоечки активности) кои го прошируваат

делувањето на Владата вон она што досега се правело. За да придонесе кон поширока дефиниција на амбицијата, МНИ истражувачката оценуваше колку потенцијално трансформативна може да биде заложбата во одредена област на јавни политики. Оваа оценка се основа на наодите на истражувачката и на нејзиното искуство како експерт за јавни политики.

- *Нова или постоечка*: МНИ истражувачката објективно забележува дали обврската била базирана на активност која му претходела на акцискиот план.
- **Временска рамка:**
 - *Предвидено комплетирање*: Одредбите за управување на ОВП ги поттикнуваат државите да ги стават во преден план заложбите кои јасно можат да бидат испорачани со сугерирани годишни предизвици. Во случаите кога оваа информација не е достапна, МНИ истражувачката прави најдобра проценка, која се темели на доказите за тоа до каде обврската би можела да се наоѓа на крајот на периодот кој се оценува.

^{xxii} На пример, Ц4М3 значи Цел 4, Мерка 3 од ОВП Акцискиот план.

Ц1М1: ЕНЕР онлајн партиципативна алатка за креирање закони; 1) Објавување на предлог закони; 2) Податоци за употреба на ЕНЕР

Поголема употреба на ЕНЕР од страна на фирмите, коморите, граѓанското општество и од граѓаните воопшто. Подигање на јавната свест и користење на партиципативните алатки.

Секое министерство-предлагач на закон ќе објави на својата веб-страница почеток на процесот на донесување на законот и во прилог на објавата ќе стои линкот до ЕНЕР-от.

Министерството за информатичко општество и администрација ќе изготви пресек (споредба) на примената на посетеноста на ЕНЕР-от со претходниот период. Доколку се утврди потребата, ќе се предложат дополнителни мерки за негова промоција и примена.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за информатичко општество и администрација				
	Партнерски институции	Сите министерства				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Средна (Формулацијата на заложбата опишува активност која е објективно проверлива, но не содржи конкретни постигнувања или исходи)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
			√			
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Постоечка		Умерено (заложбата е огромен чекор напред во релевантната област на политики, но сепак останува ограничена во размер и опсег)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Значајно		
Датум на комплетирање: 12/2012		Предвидено комплетирање		Завршена		
Следни чекори						
Понатамошна работа врз основа на постоечката имплементација						

Што се случи?

Истражувачот на НМИ откри значителна имплементација на оваа обврска. Единствениот национален електронски регистар на прописи (ЕНЕР)¹ беше воведен во јануари 2009 година како алатка за консултации со засегнатите страни во рамките на процесот на изготвување закони. ЕНЕР им овозможува на граѓаните, граѓанското општество и на бизнис заедницата по електронски пат да доставуваат коментари и предлози директно до релевантните институции пред нацрт-законот да биде усвоен. Иако постоеше законска обврска да се овозможат 30 дена за консултации преку ЕНЕР,² пред ОВП ова не беше општа пракса. Според владата, ова беше постигнато преку зајакнување на условите за објавување на предложената регулатива.³ Забележан е значително зголемен број на посети на ЕНЕР, како и на бројот на објавени документи.⁴

Сепак, четирите најголеми предизвици идентификувани од страна на учесниците за време на НМИ консултациите беа:

1. отсуството на повратни информации на дадените коментари;
2. *недостаток од информации за временската рамка за консултации;*
3. неконзистентност во ажурирањето на статусот на законот;
4. комплексноста на дизајнот на интерфејсот. Иако подготвувањето на извештај за добиените мислења, кој ќе вклучува објаснување за неприфатените забелешки и предлози, треба задолжително да биде објавен на ЕНЕР,⁵ МНИ истражувачката не најде такви извештаи на веб-страницата.

Понатаму, веб-сајтот не ги објавува датумите на затварање на процесот на консултации. Ова, заедно со неажурираноста на статусот на некои законски предлози, значи дека засегнатите страни би можеле да мислат дека одреден закон е отворен за консултации, иако во реалноста тој веќе е усвоен.⁶

Од друга страна, во втората половина на 2012 година, ЕНЕР претрпе значајни промени со цел да ја подобри својата функционалност. Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА) ги идентификуваше проблемите во функционирањето, и со поддршка на УСАИД, системот беше значително изменет при што беа исправени околу 40 слабости (несостатокот од фидбек механизми на системот, ограничени можности за коментари, неуспехот да се специфицираат примателите на генерирани содржини, несоодветното проследување на барањата од јавноста, недостатокот на можности за претплата на одредени специфични области од интерес од страна на корисниците, како и воведувањето на систем на мониторинг и следење на коментарите од корисниците).⁷ Промените во системот се значајни, но организациите од граѓанското општество не беа свесни за направените промени. Дополнително, Владата со поддршка на ОБСЕ Мисијата во Скопје, подготви Водич за давање повратна информација до јавноста за резултатите од процесите за подготовка на закони во 2013, врз основа на кој беа спроведени две обуки за државни службеници со кои беа опфатени над 40 службеници.

Владата извести за зголемениот број посетители на ЕНЕР, но забележува дека постои голема разлика во интересот за различни законски предлози. Не е јасно дали сегашното ниво на користење е на задоволително ниво, додека МИОА планира и спроведува мерки за негова промоција.

Дали направи разлика?

Иако оваа обврска постоеше и пред ОВП, нејзиното вклучување во ОВП акцискиот план им овозможи и на граѓанското општество и на владата редовно да го мониторираат напредокот. И иако постои зголемен пристап до информациите за нацрт-законите, резултатите сугерираат ниско ниво на користење на податоците од страна на засегнатите страни.

Главните недостатоци кои се и натаму присутни и кои беа истакнати од страна на учесниците во МНИ форумот, беа следниве:

1. Предлог законите се достапни за коментари во нивната финална фаза и ЕНЕР не дава можности за инволвирање во пораните фази, како што е разгледувањето на алтернативни решенија или пак дефинирањето на проблемите.
2. Организациите од граѓанското општество сметаат дека постои недостаток од вистинско консултирање, дека суштинските коментари не се земаат предвид и дека се прифаќаат само техничките коментари.
3. Постои недостаток од кампањи и подигнување на свеста и кај државните службеници и кај граѓанското општество за можностите и употребата на ЕНЕР, што го ограничува искористувањето на неговиот потенцијал.

И додека постојат напори за зајакнување на капацитетите и на државната администрација и на граѓанското општество,⁸ останува значаен предизвик да се постигне сите одговорни министерства навремено да доставуваат информации и да одговораат на онлајн консултациите. Организациите од граѓанското општество кои ги мониторираат извештаите укажуваат на овој предизвик со тоа што ги документираат одговорите на министерствата во кои наведуваат дека „надлежноста за ажурирање и следење на ЕНЕР е под надлежност на МИОА”⁹ или заклучуваат дека „не сите министерства ги објавуваат своите предлог закони во регистарот, ниту пак постои евиденција за извештаи од досегашните консултации.”¹⁰ Одговорот на претставник од владата е дека иако институционалните механизми ја зајакнаа имплементацијата, тие не можат да ја мониторираат и оценуваат имплементацијата бидејќи немаат пристап до листата на законски акти усвоени од Собранието, што е неопходно за да се оцени дали сите институции целосно ги почитуваат процедурите при користењето на ЕНЕР. Последната слабост е тоа што пристапот до податоците воопшто не е лесен. Покрај потешкотиите со навигацијата на веб-страницата со цел да се пронајдат одредени податоци, веб- страницата исто така ги дава податоците во затворени формати, а пребарувањето податоци подразбира познавање на конкретниот наслов на бараниот документ.

Гледано во целина, Единствениот национален електронски регистар на прописи на Република Македонија (ЕНЕР) се користи поконзистентно и овозможува поголем пристап до информациите во законодавниот процес, со што дава можности за мониторинг и застапување од страна на граѓанскиот сектор. Покрај тоа, ЕНЕР нуди алатка за доставување коментари на нацрт-законите, и иако не е јасно дали овие коментари влијаат на политиките, станува збор за значаен напор во духот на ОВП. Сепак, постои потреба од вистински и конзистентен пристап кон учеството на јавноста во процесот на донесување одлуки, вклучувајќи и соодветни институционални механизми.¹¹

Следни чекори

МНИ истражувачката препорачува понатамошна работа на постоечката имплементација. Иако има напредок во имплементацијата, треба дополнително да се адресираат значително недостатоци за да се постигнат посакуваните цели. Имено, Владата треба да:

1. Ги подобри техничките капацитети и да ја усогласи работата на сите релевантни институции со цел конзистентно да го употребуваат Единствениот национален електронски регистар (ЕНЕР);¹²
2. Го прошири покритието на ЕНЕР преку делегирано секундарно законодавство;
3. Обезбеди јавните коментари да бидат земени предвид и фидбекот од консултациите навремено да биде објавен;
4. Ја подигне свеста кај граѓанското општество, бизнис секторот и јавната администрација за можностите што ги нуди ЕНЕР.

¹<http://ener.gov.mk/>

²Влада на Република Македонија. Упатство за начинот на постапување во работата на министерствата за вклучување на засегнатите страни во постапката на изготвување закони, објавено во Службен весник бр.150/2011

³Влада на Република Македонија, Годишен извештај за спроведување на Акцискиот план за Отворено владино партнерство, септември 2013

⁴Ibid, од почетокот на ЕНЕР во јануари 2009 година до јуни 2012 година евидентирани се 25.122 посети. Овој број е повеќе од дуплиран (дополнителни 58.589 посети) помеѓу јули 2012 и септември 2013.

⁵Упатство 2011, член 9

⁶На пример, Законот за медијација е класифициран како “отворен за консултации”, иако е веќе усвоен од страна на Владата и пратен во Собранието.

⁷Интервју, Капитал [Енер овозможува сите засегнати страни да влијаат врз носењето закони], 2-ри декември 2012 година, <http://bit.ly/1hE5YhT>

⁸Главно овие обуки беа финансирани преку странска донаторска помош.

⁹Фондација отворено општество – Македонија. Октомври 2013. Мислење за спроведувањето на мерките предвидени во Акцискиот план на Отвореното владино партнерство на Македонија.

¹⁰Центар за истражувања и креирање политики. Ноември 2013. Извештај за мапирање на отворена влада. <http://bit.ly/JLSipl>

¹¹Европска комисија. 2012. Извештај за напредокот на Македонија.

¹²Онаму каде што е неопходно за имплементација на законските акти, Парламентот во усвоените акти ја делегира надлежноста за подготвување секундарни закони на утврдени теми (најчесто ограничени на процедура и формат) на именувани управни тела (најчесто министри).

Ц1М2: www.e-demokratija.gov.mk - интернет алатка за партиципативен процес на донесување одлуки

Поголема јавна свест и користење на партиципативното креирање на политики преку интернет порталот е-демократија од страна на институциите, фирмите, коморите, граѓанското општество и граѓаните воопшто. Поттикнување на учеството и интерактивна размена на иницијативи за разни политички перспективи и стратешки документи од страна на сите заинтересирани и засегнати страни.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за информатичко општество и администрација				
	Партнерски институции	Не се специфицирани				
	Дадено лице за контакт?	No				
Конкретност и мерливост		Средна (Формулацијата на заложбата опишува активност која е објективно проверлива, но не содржи конкретни постигнувања или исходи)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
			√			
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Постоечка		Умерено (заложбата е огромен чекор напред во релевантната област на политики, но сепак останува ограничена во размер и опсег)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Ограничено		
Датум на комплетирање: 12/12		Предвидено комплетирање		Завршена		
Следни чекори						
Ревидирање на заложбата за да се направи производлива или мерлива						

Што се случи?

МНИ истражувачката утврди ограничена имплементација на оваа обврска. Веб-порталот е-демократија (www.e-demokratija.gov.mk) беше создаден како механизам

за јакнење на јавната свест за партиципативното креирање политики. Онлајн дебатите и консултациите кои имаат за цел креирање јавни политики се стимулираат преку четирите компоненти на порталот: форум, блог, документи и можност за испраќање идеи. Пуштањето во употреба на веб-страницата е-демократија (март 2012 година) беше искористено за јавно да се претстави првиот нацрт на ОВП акцискиот план (јуни 2012 година). Сепак, веб-сајтот е-демократија беше предвиден како активност која е дел од Стратегијата за Е-Влада за периодот 2010-2012 година.¹

Вкупниот број на посетители во периодот помеѓу март 2012 и јуни 2013 година бил 4,230; вкупниот број на поставени документи во истиот период бил 156, додека вкупниот број на поставени теми на форумот бил 108.² Покрај тоа, на веб-сајтот 201 биле регистрирани субјекти.³

Иако статистичките податоци за користењето на веб-сајтот е-демократија се достапни, останува прашањето дали овие бројки се на задоволително ниво и дали тоа користење на сајтот може да се смета за зголемена јавна свест за партиципативното креирање политики, што е целта на заложбата. Мониторинг извештаите на организациите од граѓанското општество го поставуваат прашањето што всушност Министерството за информатичко општество и администрација подразбира под активности поврзани со јавната свест, т.е. дали тоа се однесува на бројот на регистрирани субјекти или пак на бројот на политики што ќе бидат креирани на партиципативен начин преку www.e-demokratija.gov.mk.⁴

За време на консултациите со граѓанското општество на МНИ истражувачката, дел од засегнатите страни изразија загриженост во врска со растечкиот број веб-страници наменети за е-партиципација, за кои сметаат дека се збунувачки и одземаат премногу време.

Дали направи разлика?

Обврската претставува чекор напред кон зголемено учество на јавноста, со оглед на тоа што веб-сајтот промовира поголем број на онлајн партиципативни механизми (документи, блог, можност за испраќање идеи, како и форум). Сепак, и инволвираните учесници и владата во многу ограничен обем ја искористија оваа заложба. Ограничената активност на веб-сајтот (блог компонентата главно содржи соопштенија за јавноста кои се однесуваат на работата на МИОА; само три идеи поврзани со јавни политики се предложени на веб-страницата; и, само неколку (8) коментари се поставени на 139 теми на форумот поставени од страна на државните службеници) го демонстрира недостатокот на свест за потенцијалот на оваа конкретна партиципативна алатка.

Покрај тоа, спектарот на достапни документи во моментот коинцидира со листата на документи што сите јавни институции се обврзани јавно да ги презентираат на своите веб-страници, согласно Членот 10 од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, кој е во сила од 2006 година. И додена постои водич кој што треба да обезбеди усогласена примена на оваа конкретна партиципативна алатка од страна на институциите, и поддршка од страна на МИОА, имајќи предвид дека е голем бројот на институции кои ќе треба да се усогласат со и да ја применуваат е-демократија во нивната работа, иницијаната и навремена промена на порталот ќе остане предизвик и во иднина.

Следни чекори

МНИ истражувачката предлага ревизија на заложбата за да се направи поизводлива и померлива.

Следните чекори во врска со оваа заложба би можеле да опфатат:

1. Ревизија на заложбата преку јасно идентификување на проблемот кој се обидува да го реши, поставувајќи мерливи цели и идентификувајќи соодветни активности и предизвици;
2. Дополнителна промоција на водичот за примена на партиципативната алатка **www.e-demokratija.gov.mk** од страна на институциите; и
3. Таргетирана промоција на www.e-demokratija.gov.mk

¹Влада на Република Македонија. Годишен извештај за имплементација на акцискиот план за отворено владино партнерство. Септември 2013

² *Ibid*

³ <http://spinfo.org.mk> ;<http://spinfo.org.mk/images/sluchai>

⁴ Фондација отворено општество – Македонија. Октомври 2013. Мислење за спроведувањето на мерките предвидени во Акцискиот план на Отвореното владино партнерство на Македонија.

Ц1М3: Воведување на онлајн петиции

Воведување можност за онлајн петиции (онлајн собирање на потписи). За одредено прашање да добие статус на петиција истата треба да биде поддржана од одреден број граѓани (на пр. 5000). Со собирањето на бараните потписи, МИОА ќе подготви Информација до Владата на Република Македонија со барањето кое е предмет на петицијата. Исходот по Заклучокот од Владата по однос на петицијата ќе биде објавен на јавноста. Истовремено ќе постои и уште еден механизам за собирање на потписи од оние лица кои немаат дигитални сертификати.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за информатичко општество и администрација				
	Партнерски институции	Не се специфицирани				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Висока (Јазикот на заложбата дава јасни, мерливи и потврдливи достигнувања за постигнување на целта)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
			√			
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Нова		Мало (заложбата е постепен но позитивен чекор во релевантната област на политики)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Не е започната		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Понатамошна работа на основна имплементација						

Што се случи?

МНИ истражувачката утврди дека имплементацијата на оваа заложба не е отпочната.

Целта на оваа заложба беше да ја воведо можноста за онлајн петиции. Со цел одредено прашање да добие статус на петиција, мора да биде поддржано од страна на 5,000 граѓани преку користење на дигитални сертификати. Истовремено треба да функционира и дополнителен механизам за собирање на потписи од оние луѓе кои

немаат дигитални сертификати. Кога потребниот број на потписи е собран, Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА) ќе достави нацрт-информација до Владата, заедно со барањето кое е предмет на петицијата. Заклучокот на Владата по овој предмет треба да и биде достапен на јавноста. Пред ОВП не постоеше можност за онлајн петиции.

Иако организациите од граѓанското општество беа свесни дека мерката се уште не е применлива, нивните коментари беа главно позитивни во однос на можноста да се испраќаат онлајн петиции како добар начин Владата да види кое е мислењето на граѓаните по одредено прашање.¹ Сепак, организациите од граѓанското општество се плашат дека онлајн петицијата нема да биде достапна секому, бидејќи потребно е да се добие сертификат, а надоместокот за сертификатот не ќе може секој да си го приушти. Покрај тоа, најголемиот предизвик што го наведоа засегнатите страни за време на консултациите беше високиот праг на минималниот број на задолжителни потписи за петиција за да таа се смета за валидна.

Самооценката не содржи било каква информација за оваа заложба, а МНИ истражувачката беше информирана од страна на претставничката од МИОА дека процесот за анализирање на компаративните искуства на овој план е започнат.²

Дали направи разлика?

Главно позитивните коментари за идеата за воведување на механизам за онлајн петиција сугерира дека мерката би можела да биде чекор напред кон поголемо учество на јавноста, доколку оваа обврска во иднина биде применета.

Следни чекори

МНИ истражувачката предлата оваа заложба да биде вклучена во следниот акциски план, како и да биде превземена натамошна работа кон основната имплементација на оваа обврска. Додека продолжува со имплементацијата на оваа обврска, Владата исто така треба:

1. Да го преиспита минималниот број на потребни потписи;
2. Да го направи достапен на сите механизмот за учество во петициите;
3. Да утврди јасни правила за постапување по онлајн петициите;
4. Да дозволи петициите да им бидат достапни на парламентарните групи кои можеби би сакале да предложат јавни политики кои би го адресирале прашањето покренато со петицијата.

¹ Записник од МНИ консултациски процес со организациите од граѓанското општество, видете <http://bit.ly/19C3wpY>.

² Ирена Бојациева, МИОА, Скопје, 4-ти октомври 2013 год.

Ц1М4:Имплементација на Стратегијата за соработка на Владата со граѓанскиот сектор

Имплементација на мерките од Стратегијата за соработка на Владата со граѓанскиот сектор 2007-2011 (односно 2012-2017). Голем дел од аспектите кои се од интерес за соработката со граѓанскиот сектор се поставени како конкретни цели со оваа Стратегија. Со нејзиното имплементирање би се постигнале посакуваните цели.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Генералниот секретаријат на владата				
	Партнерски институции	Не се специфицирани				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Средна (Формулацијата на заложбата опишува активност која е објективно проверлива, но не содржи конкретни постигнувања или исходи)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
				√		
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Постоечка		Нема (заложбата одржува статус кво)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Ограничено		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Понатамошна работа на основна имплементација						

Што се случи?

МНИ истражувачката утврди ограничена имплементација на оваа обврска. Македонската влада во моментот ја имплементира втората Стратегија за соработка со граѓанскиот сектор. Стратегијата е усвоена во јуни 2012 година и ќе биде имплементирана во периодот помеѓу 2012 и 2017 година. Главната цел на Стратегијата е да го промовира, поддржи и развие партнерството меѓу Владата и

граѓанското општество преку мерки за јакнење на взаемната соработка.
Приоритетни области на Стратегијата се:

Развиен и одржлив граѓански сектор;
Активно учество во процесот на евроинтеграции, и во дефинирањето на јавните политики и на законите;
Зајакнување на граѓанскиот активизам и на поддршката од заедницата;
Зајакнување на институционалната и на практичната рамка за соработка.
Одделението за соработка со невладиниот сектор при Генералниот секретаријат на Владата наведува дека се превземени бројни активности во текот на периодот на известување во сите приоритетни области на Стратегијата. Фокусот е ставен на: изготвување и усвојување на План за имплементација на Стратегијата; обезбедување обуки за јакнење на капацитетите на државните службеници задолжени за соработка со граѓанското општество; операбилност на Комисијата за давање статус на јавен интерес за организациите од граѓанското општество; и вклучување на претставници од граѓанското општество во координативните тела за имплементација на одделни проекти.¹ Веб страницата www.nvosorabotka.gov.mk останува оперативна и дава ажурирани информации, главно поврзани со процесот на консултации при изготвувањето на нацрт-закони. Веб страницата исто така ги дава годишните планови за имплементација на Стратегијата, изготвени од страна на шест од вкупно 14-те министерства во Владата.²

Напредокот на владата во имплементацијата на втората Стратегија (2012-2017) беше оценет како умерен од страна на Европската комисија. Слабиот административен капацитет и зависноста од донаторски придонеси за обуки за консултациите со граѓанското општество се најдоа меѓу утврдените слабости. Европската комисија исто така утврди делумен напредок во однос на подготвувањето на партиципативните инструменти и методи за вклучување на општините, граѓанското општество и приватниот сектор во програмирањето и имплементирањето на проектите финансирани од страна на ЕУ.³ Од друга страна, за време на МНИ консултациите со засегнатите страни, претставниците на граѓанското општество изразија загриженост заради слабата позиција на Одделението за соработка со невладините организации во рамките на Владата и отсуството на моќ од негова страна за спроведување на политики и институционални промени врз владините агенции, како и недостиг од средства наменети за спроведување на програмски активности. Покрај тоа, комисијата укажува на потреба од поголема соработка со Владата и предложи веб страницата (www.nvosorabotka.gov.mk) да не служи само како извор за давање информации, туку исто така и како платформа за соработка.

Дали направи разлика?

Општата јавна доверба во граѓанското општество е зголемена, и за прв пат мнозинството од населението (52,4%) има доверба во секторот.⁴ Иако е постигнат одреден напредок кон вклучувањето на граѓанското општество во партиципативното креирање на политиките (видете ја заложбата Ц1М1), сепак јавното мислење за можноста граѓаните и невладините организации ја искористат можноста да влијаат врз процесот на донесување на одлуки е доста ограничено.⁵ Одделението за соработка со невладините организации не успеа да им наметне обврска на сите владини министерства и други релевантни јавни институции (како

што се Министерството за финансии; Управата за јавни приходи; Министерството за локална самоуправа) кои ги имплементираат мерките од Стратегијата, да ги достават своите годишни планови за имплементација на Стратегијата за соработка на Владата со граѓанскиот сектор. Оние министерства пак, кои ги доставиле своите годишни планови за имплементација на Стратегијата, не оствариле консултации за годишните планови, што не е во согласност со Планот за мониторирање и оценка на имплементацијата на Стратегијата.

Интересот меѓу невладините организации за регистрирање како организации со статус од јавен интерес останува низок; само две организации побарале таков статус во 2012 година, а само на една и бил одобрен.⁶ Причината за ова е тоа што фискалната регулатива за промовирање бенефиции за ваквите организации сеуште не е донесена. Гледано во целина, ОВП не ги прошири напорите на Владата во имплементацијата на Стратегијата за соработка со граѓанскиот сектор, но и покрај тоа, државните службеници сметаат дека вклучувањето во акцискиот план стимулира позитивна клима, неопходна за овозможување подобра имплементација во иднина.⁷

Следни чекори

НМИ препорачува натамошна работа на основната имплементација. Следниве чекори би можеле да бидат превземени за натамошна имплементација на заложбата:

1. Стратегијата за соработка на Владата со граѓанскиот сектор треба да биде имплементирана навремено и во согласност со Акцискиот план за имплементација на Стратегијата. Владата треба да насочи доволно средства за оваа цел;
2. Сите релевантни јавни институции треба да подготват и потоа да спроведуваат План за имплементација на Стратегијата за соработка на Владата со граѓанскиот сектор;
3. Капацитетот на државните службеници назначени за комуникација со граѓанскиот сектор треба уште повеќе да се зајакнат; и,
4. Владата треба да воведат фискални мерки кои ќе ги стимулираат економските активности и самоодржливоста на граѓанското општество, вклучувајќи го и јавното финансирање на граѓанските организации.

¹Влада на Република Македонија, Генерал секретаријат, Одделение за соработка со граѓанскиот сектор. 2013. Одговор пратен до Министерството за Информатичко општество и администрација за известување за придонесот на Одделението кон имплементација на Акцискиот план

²Влада на Република Македонија, Генерал секретаријат, Одделение за соработка со граѓанскиот сектор. 2013. Извештај за имплементацијата на мерките и активностите од Стратегијата за соработка со граѓанскиот сектор. [<http://bit.ly/J80Cid>]

³Европска комисија. 2013. Извештај за напредокот на Македонија.

⁴Проект за Техничка поддршка на граѓанските организации во соработка со Македонскиот центар за меѓународна соработка. Мај-јуни 2013 годи. Анкета на репрезентативен примерок за доверба на јавноста во граѓанското општество <http://www.tacso.org/documents/reports/?id=9554>

⁵Центар за истражувања и креирање политики. 2013. Извештај за мапирање на отворена влада. <http://bit.ly/JLSipl>

⁶Комисија за организации со статус на јавен интерес. 2013. Извештај за работа на комисијата во 2012. <http://bit.ly/JHrdmZ>

⁷Сузана Никодијевиќ, Одделение за соработка со невладините организации. Интервју, Скопје, 8-ми ноември 2013 год.

Ц1М5: Кодекс за добри практики за учество на граѓанскиот сектор

Унапредена примена на Кодексот за добри практики за учество на граѓанскиот сектор во процесот на креирање политики. Владата веќе го донесе овој Кодекс, а со оваа мерка се има за цел негова доследна примена од страна на сите институции.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Генералниот секретаријат на владата				
	Партнерски институции	Не се специфицирани				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Средна (Формулацијата на заложбата опишува активност која е објективно проверлива, но не содржи конкретни постигнувања или исходи)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
			√			
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Постоечка		Умерено (заложбата е огромен чекор напред во релевантната област на политики, но сепак останува ограничена во размер и опсег)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 1/12		Реално комплетирање		Ограничено		
Датум на комплетирање: 12/12		Предвидено комплетирање		Завршена		
Следни чекори						
Нема: Да се напушти заложбата						

Што се случи?

МНИ истражувачката утврди ограничена имплементација на оваа заложба. Македонската Влада го усвои Кодексот за добри практики за учество на граѓанскиот сектор (Кодексот) една година пред да се вклучи во ОВП. Акцискиот план предвиде дека имплементацијата на Кодексот ќе се подобри до крајот на 2012 година. Кодексот се основа на следниве принципи:

1. Подобрување на транспарентноста и отчетноста на Владата и на другите државни административни тела;
2. Подобрување на соработката меѓу Владата и другите државни административни тела со граѓанскиот сектор преку редовни и структурирани консултации; и,
3. Подобрување на квалитетот на консултативниот процес во креирањето политики.

Кодексот го промовира користењето на различни инструменти за вклучување на граѓанскиот сектор, како што се: интерактивни веб страници; користење на Единствениот национален електронски регистар на прописи (ЕНЕР); обуки; заеднички работни групи; заеднички кампањи, и тн.

Според Кодексот, Генералниот секретаријат на Владата е обврзан да ја оценува имплементацијата на Кодексот секоја втора година. Во февруари 2013 година за прв пат беше објавена анализа на имплементацијата на Кодексот.¹ Анализата беше подготвена врз основа на седум одговори на прашалници, кои биле дистрибуирани до државните административни тела.² Со оглед на тоа што Кодексот треба да биде имплементиран од страна на сите (близу 70) државни административни тела, Генералниот секретаријат на Владата требал да добие одговори од сите нив.

Според тоа, МНИ истражувачката предлага резултатите од анализата да се земат само индикативно, а не како оценка за актуелните состојби. Сепак, ниската стапка на доставени одговори до генералниот секретаријат повлекува прашања за релевантноста на Кодексот во работата на институциите, како и за нивната подготвеност и дека е искрена и сериозна нивната подготвеност вистински и сериозно да ги сфатат јавните консултации.

Сепак, анализата покажа дека Кодексот различно се применува од страна на седумте институции кои доставиле одговор. Најголемиот број од институциите го применувале Кодексот во процесот на подготвување на законите, и има примери на користење на Кодексот за размена на искуства, креирање јавни политики и промоција на добри практики. Само два органи на државната управа вклучиле граѓански организации во кампањите.³ Нееднаквата примена на Кодексот исто така е забележана и од страна на Европската комисија.⁴ Тие, исто така, забележале дека системот за алоцирање на државните фондови за граѓанското општество сеуште не се стандардизирани, како и дека кај локалните власти недостасува соодветен капацитет за обезбедување стандардизирана соработка и финасирање на локалните невладини организации.

Посебните одредби кои ги дефинираат задолжителните јавни консултации за нацрт-Годишниот план за работа на Владата се применуваат во континуитет. Исто така, Генералниот секретаријат навремено реагираше на предлогот на граѓанскиот сектор за јавни политики. Одговорот е публикуван на веб страницата www.nvosorabotka.gov.mk

Дали направи разлика?

Амбицијата на оваа конкретна заложба е скромна и не придонесува за проширување на владините напори од периодот пред ОВП. И граѓанскиот сектор и органите на

државната управа ограничено ги користеле исходите од оваа заложба. За време на двете години на имплементација на Кодесот на добри практики за учество на граѓанскиот сектор, само една организација доставила предлог до релевантното министерство. Предлогот е оценет како оправдан, но нема информација за неговата трансформација во конкретна политика. Исто така, само пет организации доставиле прилози кон нацрт-годишната Програма за работа на Владата. Малиот број на државни административни тела (7 од 70) кои одговориле на прашалниците, врз основа на кои е направена и анализата за имплементацијата на Кодексот, укажува на многу мал ангажман во однос на конкретната заложба. Покрај тоа, како пречка за натамошно подобрување на соработката се јавува и недовербата на граѓаните дека можат да влијаат врз работата на властите, како локалните, така и националната.⁵ Анализата на имплементацијата на Кодесот за добри практики за учество на граѓанскиот сектор за прв пат беше спроведена во 2013 година и служи како појдовна информација за примената на Кодексот. Затоа, обврската за подобро користење на Кодесот не можеше да биде постигната во 2012 година, како што тоа беше предвидено со ОВП акцискиот план.

Следни чекори

НМИ препорачува напуштање на оваа обврска. Кодексот за добри практики за учество на граѓанскиот сектор е усвоен врз основа на Законот за здруженија на граѓани и фондации и Стратегијата за соработка на Владата со граѓанскиот сектор. Оттаму, зголеменото користење на Кодексот би требало во иднина да се имплементира како дел од обврската за имплементацијата на Стратегијата (видете ја обврската Ц1М4).

¹ Оваа анализа беше спроведена и објавена пред истекувањето на периодот од две години. Не е дадено објаснување зошто оценката е направена порано од предвиденото.

² Влада на Република Македонија, Генерален секретаријат, Одделение за соработка со невладиниот сектор. 2013 Информација за спроведување на Кодексот на добри практики за учество на граѓанскиот сектор во процесот на креирање политики <http://bit.ly/J80Cid>

³ Влада на Република Македонија. 2013. Годишен извештај за имплементацијата на акцискиот план за ОВП. <http://bit.ly/1dSnjkN>

⁴ Европска комисија. 2013. Извештај за напредокот на Македонија. <http://www.sep.gov.mk/en/content/?id=96#.UrrMbPRDvfV>

⁵ Анкетата за Граѓанско учество спроведена во 2012 и 2013 година покажува зголемување на скептицизмот меѓу граѓаните кога станува збор за нивната моќ да влијаат врз властите. Три четвртини од граѓаните се скептични кога станува збор за тоа дали можат да влијаат врз работата на локалните власти, споредено со четири петтини кои се обесхрабени во однос на можното влијание врз националните власти. Детална анализа на анкетата е достапна на: <http://graganskoucestvo.mk>

Ц2М1: www.opendata.gov.mk

Основање на веб страна www.opendata.gov.mk. Во зависност од моделот кој ќе се покаже како посоодветен при нејзиниот развој ќе бидат поставени отворените податоци преку директен линк до институцијата давател на тие податоци или ќе се направи веб каталог каде ќе стојат информациите за веб локациите каде можат да се најдат отворените податоци.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за информатичко општество и администрација				
	Партнерски институции	Сите иматели на информации				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Висока (Јазикот на заложбата дава јасни, мерливи и потврдливи достигнувања за постигнување на целта)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
		√				
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Нова		Умерено (заложбата е огромен чекор напред во релевантната област на политики, но сепак останува ограничена во размер и опсег)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Завршена		
Датум на комплетирање: 12/12		Предвидено комплетирање		Завршена		
Следни чекори						
Нова заложба врз основа на постоечка имплементација						

Што се случи?

МНИ утврди дека имплементацијата на оваа заложба е завршена.

Владата има воспоставено нов веб платформа, која ќе обезбеди единствен портал за сите отворени податоци објавени од страна на државните институции на <http://opendata.gov.mk>. Веб платформата е слична на глобални иницијативи за промоција на отворени податоци. Заложбата предвиде два модели за веб

платформата: еден за градење на веб директориум, а вториот за изградба на платформа која линкува до други државни (јавни) веб-сајтови; беше избран вториот модел. Граѓанското општество не беше вклучено во оценувањето на моделите и во процесот на донесување одлуки.¹ Во моментот, на порталот се достапни линкови до 21 институции и 110 збирки на податоци. Најчесто читани податоци се: Регистар на финансиските компании; Издадени лиценци за приредување на игри на среќа; Регистрирани домени на МАРНет; Проценители од областа на информатичките технологии; Усвоени и предлог закони, Водич за царинење на стоки за 2013 година, Национален регистар на објекти кои се заштитено културно наследство, податоци за квалитетот на воздухот, регистар на судски преведувачи и други.²

Дали направи разлика?

Концептот на отворени податоци е новина која произлегува од иницијативата за Отворено владино партнерство и како таква има трансформативен потенцијал. Во текот на спроведувањето на заложбата, Владата се соочи со неколку предизвици кои може да се категоризираат во два главни аспекти:

1. недостаток на инвентар во институциите за податоците кои тие ги поседуваат или собираат, и
2. недостаток на човечки ресурси и ИКТ опрема.³

Покрај тоа, НМИ истражувачката утврди дека не сите достапни податоци се во отворениот формат, како и дека податоците не се ажурираат редовно, со што се загрозува нивната валидност и употребливост.

Следни чекори

НМИ истражувачката препорачува донесување на нова заложба, која ќе се надоврзе на досегашната имплементација и на наодите од оценката. Треба да се предложат мерки кои ќе го олеснат надминувањето на утврдените проблеми, со цел да се осигура дека заложбата не е ограничена во обем, и дека ги покрива само оние институции кои имаат соодветен ИКТ кадар и опрема. Во таа насока, владата треба да:

1. Креира план кој ќе вклучува конкретни мерки за надминување на проблемите, со цел да се обезбеди усогласеност со стандардите за отворени податоци од страна на сите иматели на информации;
2. Работи со и ги вклучи локалните власти, со цел да се промовира концептот на отворени податоци на локално ниво, како и трансфер на знаења од централно ниво;
3. Следи спроведувањето на мерките и нивниот ефект, и да ги ублажи евентуалните ризици. Притоа, Владата треба да бара повратни информации и мислења од сите засегнати страни;
4. Се осигура дека достапните отворени податоци ги задоволуваат критериумите за отворени податоци со 5 ѕвезди.⁴

¹ Записник од МНИ консултациски форум со засегнатите страни, видете <http://bit.ly/19C3wpY>.

² Само-оценка на ОВП на владата

³ Ibid

⁴ <http://5stardata.info/>

Ц2М2: Креирање на бизнис модели за отворени податоци

Креирање на нови бизнис модели од отворените податоци (отворени податоци – двигател на економскиот развој). Развој на индикатори со кои ќе се мери како малите и средни претпријатија – бизниси имале корист од користењето на отворените податоци.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за информатичко општество и администрација				
	Партнерски институции	Бизнис заедницата и коморите				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Висока (Јазикот на заложбата дава јасни, мерливи и потврдливи достигнувања за постигнување на целта)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
						√
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Нова		Нема (заложбата одржува статус кво)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Не е започната		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Нема: Да се напушти заложбата						

Што се случи?

НМИ истражувачката утврди дека Владата не започнала со имплементација. На OGP Лицето за контакт за ОВП изјави дека имплементацијата на оваа заложба зависи од достапните податоци произведени во отворен формат од страна на државните и јавните тела. Со оглед на тоа што објавувањето на отворените податоци е штотуку започнато, спроведувањето на оваа заложба е одложено.¹

Дали направи разлика?

Иако спроведувањето на оваа обврска може да придонесе за економскиот раст на државата, како и да обезбеди информации за употребливоста на објавените податоци, нема да ги унапреди практиките на владата во оваа област.

Следни чекори

НМИ истражувачката предлага да се напушти оваа заложба, бидејќи нејзината имплементација е надвор од надлежностите на Владата и, онака како што е формулирана, оваа заложба не артикулира јасно како ќе ги промовира или користи основните вредности на ОВП на транспарентност, учество и отчетност.

¹Г-ѓа Ирена Бојаџиева, МНИ интервју, Скопје, 4-ти октомври 2013 год.

Ц2М3: Давање приоритет на отворање на податоците

Давање приоритет на отворање на податоците кои биле побарани и утврдени од главните чинители и од граѓаните. Мерката ќе се спроведе со примена на алатките за онлајн консултација при што ќе се овозможи граѓаните и компаниите да простираат барање и истото да го образложат, а останатите засегнати страни ваквото барање да го поддржат, со што ќе се направи транспарентна приоритизација. Ваквите барања се доставуваат со приоритетна листа на одобрување до Владата.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за информатичко општество и администрација				
	Партнерски институции	Сите иматели на информации				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Средна (Формулацијата на заложбата опишува активност која е објективно проверлива, но не содржи конкретни постигнувања или исходи)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
			√			
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Нова		Мало (заложбата е постепен но позитивен чекор во релевантната област на политики)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Не е започната		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Ревидирање на заложбата за да се направи поизводлива или мерлива						

Што се случи?

НМИ утврди дека владата не започнала со имплементација на оваа заложба.

Никакви активности не биле преземени од страна на надлежните органи со цел да се оценат приоритетите и да се идентификуваат потребите на засегнатите страни и граѓаните. Иако заложбата предвидува користење на алатки за онлајн консултации, таквите консултации не се спровеле во првата година. Ова беше потврдено во текот на ревизијата на НМИ истражувачот, и од страна на владата и од страна на засегнатите страни.

Извештајот за спроведувањето на акцискиот план исто така не дава информации за спроведувањето на оваа мерка.

Дали направи разлика?

Проактивното објавување на информации е многу потребно во Македонија, а доколку се води според приоритетите и потребите на засегнатите страни, ќе ја унапреди праксата на владата во оваа област.

Засегнатите страни, меѓутоа, изразија загриженост дека користењето исклучиво онлајн алатки во оценувањето на приоритети ќе влијае негативно врз маргинализираните групи и резултатите може да бидат понаклонети кон бизнис интересите, интересите на организациите кои се занимаваат со транспарентност, како и интересите на големите организации од главниот град.¹ Покрај тоа, засегнатите страни изразија загриженост за тоа што нивниот придонес во голема мера зависи од перцепциите и информациите кои ги имаат за информациите што ги поседува владата.²

Во контекст каде што владата не обезбедила листа на регистри на податоци кои ги поседува, добиените коментари и мислење се ограничени или пак нерелевантни.

Следни чекори

НМИ истражувачката предлага ревидирање на заложбата со цел да биде померлива и изводлива. Притоа, владата треба:

1. Да направи инвентар на базите на податоци и регистрите на податоците кои ги поседува и проактивно да го објави тој инвентар со цел да овозможи информирани консултации;
2. Да креира конкретни активности кои ќе се имплементираат со цел да се овозможат инклузивни консултации со засегнатите страни за приоритизирање на објавата на податоци. Таквите консултации може да се организираат по сектори;
3. Да развие стратегија за постепено ослободување на податоци од страна на државните и јавните институции;
4. Да креира активности за следење на спроведувањето на заложбите, во соработка со засегнатите страни.

¹ Записник од МНИ консултациски форум со засегнатите страни, видете <http://bit.ly/19C3wpY>.

² Г-дин Љубомир Трајковски, Трајковски & Партнери Консалтинг, МНИ интервју, Скопје, 4-ти ноември 2013 год.

Ц2М4: Употреба на интероперабилни услуги како водич во отворањето на податоци

Употреба на интероперабилни услуги како водич во отворањето на податоци. Отворените податоци од една институција која е дел од интероперабилниот процес за давање на крајните услуги ќе бидат поттик за другите институции во истиот синџир и тие да ги отворат своите податоци со што се дава алтернатива (трети страни) и сл. да посредуваат во обезбедување на одредена услуга.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за информатичко општество и администрација				
	Партнерски институции	Сите иматели на информации				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Ниска (Формулацијата на заложбата опишува активност која може да се толкува како мерлива, со одредена интерпретација од страна на читателот)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
		√			√	
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Нова		Умерено (заложбата е огромен чекор напред во релевантната област на политики, но сепак останува ограничена во размер и опсег)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Не е започната		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Нема: Да се напушти заложбата						

Што се случи?

НМИ утврди дека спроведувањето на оваа заложба не е започнатото.

Заложбата е основана на нова реформа воведена од страна на владата во 2011 година, за воведување на интероперабилност која ја овозможува интерелектронската размена на податоци помеѓу органите на државната управа и други институции, со што се скратува времето за добивање владини услуги и се подобрува нивниот квалитет. Во пилот-проектот беа вклучени пет државни институции (Централен регистар, Катастарот, Царинската управа, Управата за јавни приходи и Министерството за внатрешни работи), што резултираше со меѓуповрзување на четири од нив.¹ Иако на почетокот беше предвидено дека секоја наредна година ќе бидат вклучени и поврзани дополнителни институции, спроведувањето на интероперабилноста во државните институции доцни, па дополнителните институции во моментот сеуште не се поврзани. Министерството за информатичко општество и администрација најави дека во 2012 година би биле поврзани следниве институции:

- 1 . Фондот за здравствено осигурување,
- 2 . Агенцијата за вработување,
- 3 . Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, и
- 4 . Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија.

Сепак, во март 2013 година беше најавено дека до крајот на 2013 година Фондот за здравствено осигурување, Агенцијата за вработување и Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство ќе бидат поврзани, по што во 2014 година ќе следат Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, Управата за водење на матичните книги, Министерството за транспорт и врски, Министерството за економија, Министерството за заштита на животната средина и Градот Скопје.

За 2015 година се планира да се поврзат Министерството за образование и наука, Министерството за труд и социјална политика, Основниот суд Скопје II, и Управниот суд.

Интероперабилноста не доведе до отворање на податоците. Од четирите поврзани институции, само Царинската управа има споделено 4 збирки на податоци на порталот за отворени податоци, од кои еден не е во отворен формат.² Самопроценката на владата не содржи никакви информации за оваа мерка, а владини претставници интервјуирани од страна на НМИ истражувачката изјавија дека овие сетови на податоци не можат да бидат направени достапни поради заради приватност.

Дали направи разлика?

Оваа заложба не се спроведува. Доколку беше спроведена, ќе ја проширише праксата на владата подалеку од она што постоеше пред ОВП, преку проактивното објавување на сетови на податоци кои имаат потенцијал да бидат меѓусебно поврзани и да создадат нови знаења и услуги.

Следни чекори

НМИ истражувачката предлага оваа заложба да се напушти како посебна заложба. Самата заложба е фокусирана на отворањето на податоци, па според тоа треба да се спои со постојните заложби за отворени податоци (Ц2М1).

¹ Со исклучок на Министерството на внатрешни работи

² Просторна мапа на Царинските канцеларии

Ц2М5: Планирање и следење на имплементацијата на плановите за отворање на информациите од јавните институции

Начините на имплементација на плановите за отворање на информациите на државните институции и нивната динамика треба да придонесат кон информирани граѓани.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за информатичко општество и администрација				
	Партнерски институции	Сите иматели на информации				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Средна (Формулацијата на заложбата опишува активност која е објективно проверлива, но не содржи конкретни постигнувања или исходи)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
		√				
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Нова		Трансформативно (заложбата предвидува реформа која потенцијално би можела да го трансформира начинот на работа во релевантната област на политики)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 1/13		Реално комплетирање		Ограничено		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Ограничено		
Следни чекори						
Ревидирање на заложбата за да се направи поизводлива или мерлива						

Што се случи?

НМИ прегледот утврди дека спроведувањето на оваа заложба е многу ограничено. Заложбата вклучува два процеси: прво, плановите за отворање на податоците да се усвојат од страна на имателите на информации, и второ, да се развие план за мониторирање на имплементацијата на плановите за проактивно објавување на податоците во отворен формат.

Законската основа за проактивно објавување на информации е пропишана со Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, донесен во 2006 година.^{lxii} Иако постои законска обврска, имплементацијата е ограничена. Неодамна објавената проценка направена од страна на граѓанското општество утврди дека само една третина од имателите на информации го зголемиле износот на информации кои проактивно или доброволно ги објавуваат на нивните веб-страници.^{lxiii} Покрај тоа, проценката направена од страна на Државната комисија за заштита на правото за пристап до информации од јавен карактер, а како резултат на ОВП, потврди дека мнозинството иматели на информации немаат веб-страница, што дополнително го отежнува проактивното објавување.^{lxiv} Исто така, имателите на информации не се законски обврзани да донесат план за објавување на податоците, па досега ова не е имплементирано. Министерството за информатичко општество и администрација се обиде да го промовира концептот на отворени податоци и спроведе активности за координирање на овие напори.^{lxv} Сепак, во моментот се подготвува проценка за капацитетот и ресурсите со кои располагаат јавните институции, која има за цел да го информира развојот на план кој треба да биде усвоен.^{lxvi}

Дали направи разлика?

Спроведувањето на оваа обврска може да ги трансформира практиките на власта и значително да го зголеми обемот на достапни податоци. Заложбата ги одразува забелешките и барањата на граѓанското општество за важноста на проактивното објавување на податоците, па дури и оди чекор понатаму со тоа што предвидува објавените податоци да бидат во отворен формат. Сепак, со ова се јавува ризик од ограничување на опсегот на објавени податоци, ако се земат предвид начинот на работа и статусот на модернизација на администрацијата. Граѓанското општество изрази загриженост дека не се предвидени подготвителните мерки кои ќе ги насочуваат имателите на информации во процесот на реформирање на политиките во областа на собирање на податоци и ќе обезбедат спроведување на стандардите за отворени податоци.^{lxvii}

Следни чекори

НМИ препорачува ревидирање на заложбата, со цел да се направи поостварлива и да го одразува сегашниот контекст. Конкретно, владата треба:

1. Да дефинира мерки кои ќе им помогнат имателите на информации да развијат планови за проактивно објавување на податоците во отворен формат, како што е обезбедувањето техничка помош, независни евалуатори, или ИКТ ресурси;
2. Да ги дополни стратешките активности со мерки што ќе овозможат трансформација на водењето евиденција за [собирање на] податоците во отворен формат;
3. Да предвиди проактивно објавување информации во затворени формати додека податоците се трансформираат во отворен формат;
4. Да креира систем за надзор на транспарентна и проактивна постапка, и да вклучи претставници на засегнатите страни во надзорните органи.

^{lxii} Закон за слободен пристап до информации од јавен карактер, Службен весник Бр. 13/2006, 86/2008, 6/2010, <http://www.slvesnik.com.mk/>

^{lxiii} Фондација Отворено општество – Македонија. 2013. Надминување на принципите на тајност во работењето на администрацијата; Извештај од спроведеното истражување за правото на пристап до информациите од јавен карактер во Македонија. <http://bit.ly/1bKXK59>

^{lxiv} Оливер Серафимовски, Државна комисија за заштита на правото на пристап до информации од јавен карактер, МНИ интервју, Скопје, 25-ти октомври 2013 год.

^{lxv} <http://spinfo.org.mk>

^{lxvi} Г-ѓа Ирена Бојаџиева, МИОА, МНИ интервју, Скопје, 4-ти октомври 2013 год.

^{lxvii} Записник од МНИ консултациски форум со засегнатите страни, видете <http://bit.ly/19C3wpY>.

Ц2М6: Анализа на законската регулатива која го овозможува концептот на отворени податоци.

Анализа на законската регулатива која го овозможува концептот на отворени податоци и утврдување на потребата од евентуални измени. Отстранување на правните пречки кои би се утврдиле во процесот на отворање на податоците.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за информатичко општество и администрација				
	Партнерски институции	Дирекција за заштита на лични податоци и сите иматели на информации				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Висока (Јазикот на заложбата дава јасни, мерливи и потврдливи достигнувања за постигнување на целта)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
		√				
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Нова		Умерено (заложбата е огромен чекор напред во релевантната област на политики, но сепак останува ограничена во размер и опсег)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 1/13		Реално комплетирање		Значително		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значително		
Следни чекори						
Понатамошна работа на основна имплементација						

Што се случи?

Заложбата се состои од два вида на активности. Прво, беше предвидена анализа на правната рамка која ја овозможува имплементацијата на отворени податоци, со цел да се обезбеди основа за имплементација на втората компонента од заложбата, законодавната реформа, односно измени на постојното законодавство со цел отстранување на идентификуваните пречки, доколку ги има.

Министерството за информатичко општество и администрација е во напредна фаза на процесот на анализа на релевантното европско законодавство со кое се регулира (ре)употреба на податоци од јавниот сектор.¹ Ова треба да придонесе за забрзување на процесот на спроведување на праксата на отварање податоци во секоја институција, кое не беше на задоволително ниво во првата година.

Дали направи разлика?

Концептот на отворени податоци е нов во земјата и заложбата ќе придонесе за зголемување на напорите на владата во оваа област, со тоа што ќе обезбеди создавање на овозможувачка средина. Сепак, мора да се земе предвид важноста на пропишување дополнителни мерки кои ќе овозможат донесеното законодавство да биде спроведено, земајќи ги предвид системските проблеми со неимплементација по усвојување.²

Следни чекори

НМИ истражувачката препорачува натамошна работа на основната имплементација. Владата треба да овозможи партиципативен пристап во процесот на реформи во законодавството, особено во анализата и евалуацијата на алтернативи.

¹ Само-оценка на ОВП на владата.

² OECD/SIGMA. 2013. Оценка на државата.

ЦЗМ1:Подобрување на услугите преку www.uslugi.gov.mk

Подобрување на услугите и на користењето на www.uslugi.gov.mk преку консолидирање на податоците и преку подобрување на нивото на нивната сигурност. Воспоставување на механизам за граѓаните со кои ќе можат да ги оценуваат и да ги коментираат услугите.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за информатичко општество и администрација				
	Партнерски институции	Сите институции				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Средна (Формулацијата на заложбата опишува активност која е објективно проверлива, но не содржи конкретни постигнувања или исходи)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
			√			
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Постоечка		Умерено (заложбата е огромен чекор напред во релевантната област на политики, но сепак останува ограничена во размер и опсег)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Значително		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значително		
Следни чекори						
Понатамошна работа на основна имплементација						

Што се случи?

МНИ истражувачката констатираше значителна имплементација на оваа обврска.

Воведен е фидбек механизам за граѓаните за услугите достапни на <http://uslugi.gov.mk>. Граѓаните можат да остават коментар¹ или да предложат нова услуга² која би требала да биде обезбедена на платформата. Информацијата што ќе биде примена преку овој механизам би требало да овозможи подобрување на

услугите, како и на користењето на <http://www.uslugi.gov.mk> во идниот период. Засегнатите страни го оценија нивото на упортеба и корисност на веб платформата како значително.

Дали направи разлика?

Обврската би тебала да овозможи канали за партиципативното креирање на политиките, во смисла на тоа што на институциите добиваат проблеми и идеи за унапредување на нивните услуги достапни преку <http://uslugi.gov.mk>. Иако платформата постоеше и пред државата да се приклучи кон ОВП, механизмот за консултации е нов и е резултат на првиот акциски план. Корисноста на механизмот останува да се види во периодот што следи, бидејќи во моментов не се објавени информации за коментарите и предлозите на граѓаните. Организациите од граѓанското општество исто така укажаа на тоа дека порталот покрива многу институции, и дека овозможувањето сите податоци да бидат валидни и ажурирани останува како предизвик. Дополнително, достапноста на информацијата само на македонски јазик ја отежнува корисноста на платформата од страна на сите граѓани во државата.³ Воведениот фидбек механизам би можел да користи и како инструмент за детектирање на погрешни информации.

Следни чекори

МНИ препорачува натамошна работа врз основната имплементација на оваа заложба. Конкретно, Владата би можела да обезбеди сумарни информација за фидбекот добиен од граѓаните, како и за одговорите на надлежните институции за статусот на коментарите и нивната имплементација. Владата исто така треба да го земе предвид обезбедувањето на информации на другите јазици кои се користат во државата.

¹<http://uslugi.gov.mk/Komentar.aspx>

²<http://uslugi.gov.mk/PredloziUsluga.aspx>

³Minutes of IRM Stakeholders consultation. See, <http://bit.ly/19C3wpY>.

ЦЗМ2: Интегрирање на граѓанските дневници, нивно ажурирање и објавување

Развој на интегриран граѓански дневник со јасно утврдени обврски по институции.
Интерирање на граѓанските дневници, нивно ажурирање и објавување.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за информатичко општество и администрација				
	Партнерски институции	Сите институции				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Средна (Формулацијата на заложбата опишува активност која е објективно проверлива, но не содржи конкретни постигнувања или исходи)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
				√		
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Постоечка		Мало (заложбата е постепен но позитивен чекор во релевантната област на политики)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Значително		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значително		
Следни чекори						
Понатамошна работа на основна имплементација						

Што се случи?

Граѓанските дневници беа воведени пред Владата да се приклучи на ОВП. Целта на граѓанските дневници беше да се надмине воочениот проблем на недостаток од комуникација и информации за давањето на јавни услуги. Дневниците ја специфицираат визијата на институцијата, даваат информации за услугите што ги нуди, даваат индикација за роковите и за предвидените трошоци, и нудат механизам за упатување жалби и ги посочуваат надлежните лица. Институционалните граѓански дневници се достапни на <http://uslugi.gov.mk> како и на секоја од веб

страниците на одделните министерства. Министерството за информатичко општество и администрација, во соработка со соодветните институции, ја следи имплементацијата и до Владата доставува квартални оценки за имплементацијата. Користењето на граѓанските дневници се разликува од институција до институција, со висока искористеност кај некои институции (како на пример царината), до ограничена искористеност кај универзитетите. Сепак, податоците се расфрлани низ бројните институции, и акцискиот план предвидува интегрирање на граѓанските дневници, нивно ажурирање и објавување.

Владата ги усвои измените на Стратегијата за реформа на јавната администрација во 2012 година, предвидувајќи конкретни мерки за граѓанските дневници.¹ Тие предвидуваат јасни временски рокови и институции одговорни за нивно имплементирање. Планирани се две активности. Најнапред, Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА) е задолжено да изготви анализа на постоечката рамка за подготовка на граѓанскиот дневник. Врз основа на анализата, МИОА е надлежно да подготви препораки за ажурирање, модернизација и ребрендирање на граѓанскиот дневник. Временскиот рок беше првата половина на 2013 година, и МНИ истражувачката утврди дека овие мерки се имплементирани. Во втората половина на 2013 година, беше предвидено да се спроведе ажурирањето.

Дали направи разлика?

Заложбата придонесува за олеснување на учеството на јавноста и би можела да придонесе за зголемување на довербата во јавните институции меѓу граѓаните. Иако имплементацијата е навремена, МНИ истражувачката утврди дека таа се разликува помеѓу надлежните институции, па имајќи го предвид големиот број на опфатени институции, ова и во иднина ќе претставува предизвик. Резултатите од проценките и прегледот на јавните коментари се уште не се јавно објавени; ова ги поткопува принципите на учеството на јавноста и не ја искористува можноста за трансфер на знаења.

Следни чекори

Владата треба да продолжи да работи на имплементацијата на оваа заложба. Треба да се земе предвид обезбедувањето на транспарентност на резултатите од придонесите на граѓаните. Покрај тоа, може да се поддржи граѓанското општество да спроведе независно оценување на степенот на искористеност и воопшто на корисноста на оваа мерка.

¹Влада на Република Македонија. 2012. Ревидиран акциски план за Стратегијата на реформа на јавната администрација (2010-2015). <http://bit.ly/1cAYEyn>

ЦЗМЗ: Проектот “Семафор” за евалуација на јавната администрација од страна на граѓаните

Објавување на резултатите од проектите за евалуација на јавната администрација (или продолжување на проектот семафор). Постојат неколку проекти во тек кои имаат за цел, секој од свој аспект, да го проценат степенот на задоволство на граѓаните од администрацијата.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за информатичко општество и администрација				
	Партнерски институции	Не се специфицирани				
	Дадено лице за контакт?	Да				
Конкретност и мерливост		Висока (Јазикот на заложбата дава јасни, мерливи и потврдливи достигнувања за постигнување на целта)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
			√			
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Постоечка		Умерено (заложбата е огромен чекор напред во релевантната област на политики, но сепак останува ограничена во размер и опсег)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Значително		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значително		
Следни чекори						
Понатамошна работа на основна имплементација						

Што се случи?

МНИ истражувачката констатираше значителна имплементација на оваа обврска. Оваа обврска ја отсликува една од мерките на владата за вклучување на граѓанскиот инпут во оценувањето на работата на администрацијата: проектот наречен “семафор,” кој се состои од инсталирање на сообаќајни знаци на шалтерите во опфатените институции, како и од можноста за он-лајн гласање. Идејата беше да им

се овозможи на граѓаните едноставен канал за оценување при што граѓаните имаат можност да дадат фидбек за тоа колку се задоволни, преку едноставно притискање на копчиња; црвено (незадоволни), жолто (неопределени), или зелено (задоволни), во зависност од степенот на задоволството. Системот ги собира податоците за вработениот на шалтерот, како и за самата институција.

Проектот беше започнат пред државата да се вклучи во ОВП, а новината се состоеше во достапноста на податоците во отворен формат. Владата има во план да го прошири опфатот на проектот, при што почетната селекција на опфатените институции беше базиран на бројот на граѓани кои ја користат услугата.¹ Во моментот се опфатени пет институции: Државниот катастар, Министерството за внатрешни работи, Фондот за здравствено осигурување, Фондот за пензиско и социјално осигурување, Управата за јавни приходи и нивните постоечки претставништва низ државата.

Податоците за гласовите на граѓаните се објавени на платформата за отворени податоци: <http://opendata.gov.mk>.

Дали направи разлика?

Заложбата ја промовира транспарентноста во работата на јавната администрацијата, со тоа што овозможува пристап до нивото на задоволство на граѓаните. Сепак, таа останува ограничена во опфатот. МНИ истражувачката утврди дека мерката е ограничено користена од страна на граѓаните. Консултираните засегнати страни наведоа дека ограниченото користење би можело да биде резултат на недостатокот на доверба на граѓаните во администрацијата, во целина.² Додека податоци се објавуваат навремено, тие се во збирна форма.

Описот на заложбата оди подалеку од проектот „семафор“, но оценката единствено содржи информации за овој проект. Додека на консултираните засегнати страни не им беше јасно дали овие проекти се дел од обврската, одговорниот државен службеник задолжен за проектот „семафор“ појасни дека тие не спаѓаат под обврската во рамки на ОВП иак се користат за мерење на задоволството на граѓаните од владините сервиси.

Следни чекори

1. МНИ истражувачката препорачува натамошна работа врз основната имплементација на заложбата. Како што се приближува нејзиното комплетирање, Владата треба да се обиде да ги идентификува, во соработката со засегнатите страни, причините за ниската искористеност на проектот од страна на граѓаните и да креира мерки кои ќе ги адресираат идентификуваните пречки.
2. Со цел да изготви информиран заклучок за корисноста на мерката, Владата исто така може да спроведе независно истражување за ставот за корисноста на мерката на административните службеници кои биле оценувани, како и на нивните претпоставени.
3. Проширување на опфатот, како што е планирано со Стратегијата за реформа на јавната администрација.

¹Г-ѓа Сања Петровска, Министерство за информатичко општество и администрација, Интервју на МНИ истражувачката, Скопје, 22-ри октомври 2013 год.

² Генерално ниското ниво на доверба на граѓаните е измерено со разни анкети. За повеќе видете на пример, Кржаловски А, Доверба во луѓето и во институциите, МЦМС, достапно на: <http://bit.ly/1enktZ1> или Коруновска Н, 2012, Парламентарна контрола врз работата на Владата на Република Македонија, ФОО-Македонија, достапно на: <http://bit.ly/1fkpYY>

ЦЗМ4: Обезбедување на владините услуги преку “cloud computing”

Обезбедување на владините услуги преку „cloud computing“. „Облакот“ ќе им овозможи на јавните установи и на јавните службеници да ги споделат системите и ресурсите, ефикасно да соработуваат во услови на зголемена безбедност и ефикасност.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за информатичко општество и администрација				
	Партнерски институции	Не се специфицирани				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Средна (Формулацијата на заложбата опишува активност која е објективно проверлива, но не содржи конкретни постигнувања или исходи)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	None
						√
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Нова		Мало (заложбата е постепен но позитивен чекор во релевантната област на политики)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Ограничено		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Нема: да се напушти заложбата						

Што се случи?

МНИ истражувачката утврди дека имплементацијата на оваа обврска е ограничена.

Имплементацијата на мерката е во почетна фаза. Нивото на дигитализација на податоците со кои располагаат различните институции се оценува од страна на Министерството за информатичко општество и администрација. Врз основа на оценката, Владата ќе донесе одлука дали оваа мерка е финасиски и организациски оправдана.¹

Процесот е сеуште во рацете на Владата, така што консултираните засегнати страни не можеа да дадат свој придонес во прегледот на МНИ истражувачката.

Дали направи разлика?

Заложбата е пред се од техничка природа, и иако би можела да придонесе за подобрување на јавните услуги, таа е надвор од ОВП вредностите. Како што е напишана, оваа заложба недоволно јасно артикулира како ќе ги промовира или користи суштиснките ОВП вредности на транспарентност, партиципација и одговорност.

Следни чекори

МНИ истражувачката предлага оваа обврска да се напушти, бидејќи не придонесува за отвореност на Владата, ниту пак го промовира учеството на јавноста.

¹ Г-ѓа Ирена Бојаџиева, МИОА, Интервју на МНИ, Скопје, 4-ти октомври 2013 год.

ЦЗМ5: Воведување на еднакратно барање на податоците од граѓаните.

Консолидирање на базите на податоци преку имплементација на Законот за електронско управување со кој се предвидува еднакратно барање на податоците од граѓаните.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за информатичко општество и администација				
	Партнерски институции	Сите иматели на информации				
	Дадено лице за контакт?	Не е специфицирано				
Конкретност и мерливост		Средна (Формулацијата на заложбата опишува активност која е објективно проверлива, но не содржи конкретни постигнувања или исходи)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	None
						√
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Постоечка		Умерено (заложбата е огромен чекор напред во релевантната област на политики, но сепак останува ограничена во размер и опсег)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Ограничено		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Нема: да се напушти заложбата						

Што се случи?

Прегледот на НМИ заклучи дека имплементацијата на оваа обврска е ограничена.

Мерките дополнително ја реafirмираат реформата во управувањето со јавниот регистар воведен со Законот за електронско управување, усвоен во 2009 година.¹ Станува збор за значајна реформа која е дел од напорите за воведување е-влада, па заради нејзината комплексност, предвидени се две години за јавните институции да

почнат да работат согласно со предвиденото. Заложбата посебно ја промовира имплементацијата на одредбите кои ги штитат граѓаните од повеќекратно доставување на информации кои инаку веќе ги имаат други јавни институции, а се добиени преку разни административни процедури. Имено, Законот ги обврзува државните органи по службена должност да ги добијат бараните податоци од други државни органи кои веќе ги поседуваат неопходните податоци и да ги ослободат граѓаните и бизнисите од обврската да доставуваат информација која ја поседуваат други органи/институции.² Законот дополнително ја регулира процедурата и електронско управување на податоците.

Иако законот требаше да стапи во сила во септември 2011 година, имплементацијата е одложена заради недостатокот на технички и човечки ресурси меѓу разните државни органи. Во меѓувреме, властите ги собираат потребните информации по службена должност, но само на хартија, што значително ги одолговлекува процедурите. На пример, една од консултираните организации од граѓанското општество која работи на давање бесплатна правна помош сподели пример на поднесено барање за бесплатна правна помош, каде што на надлежниот орган (Министерството за правда) му биле потребни два месеца да ги собере од институциите сите релевантни информации за финансиската состојба на барателот на бесплатна правна помош, што ја одложило одлуката за поднесеното барање.³

Дали направи разлика?

Оваа заложба е дел од стратегијата за е-влада која придонесува кон унапредување на јавните услуги. Иако е-владата останува корисна алатка за давање услуги на граѓаните,⁴ МНИ истражувачката утврди дека оваа заложба е нерелевантна за ОВП. Како што е напишана, оваа заложба не артикулира на јасен начин како ќе ги промовира или користи суштинските ОВП вредности на транспарентност, партиципативност и одговорност.

Следни чекори

МНИ истражувачката препорачува оваа обврска да се напушти, бидејќи е нерелевантна во однос на суштинските вредности на ОВП.

¹ Закон за електронско управување, објавен во Службен весник Бр. 105/2009 и 47/2011.

² Ibid, член 4

³ Записник од МНИ консултациите со засегнатите страни. Видете <http://bit.ly/19C3wpY>.

⁴ Европска комисија. 2013. Извештај за напредокот на државата за 2013.

<http://bit.ly/1di2ZZH>

Ц4М1: Објавување на информации од јавен карактер кои се лесни за пронаоѓање

Унапредување до пристапот до информации од јавен карактер. Објавување на информациите на лесен и едноставен начин за пронаоѓање, на начин и во форма подготвени за употреба (употребливи).

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Комисија за пристап до информации од јавен карактер				
	Партнерски институции	Дирекција за заштита на лични податоци и сите иматели на информации				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Нема (Јазикот на заложбата не содржи проверливи изходи или достигнувања)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	None
		√				
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Нова		Мало (заложбата е постепен но позитивен чекор во релевантната област на политики)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Ограничено		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Ревидирање на заложбата за да се направи производлива или мерлива						

Што се случи?

МНИ истражувачката утврди ограничена имплементација на оваа заложба.

Иако Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер постоеше и пред ОВП, заложбата информациите да бидат објавувани во формат кој ги прави едноставни за пребарување, како и во формат кој ги прави лесни за користење, не беше предвидена. Само-оценуванката не се осврнува на оваа заложба, туку само на имплементацијата на Законот за слободен пристап до информациите од јавен

краткер во целина. Условите, начинот и процедурите за користење на правото на слободен пристап до информациите од јавен карактер се регулирани во Законот за слободен пристап. Законот го операционализираше правото на секој да побара информации, кое беше уставно загарантирано право уште од 1991 година. Законот беше усвоен во јануари 2006 година и има за цел да обезбеди транспарентност во работењето на имателите на информации во овозможувањето пристап до информациите што ги создале или ги поседуваат, и да им овозможи на физичките и правните лица да го искористат нивното право на слободен пристап до информациите од јавен карактер.¹

Иако правната рамка беше оценета како задоволувачка,² имплементацијата останува проблематична. Бројот на жалби кои ги прими Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер (Комисијата) во 2012 година е три пати поголем во споредба со 2011 година. Комисијата извести дека најголемиот број на жалби (74%) се упатени заради таканаречениот „административен молк,” т.е. неми одбивања.³ Иако законот е во сила скоро седум години, сепак една третина од имателите се скептични дека Законот ги зголемил транспарентноста и обемот на достапни информации.⁴

Законот за слободен пристап ги обврзува имателите на информации (сите државни и јавни институции, како и приватните субјекти кои имаат надлежност да вршат јавни функции) проактивно да публикуваат одредени видови на информации. Идејата зад таканаречената активна транспарентност е да се направат достапни клучни информации за јавната работа и да овозможи пристап на граѓаните до информацијата без тие формално да мораат да го иницираат процесот за барање пристап до информацијата од јавен карактер. Иако Законот ги набројува видовите информации и начинот на кој тие треба да бидат проактивно публикувани, во реалноста имателите на информациите се соочуваат со потешкотии да постапуваат во согласност со оваа обврска.⁵

Јавната свест за правото на слободен пристап до јавните информации останува ниска. Проценката на носителите на информации за примената правото на слободен пристап до информации и за проблемите со кои тие се соочуваат, покажува дека имателите на информации се свесни дека значаен дел од граѓаните не се запознати со Законот за слободен пристап. Имено, 40,5% од имателите на информации оцениле дека граѓаните имаат мало или никакво знаење за Законот, додека 40,3% веруваат дека граѓаните имаат одредено знаење.⁶ Покрај тоа, во функција на имплементација на ОВП обврските, Комисијата подготви Прашалник за имателите на информации со цел да ја утврдат нивната готовност за публикување на отворени податоци. Комисијата извести дека мнозинството од имателите на информации немаат своја веб страница.⁷

Дали направи разлика?

Планирана бенефиција од заложбата беше објавувањето на сите информации што ги поседуваат и ги создале имателите на информации, во формат кој ги прави подготвени за користење. Меѓутоа, вклучувањето на обврската во ОВП акцискиот план без анализа на ситуацијата за подготвеноста на институциите за премин од хартија кон ефикасен електронски запис, ја направи обврската неприменлива.

Покрај тоа, евидентно е дека заради скромните фондови кои и се на располагање на Комисијата, таа не беше во можност да ги реализира своите со закон определени надлежности во 2012 година.⁸ Ограниченот буџет на Комисијата за 2012 година беше главната причина за необјавување на Листата на носители на информации од јавен карактер согласно Законот, и неажурирање на веб страницата. Забелешките и проблемите на кои укажа Комисијата, направени врз основа на одобрениот буџет и направениот ребаланс, беа:

1. Комисијата не беше во можност да го промовира слободниот пристап до информации од јавен карактер, како што е медиумска презентација на Законот за слободен пристап, и
2. Комисијата не беше во можност да ги имплементира планираните активности, вклучувајќи ги и обуките за носителите на информации во државата.

На МНИ форумот со засегнатите страни, впечатокот и сознанијата меѓу претставниците од граѓанското општество беа дека информациите не станале достапни. Исто така, и покрај позитивниот однос кон Законот, општо земено тие не веруваат дека уживаат побрз и полесен пристап до јавните информации.⁹

Се на се, спроведувањето на Законот за слободен е неефикасно, при што една третина од имателите на информации не успеваат да ги достават своите годишни извештаи до Комисијата, а казните не се спроведуваат во праксата.¹⁰ Декларативната обврска за заштита и промоција на правото на слободен пристап не е доволна за да ја гарантира неговата примена во пракса. Државата треба да вложи дополнителни напори за да ги елиминира сите недостатоци идентификувани од страна на Комисијата во своите годишни извештаи.

Следни чекори

МНИ истражувачката препорачува значителни измени на заложбата со цел да се направи поизведлива. Оттаму, во иднина фокусирањето на постапувањето во согласност со правните обврски би било од суштинско значење, во смисла на зголемен опфат на јавно достапни информации на веб страниците на наделжните институции, но исто така во смисла на олеснување на пристапот до јавните информации во целина.

¹ Закон за слободен пристап до информациите од јавен карактер. Службен весник Бр. 13/2006, 86/2008, 6/2010, <http://www.slvesnik.com.mk/>

² Access Info Europe (Шпанија) и Centre for Law and Democracy (Канада). 2012. Глобален рејтинг на правото на пристап до информации http://www.rti-rating.org/country_rating.php

³ Комисија за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер. 2013. [Годишен извештај за работата на Комисијата во 2012]. <http://bit.ly/1brs4SW>

⁴ Фондација Отворено општество – Македонија. 2013. Надминување на принципите на тајност во работењето на администрацијата; Извештај од спроведеното истражување за правото на слободен пристап до информациите од јавен карактер во Македонија. <http://bit.ly/1eXIKiA>

⁵ Ibid

⁶ Ibid

⁷ Комисија за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер. 2013. [Годишен извештај за работата на Комисијата во 2012]. <http://bit.ly/1brs4SW>

⁸ Ibid

⁹ Фондација Отворено општество – Македонија. 2013. Надминување на принципите на тајност во работењето на администрацијата; Извештај од спроведеното истражување за правото на слободен пристап до информациите од јавен карактер во Македонија.. <http://bit.ly/1eXIKiA>

¹⁰ Европска комисија. 2012. Извештај за напредокот на Македонија.

Ц4М2: 1.Примена на тестот за штетност. и 2. Објавување на податоци собрани преку Законот за слободен пристап

Подобрување на примената на Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер со отворени податоци.

1. Примена на тестот на штетност согласно Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер
2. Податоците добиени во постапка пред Комисијата за пристап до информации од јавен карактер да бидат објавени и достапни за јавност (со почитување на ограничувањата за личните и класифицираните податоци)

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Комисија за пристап до информации од јавен карактер				
	Партнерски институции	Дирекција за заштита на лични податоци и сите иматели на информации				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Ниска (Формулацијата на заложбата опишува активност која може да се толкува како мерлива, со одредена интерпретација од страна на читателот)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	None
		√				
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Постоечка		Нема (заложбата одржува статус кво)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Ограничено		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Ревидирање на заложбата за да се направи производлива или мерлива						

Што се случи?

МНИ истражувачката констатираше ограничена имплементација на оваа заложба.

Заложбата дефинирана во акцискиот план се состои од две независни заложби поврзани со спроведувањето на Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер, кој стапи во сила во 2006 година. Законот за слободен пристап до

информациите од јавен карактер предвидува исклучителни случаи кога барањето може да биде одбиено. Носителите на информации се обврзани да спроведат проверка на штетноста и да „проценат“ кој интерес има приоритет, интересот заштитен со необјавување на бараната информација или пак јавниот интерес за објавување на информацијата. Во оваа смисла, доколку јавниот интерес кој би се постигнал со давањето согласност за бараната информација е поголем од заштитениот интерес, носителот на информацијата е обврзан да дозволи пристап до неа.

Покрај тоа, имателот на информацијата е обврзан да направи проверка на јавниот интерес пред да донесе одлука за одбивање на пристапот до информацијата откако одлучил дека информацијата за која станува не влегува под механизмот на слободен пристап до информациите од јавен карактер. Освен овие исклучоци, Законот исто така предвидува обврска за имателите на информации проактивно да делуваат и да ги објавуваат своите информации, на пример законите и подзаконските акти, јавните соопштенија, статистичките податоци за нивното работење, извештаите за оствареното и тн.

Во првата година од имплементацијата на ОВП акцискиот план, имателите на информации донеле 11 одлуки со кои не се дозволува пристап до информации од јавен карактер. Во шест случаи, Комисијата ја преиначила одлуката донесена од страна на имателите на информации и им наложила да спроведат проверка на штетноста пред да оневозможат пристап до бараната информација, т.е. пред да го отфрлат барањето за информација.¹

МНИ констатираше дека во пракса не се имплементира вториот дел од заложбата кој се однесува на објавувањето на информации откриени во процедури поднесени пред Комисијата. На својата веб страница, Комисијата единствено ги публикува одлуките донесени врз основа на барањата што ги разгледувала. Само-оценката не дава информациите за имплементацијата на оваа заложба, ниту пак ги соопштува причините за нивното изоставување.

Дали направи разлика?

Амандманите на Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер од 2010 година утврдуваат дека проверката на штетноста е задолжителна за имателите на информации пред да го одбијат пристапот до информацијата. Ивештаите на различни невладини организации забележуваат случаи кога проверката на штетност не е имплементирана. Овие организации укажуваат дека одлуките за дозволувањето пристап до информациите не вклучуваат доказ дека била спроведена проверка на штетноста, т.е. тие не содржат објаснување за процедурата применета при оценувањето на преовладувачкиот интерес; јавниот интерес или интересот што е заштитен со класифицирањето на информацијата како доверлива.² МНИ истражувачката не откри ниту еден случај во кој носителот на информација проценил – по спроведената проверка на штетноста – дека јавниот интерес преовладува. Исто така, МНИ истражувачката не откри ниту еден случај воден од страна на Комисијата во која таа одлучила дека јавниот интерес преовладува. Комисијата забележа дека таа нема надлежност да декласифицира доверлива информација. Уште повеќе, во текот на интервјуто тие нагласија дека посебен проблем за нив претставува отсутството на дефиниција за тоа што е јавен интерес.³ Сето ова ја прави оваа активност недоволно амбициозна, особено ако се земе превид дека Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер е во сила веќе седум години.

Што се однесува до вториот дел од заложбата, која се однесува на објавувањето на информациите откриени во процедура водена пред Комисијата, релевантните страни укажуваат на два предизвика: 1) Треба јасно да биде наведено кое тело е одговорно за објавување на оваа информација; 2) проактивно објавување на информации од страна на носителите на информации.⁴

Во однос на првиот предизвик, т.е. дали Комисијата или пак имателот на информацијата би требало да ја објавува информацијата за која станува збор, невладините организации нагласија дека во последниве 7 години откако се применува Законот тие не воочиле ниту еден случај во кој Комисијата ја добила бараната информација. Напротив, Комисијата му дала инструкции на имателот на информации да ја направи достапна бараната информација, што значи дека таа ја нема (или пак не се стекнала во процесот на донесувањето на одлуката) информацијата за која одлучила дека треба да им биде откриена на граѓаните. Во однос на вториот предизвик, за имателите на информации е од големо значење навремено да ги објавуваат информациите што ги создале.

Општо земено, спроведувањето на Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер не е на задоволително ниво. Според релевантните податоци, во повеќе од половината случаи во кои пристапот до информација е одбиен со одлука, носителите на информации не ја примениле задолжителната проверка на штетноста. Заложбата со која се декларира спроведување на проверка на штетноста согласно законот, онака како што е формулирана во акцискиот план, не гарантира напредок на овој план. На комисијата и се неопходни дополнителни човечки и финансиски средства за да биде во можност да ги спроведе законските надлежности кои и се доверени.⁵

Следни чекори

1. МНИ истражувачката предлага значајни измени на заложбата за да биде поизводлива. Заложбата која всушност се состои од две заложби би требала да биде ревидирана во рамките на следниот ОВП акциски план. Кога ќе го прави тоа, Владата треба да се осигура дека таа е мерлива и дека придонесува за решавање на проблемот на отсуството на примена во пракса на проверката на штетноста. Особено е важно: да се усвојат подзаконски акти кои ќе ја уредат процедурата за примена на проверката на штетноста;
2. Да се вклучи образование за проверката на штетноста и за делумен пристап до информации во рамките на обврската со која се предвидува образување за пристапот до информации (обврската Ц4М5);
3. Да се креира модерна веб страница на Комијата која ќе хостира отворени формати на информациите кои биле отворени за барателот на информации во процедура водена пред Комијата.

¹Оливер Серафимовски. Државна комисија за заштита на правото на пристап до информации од јавен карактер. Интервју на МНИ истражувачката, Скопје, 25-ти октомври 2013 год.

² Фондација Отворено општество – Македонија. 2013. Шест години подоцна: Распука ли сидот од тишина? Анализа на имплементацијата на Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер. <http://bit.ly/1erwnSb>

³ Оливер Серафимовски. Државна комисија за заштита на правото на пристап до информации од јавен карактер. Интервју на МНИ истражувачката, Скопје, 25-ти октомври 2013 год.

⁴ Записник од МНИ консултации со засегнатите страни. Видете <http://bit.ly/19C3wpY>.

⁵ Комисија за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер. 2013. [Годишен извештај за работата на Комисијата во 2012]. <http://bit.ly/1brs4SW>

Ц4М3: Ратификација на Конвенцијата на Советот на Европа за пристап до јавни документи

Закон за ратификација на Конвенцијата на Советот на Европа за пристап до јавните документи. Потпишана е во јуни 2009 година, но сепак не е донесен Закон за ратификација.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за правда				
	Партнерски институции	Не се специфицирани				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Висока (Јазикот на заложбата дава јасни, мерливи и потврдливи достигнувања за постигнување на целта)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	None
		√				
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
No (Постоечка)		Мало (заложбата е постепен но позитивен чекор во релевантната област на политики);				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Не е започната		
Датум на комплетирање: 12/13		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Понатамошна работа на основна имплементација						

Што се случи?

МНИ истражувачката констатираше дека имплементацијата на оваа обврска сепак не е започната.

Македонија беше меѓу првите 12 земји потписнички на Конвенцијата за пристап до јавните документи на Советот на Европа во јуни 2009 година.¹ Конвенцијата придонесува кон ефикасноста, ефективноста и интеграцијата на јавните служби.

Затоа, организациите од граѓанското општество кои ги консултираше МНИ истражувачката, го изразија своето задоволство и го поздравиле напредокот остварен во поглед на оваа активност. Уште повеќе, пред усвојувањето на ОВП акцискиот план, невладините организации лобираа за подготовка на нацрт-закон за ратификација на оваа Конвенција и доставиле анализа за подготвеноста на земјата за нејзина ратификација.²

Само-оценката не содржи информации за оваа заложба. Невладините организации известиле дека во средината на 2013 година добиле одговор од Министерството за правда на Република Македонија дека подготовката на пред-ратификациската анализа е во тек.³

Дали направи разлика?

Ратификација на Конвенцијата за пристап до јавните документи ќе значи чекор напред во подобрувањето и промовирањето на правото на пристап до информации од јавен карактер. Ограничениот пристап само ќе се применува само со цел заштита на други права и легитимни интереси.

Следни чекори

МНИ истражувачката предлага натамошна работа врз основната имплементација на оваа заложба. Паралелно со продолжената имплементацијата на оваа обврска, Владата треба:

1. Да подготви пред-ратификациска анализа на Конвенцијата;
2. Да изготви Нацрт-закон за ратификација на Конвенцијата за пристап до јавните документи;
3. Да го усогласи националното законодавство за правото на слободен пристап со Конвенцијата на Советот на Европа.

¹ Совет на Европа. 2009. Конвенција на Советот на Европа за пристап до официјални документи. *CETS* Бр.: 205. <http://bit.ly/19VOTdY>

² Записник од МНИ консултациите со засегнатите страни. Видете <http://bit.ly/19C3wpY>.

³ Министерство за правда на Република Македонија. 2013. [Одговор на барање за слободен пристап до информации.] <http://bit.ly/1cDzCPC>

Ц4М4:Електронско поднесување на барања за пристап до информации од јавен карактер.

Овозможување на доставување на барањата за пристап до информации од јавен карактер по електронски пат. Надградба на веб страната на Комисијата (или нова) за навремено водење на евиденциите, статистиките, барањата и тн.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Комисија за пристап до информации од јавен карактер				
	Партнерски институции	Сите иматели на информации				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Средна (Формулацијата на заложбата опишува активност која е објективно проверлива, но не содржи конкретни постигнувања или исходи)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	None
		√				
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Постоечка		Нема (заложбата одржува статус кво)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Не е започната		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Нема: да се напушти заложбата						

Што се случи

МНИ истражувачката констатираше дека имплементацијата на оваа обврска не е започната. Можноста одредена информација да се бара по електронски пат, покрај усно или во писмена форма, беше гарантирана од денот кога Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер беше усвоен во 2006 година. Секое барање поднесено во електронска форма треба да поседува електронски потпис. Овој дополнителен услов предвиден со Законот за податоците во електронски облик и електронски потпис¹ подразбира дека лицето што бара информација треба да поседува валиден сертификат со неговиот/нејзиниот своерачен потпис, онака како

што се користи во писмени документи. Врз основа на годишните извештаи за работата на Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информациите од јавен карактер, МНИ истражувачката не откри податоци или информација за бројот на барања информации поднесени во електронска форма. Меѓутоа, истражувањето за примената на правото на слободен пристап до информациите од јавен карактер од страна на новинарите утврди дека во 46% од случаите новинарите барале одредена институција да открие податоци по електронски пат, но само во 34% од нив добиле информација во електронска форма.² Само-оценката исто така не содржи информации за имплементацијата на оваа мерка.

Дали направи разлика?

ОВП акцискиот план појаснува дека оваа заложбата ќе биде имплементирана преку надградување на (или дизајнирање нова) веб страницата на Комисијата, со цел навремено управување со податоците, статистиките, барањата на информации, и тн. Иако овој опис покажува дека заложбата е таа што ќе го трансформира ова поле на делување, надлежната Комисија укажува на четири предизвици: 1) недостаток од човечки ресурси, т.е. неангажирањето на ИТ инженер задолжен за одржување на веб страницата; 2) скромниот годишен буџет на Комисијата за 2012 и 2013 година не предвидува средства за надградување или дизајнирање на нова веб страница; 3) недостаток на фондови за дополнителни обуки за службениците за информациско посредување задолжени да одговараат на електронските барања на информации; 4) повеќето носители на информации не поседуваат валидни е-пошти за поднесување барања за слободен пристап до информации.³

Во однос на првиот предизвик, Комисијата извести дека во моментот има само 14 вработени од вкупно 44 работни позиции предвидени со актот за систематизација, како и дека не вработила ИТ инженер.⁴ Што се однесува до вториот и третиот предизвик, очигледно е дека Комисијата има мал буџет, од кој 76% се трошат на плати и 24% за набавка на средства и услуги.⁵ Објаснувањето за четвртиот предизвик е поврзано со последната активност на Комисијата, кога се обидела да спроведе оценка на имателите на информации во однос на потребите на ОВП, а добила одговори од само 300 од вкупно 1,253 иматели на информации.⁶

За време на консултациите, невладините организации ја искажаа својата резервираност во однос на создавањето нова веб страница бидејќи, според нивното мислење, таквата активност нема да го промовира правото на слободен пристап до информации во електронска форма, имајќи го предвид предусловот кој се однесува на поседувањето сертификат за електронски потпис, како што е тоа предвидено со Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер.⁷ Од друга страна, доставувањето на барања по електронски пат во моментот не зависи од поседувањето официјален е-сертификат, т.е. обичната кореспонденција по електронска пошта се смета за електронско барање. Оттаму, доколку оваа обврска се имплементира, тоа ќе бара добивање е-сертификат. Ова ќе биде назадување во имплементацијата прво, затоа што сертификатот е скап⁸ и второ, бидејќи многу иматели на информации во моментот немаат административен капацитет за да се здобијат со таков сертификат. Конечно, ова во праксата ќе резултира со ограничување на правото за пристап до информации.

Следни чекори

Ова обврска нема потреба да биде повторно разработена во следниот акциски план. Всушност, обврската треба да биде напуштена.

Нема потреба од вложување ресурси слични на оние предвидени во рамките на 4-тата цел, заложбите 1 и 2. Во однос на 4-тата цел, заложба 2, МНИ истражувачката препорачува веб страницата на Комисијата да биде надградена.

¹[Закон за податоците во електронски облик и електронски потпис], Службен весник на Република Македонија Бр. 34/2001; 6/2002 и 98/2008, <http://www.slvesnik.com.mk/>

²Центар за граѓански комуникации. 2012. Истражување за примената на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер од страна на новинарите. <http://bit.ly/1ceOBoh>

³Оливер Серафимовски. Државна комисија за заштита на правото на пристап до информации од јавен карактер. Интервју на МНИ истражувачката, Скопје, 25-ти октомври 2013 год.

⁴Комисија за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер. 2013. [Годишен извештај за работата на Комисијата во 2012].<http://bit.ly/1brs4SW>

⁵ Ibid

⁶ Ibid

⁷ Ibid

⁸ Во моментот, цената е околу 10 евра. За држава во која околу 40% од населението живее под линијата на сиромоштија, ова е значителна сума.

Ц4М5:Обука на службените лица задолжени за пристап до информации од јавен карактер

Обука на сите службени лица задолжени за пристап до информации од јавен карактер при институциите

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Комисија за пристап до информации од јавен карактер				
	Партнерски институции	Сите институции				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Висока (Јазикот на заложбата дава јасни, мерливи и потврдливи достигнувања за постигнување на целта)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
		√				
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Постоечка		Мало (заложбата е постепен но позитивен чекор во релевантната област на политики)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Ограничено		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Нова заложба врз основа на постоечка имплементација						

Што се случи?

МНИ истражувачката констатираше ограничена имплементација на оваа заложба. Согласно Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер, Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер е надлежна за образовните активности, т.е. за организирање и спроведување на обуки за службениците одговорни за посредување на информации. Во 2012 година Комисијата идентификувала 1,253 иматели на информации. Во првата година од имплементацијата на ОВП акцискиот план, Комисијата

организирана само две обуки и опфатила 148 службеници задолжени за посредување со информации од институциите на централно ниво.^{cviii}

Само-оценката содржи информации за реализацијата на оваа мерка - имено, обуките организирани и спроведени во текот на 2012 година, пред усвојувањето на ОВП акцискиот план. Во извештајот се наведува дека „во соработка и со финансиска помош од донатори“ Комисијата успеала да спроведе 15 обуки и 15 работилници за 227 службеници за посредување на информации, граѓански организации и фондации, медиумски куќи и советници во локалните власти. Иако во само-оценката е наведено дека во 2013 година Комисијата продолжила со имплементацијата на оваа обврска, за време на интервјуто со Комисијата, МНИ истражувачката констатираше дека активностите на Комисијата во првата година биле доста ограничени во споредба со 2011 година, заради ограничените ресурси за оваа намена.

Дали направи разлика?

Оваа обврска постоеше и пред акцискиот план, посебно како обврска предвидена со Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер. Како и да е, начинот на кој оваа обврска е предвидена во акцискиот план може да придонесе за јакнење на напорите од страна на државата во поглед на наменувањето поголеми фондови за поддршка на работата на Комисијата. Ова би придонело за справување со предизвиците со кои се соочува Комисијата, а кои се однесуваат на обуката на новопоставените службеници задолжени за посредување на информации, кои би ги замениле службениците кои веќе биле обучени. Уште повеќе, оваа обврска ќе придонесе за имплементација на напредна обука на веќе обучените службеници, подготвена поред нивните потреби кои произлегле од имплементацијата на Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер.

И организациите од граѓанското општество и Комисијата предложија, покрај обуката на службениците кои се задолжени за посредување на информации, исто така да бидат опфатени и другите инволвирани учесници, како на пример новинарите, НВО активистите, граѓаните, итн.^{cix} Понатаму, истражувањето за примената на правото на слободен пристап до информациите од страна на новинарите покажува дека дури 68% од новинарите ја навеле потребата да бидат обучени за зајакнување и користење на правото на слободен пристап и за самиот Законот.^{cx} Имајќи предвид дека имателите на информации се свесни дека дури 40% од граѓаните имаат ограничено знаење или пак не се свесни за постоењето на Законот за слободен пристап до јавните информации,^{cxii} треба да се прошири обемот и опфатот на оваа заложба.

Следни чекори

МНИ истражувачката предлага нова заложба која ќе се основа на постоечката имплементација: Со цел да продолжи со имплементацијата, но исто така и да се прошири оваа заложбата да вклучи и обуки за други засегнати страни, владата треба:

1. Да алоцира повеќе средства во буџетот предвидени за активностите на Комисијата, овозможувајќи и на тој начин да спроведува обуки независно од поддршката на донаторите;
2. Да алоцира повеќе средства во буџетот на Комисијата со што ќе овозможи нејзините членови да учествуваат во меѓународни обуки и да се здобијат со

- напредното знаење за спроведувањето на правото на слободен пристап до информации;
3. Да дозволи вработување на нови кадри во Комисијата, овозможувајќи и на тој начин ефикасно да ги спроведува надлежностите кои и се доделени со Законот.
 4. Да предложи промена на политиките, овозможувајќи на тој начин усвојување на подзаконски акти кои ќе го уредуваат прашањето на обука на барателите на информации, новинарите, асоцијациите и сл.

^{cvi} Закон за слободен пристап до информации од јавен карактер. Службен весник Бр. 13/2006, 86/2008, 6/2010, <http://www.slvesnik.com.mk/>

^{cviii} Оливер Серафимовски. Државна комисија за заштита на правото на пристап до информации од јавен карактер. Интервју на МНИ истражувачката, Скопје, 25-ти октомври 2013 год.

^{cix} Записник од МНИ консултациите со засегнатите страни. Видете <http://bit.ly/19C3wpY>.

^{cx} Центар за граѓански комуникации. 2012. Истражување за примената на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер од страна на новинарите. <http://bit.ly/1ceOBoh>

^{cx} Фондација Отворено општество – Македонија. 2013. Надминување на принципите на тајност во работењето на администрацијата; Извештај од спроведеното истражување за правото на слободен пристап до информациите од јавен карактер во Македонија.

<http://bit.ly/1bKXK59>

Ц5М1: 1. Утврдување на области со ниска заинтересираност за бизнис инвестиции. 2. Објавување на истражувања.

Утврдување на податоци кои се релевантни за граѓаните, а во кои приватниот сектор не би инвестирал. Објавување на резултатите од истражувањата кои се финансирани со јавни средства.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за образование и наука				
	Партнерски институции	Универзитетите				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Средна (Формулацијата на заложбата опишува активност која е објективно проверлива, но не содржи конкретни постигнувања или исходи)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
		√	√			
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Нова		Трансформативно (заложбата предвидува реформа која потенцијално би можела да го трансформира начинот на работа во релевантната област на политики)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 1/13		Реално комплетирање		Не е започната		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Ограничено		
Следни чекори						
Понатамошна работа на базична имплементација						

Што се случи?

Само-оценката на владата не содржи информации за оваа заложба и не е јасно дали Владата ја повлекла оваа заложба.

Министерството за образование и наука продолжи со својата пракса да ги објавува повиците за финансирање на истражувачки проекти, но тие не беа базирани на идентификувани потреби на граѓаните или пак на области во кои приватниот сектор

не е заинтересиран да инвестира. Засегнатите страни исто така укажаа на фактот дека бизнис секторот не инвестира во истражување и иновации.¹ Имено, инвестициите во истражувањето и науката се најниски во Европа, со приближно 0,2% од БДП во последнава декада, при што бизнис секторот учествува со приближно 0,03% од БДП.² Невладините организации известија дека во средината на 2013 година им бил доставен одговор од министерството и од институциите за високо образование во форма на листа на јавно финансирани проекти, главно преку соработка со други држави или пак застарени информација (од 2012 година).³ Никакви консултации или проценки не се направени од страна на Министерството за образование и наука да се идентификуваат информациите кои се релевантни за граѓаните.

Јавно финансираните истражувања не се објавени он-лајн, така што не е овозможено истражување со лесен пристап, како што предвидува заложбата. Министерството за образование и наука лансираше нов веб портал (<http://nauka.mk>) во јануари 2011 година. Целта на порталот беше да ги регистрира сите научни и образовни активности во јавните научни и образовни институции во Република Македонија. Министерството наведе дека тој ќе биде користен за да овозможи пристап до резултатите од истражувањата, да овозможи дисеминација на информациите и искуствата и да го олесни развојот на нови проекти.⁴ МНИ истражувачката не можеше да најде било каков истражувачки резултат на веб платформата, ниту пак има било какви коментари во форумот на платформата. Вкупно 47 истражувачи од земјата се регистрирани на платформата, со само еден македонски истражувач од странство. Ова е многу ограничен број во споредба со вкупно 2,394 истражувачи во Македонија, од кои 79 се во бизнис секторот, 668 во владиниот сектор и 1,647 на универзитетите.⁵

Дали направи разлика?

Обврската има голем потенцијал да ја трансформира постоечката состојба, бидејќи во моментот истражувачките резултати не се достапни и јавно финансираните истражувања се единствено водени од научници. Во однос на ОВП, едно од истражувањата финансирано од Министерството за образование е проценката на степенот на задоволството на корисниците на е-влада во Македонија⁶ кое треба да заврши до крајот на 2013 година и кое може да послужи како корисна информација при подготовките на следниот ОВП акциски план, особено за делот посветен на е-влада.

Следни чекори

МНИ истражувачката препорачува натамошна работа на базичната имплементација на оваа заложба. Паралелно со работата на континуираната имплементација на оваа заложба, Владата би требало:

1. Да ги испита можностите за спроведување анкета меѓу граѓаните за да ги идентификува потребите од истражувања;
2. Да ја надгради <http://nauka.mk> и да ги објави резултатите од сите јавно финансирани истражувања. Ова треба да ги вклучува не само дополнително финансираните истражувања преку огласите на Министерството за образование и наука, туку исто така и истражувањата спроведени од јавни институции финансирани од државниот буџет;

3. Да специфицира јасни активности и очекувани резултати кои треба да бидат испорачани.

¹ Записник од МНИ консултациите со засегнатите страни, видете <http://bit.ly/19C3wpY>.

² Регионална стратегија за И&Р на Западен Балкан. 2013. Документ за држава – Македонија.

<http://bit.ly/1gBhih3>

³ Официјални одговори од Министерството за образование и наука, и универзитетите, достапни на

<http://spinfo.org.mk>

⁴ <http://nauka.mk> За проектот

⁵ Регионална стратегија за И&Р на Западен Балкан.

⁶ Министерство за образование и наука. 2013. Список на истражувачки проекти финансирани од страна на министерството. Проект Бр. 10. <http://mon.gov.mk/images/pdf/proekti-slovenija.pdf>

Ц5М2:Научно-истражувачка соработка на интернет.

Објавување податоци со кои ќе се овозможи научно-истражувачка соработка на интернет (меѓународен аспект). Унапредување на е-науката

Опис на заложбата					
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за образование и наука			
	Партнерски институции	Универзитетите			
	Дадено лице за контакт?	Не			
Конкретност и мерливост		Ниска (Формулацијата на заложбата опишува активност која може да се толкува како мерлива, со одредена интерпретација од страна на читателот)			
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ			
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност
		√			
Амбиција					
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание			
Нова		Мало (заложбата е постепен но позитивен чекор во релевантната област на политики)			
Степен на исполнување					
Датум на започнување: 1/13		Реално комплетирање	Не е почната		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање	Ограничено		
Следни чекори					
Ревидирање на заложбата за да биде померлива или изводлива					

Што се случи?

МНИ истражувачката констатираше дека имплементацијата на оваа обврска не е започната. Само-оценката не содржи информации за оваа мерка, ниту пак се наведени било какви причини за неспомнувањето на оваа заложба.

Заложбата има за цел да ја унапреди е-науката, но не дава информација за актуелниот статус на е-науката, ниту пак предвидува јасни достигнувања кои би можеле да послужат за мерење на степенот на имплементацијата на заложбата.

Дали направи разлика?

Тешко е да се процени потенцијалот на оваа обврска, бидејќи инволвираните учесници што беа консултирани од страна на МНИ истражувачката изразија сомнеж дека таа не одговара на актуелните состојби во областа, што ја прави заложбата доста нереална.¹ Особено постои сомнеж за тоа дали напредокот на е-науката е можен без претходно разрешување на проблемите во областа, кои се состојат од:

1. Недоволни инфраструктурни објекти и институционална инфраструктура;
2. Неразвиени механизми за трансфер на знаења и истражување во бизнис секторот; небалансирана дистрибуција на истражувачи по сектори;
3. Ниски инвестиции во применетото истражување и иновации, и ниско ниво на приватно инвестирање во истражување и развој; и,
4. Непропорционално низок број на млади истражувачи.²

Следни чекори

МНИ истражувачката предлага значајни измени на оваа обврска со цел да се направи поизводлива. Така, владата треба:

1. Јасно да го идентификува проблемот што сака да го адресира;
2. Да дизајнира јасни достигнувања и соодветни активности за нивно остварување, на пример, едно достигнување би можело да биде интеграцијата во Европската истражувачка област;
3. Да дизајнира реалистичен чекор-по-чекор план, земајќи ги предвид актуелните состојби во областа;
4. Да ја поврзе заложбата со и да ги прошири постоечките напори на Владата предвидени во рамките на Националната стратегија за иновација 2012-2020 и нејзиниот Акциски план 2013-2015, усвоен во ноември 2012 година.

¹Записник од МНИ консултации со засегнатите страни. Видете <http://bit.ly/19C3wpY>.

²Регионална стратегија за И&Р на Западен Балкан. 2013. Документ за држава – Македонија. <http://bit.ly/1gBh3>

Ц5М3: Објавување на податоци од Државниот завод за статистика за научни цели

Објавување на податоци од Државниот завод за статистика со цел превземање на податоците и нивна дополнителна обработка од страна на истражувачите.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Државен завод за статистика				
	Партнерски институции	Не се специфицирани				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Ниска (Формулацијата на заложбата опишува активност која може да се толкува како мерлива, со одредена интерпретација од страна на читателот)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчленост	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
		√				
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Нова		Трансформативно (заложбата предвидува реформа која потенцијално би можела да го трансформира начинот на работа во релевантната област на политики)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Не е започната		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Ревидирање на заложбата за да биде померлива или изводлива						

Што се случи?

МНИ истражувачката констатираше дека имплементацијата на оваа заложба не е започната. Иако само-оценката не содржи информации за оваа заложба, Државниот завод за статистика во одговор на барањето информации за оваа обврска официјално наведе дека имплементацијата не е започната.¹

Државниот завод за статистика (ДЗС) има сопствена стратегија за дисеминација усвоена пред земјата да се приклучи кон ОВП. Во моментот, пристап до статистички микро податоци е можен само за некомерцијални и научни цели, кои се предмет на

одобрување на ДЗС, и тоа само во нивните простории. Иако за пристап до овој тип на податоци нема некој поголем интерес, мнозинството од барањата се одбиени, а само неколку од нив се одобрени, но ниту едно во периодот на известување.² **Треба да се вложат Зачителни напори за да се промени институционалната култура на ДЗС која предвидува само некомерцијално користење на податоци, а исто така и недостатокот на ресурси алоцирани за ДЗС не придонесуваат за реализација на реформата на политиките предвидена со ОВП акцискиот план.**³ Општо земено, ОВП не влијаеше на веќе постоечките активности за дисеминација на статистичките податоци за научни цели.

Дали направи разлика?

Оваа обврска влучува активности кои, доколку се имплементираат, би можеле да ја трансформираат праксата во оваа област. Сепак, недостатокот на сопствеништво, грижите околу заштитата на приватноста, и силната институционална култура за гарантирање на некомерцијално и исклучиво научно користење на микро податоците, претставуваат предизвици кои би требало да бидат разгледани во иднина. Консултираните засегнати страни ја поддржаа заложбата, и аргументираа дека таа да биде приоритетна, бидејќи Државниот завод за статистика располага со богата база на податоци што би биле од огромна корист доколку се направени лесно достапни. Тие изразија загриженост дека сегашните практики на ДЗС ги маргинализираат граѓаните и граѓанското општество кои живеат во другите делови од земјата, бидејќи пристапот до нив е единствено дозволен во нивните централни простории во главниот град.⁴

Следни чекори

Како би се прошири владината пракса надвор од она што е направено до сега, МНИ истражувачката предлага измена на заложбата со цел да стане померлива и остварлива. Паралелно со работата на изменувањето на заложбата, Владата во соработка со ДЗС, граѓанскиот сектор и со бизнис заедницата, треба:

1. Да развие план за постепено објавување на податоци, основано на приоритетите на засегнатите страни;
2. Да намени неопходни ресурси за ДЗС за имплементација на мерката, земајќи ја предвид постоечката институционална и политичка рамка;
3. Да се ангажира и да ја поддржи колегијалната размена со другите ДЗС во Европа со цел да се подигне свеста за потребата и за потенцијалот од слободни, отворени и достапни микро податоци;
4. Да го прилагоди националното законодавство за да обезбеди објавување на микро податоците од страна на ДЗС

¹ www.spininfo.org.mk

² Државен завод за статистика, Интервју, Скопје, 28-ми октомври 2013 год.

³ Државен завод за статистика. 2013. Годишен извештај за работата на Државниот завод за статистика за 2012. <http://www.stat.gov.mk>

⁴ Записник од МНИ консултациите со засегнатите страни. Видете <http://bit.ly/19C3wpY>.

Ц6М1:Достапни информации за инспекторатите

Зголемување на бројот на информации кои инспекторатите ги објавуваат на интернет и утврдување на видот на информациите кои би им користеле на бизнисите и граѓаните. Мапирање на текот на постапката, одлуки, решенија, менување на формуларите кои ги пополнуваат инспекторите со цел да се прошири опфатот со податоци кој треба во нив да се содржи.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Инспекторатите				
	Партнерски институции	Дирекција за заштита на лични податоци				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Средна (Формулацијата на заложбата опишува активност која е објективно проверлива, но не содржи конкретни постигнувања или исходи)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отченост	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
		√				
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Нова		Трансформативно (заложбата предвидува реформа која потенцијално би можела да го трансформира начинот на работа во релевантната област на политики)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Ограничено		
Датум на комплетирање: 12/15		Предвидено комплетирање		Ограничено		
Следни чекори						
Ревидирање на заложбата за да биде померлива или изводлива						

Што се случи?

МНИ истражувачката констатираше дека имплементацијата на оваа заложба не е започната. Само-оценката исто така не содржи информација за оваа заложба, додека одговорното лице за ОВП наведе дека доцнењето на имплементацијата на оваа заложба се должи на различните капацитети на државните инспекторати.¹

Постојат вкупно 14 инспекторати кои делуваат во рамките на Владата на Република Македонија. Покрај тоа, секоја општина може да формира инспекторати во рамките на своите надлежности. Од вкупно 14 инспекторати, само 3 инспекторати доставиле податоци за порталот за отворени податоци.² Повеќето инспекторати немаат веб страници и како резултат на тоа, воопшто не објавуваат податоци за нивната работа или пак за тоа со какви податоци располагаат. Ова е случајот со следниве инспекторати:

1. Државниот девизен инспекторат, во рамките на Министерството за финансии;³
2. Државниот инспекторат за шумарство и ловство, во рамките на Министерството за земјоделие, шумарство и водостопанство;⁴
3. Државниот инспекторат за локална самоуправа во рамките на Министерството за локална самоуправа⁵
4. Државниот инспекторат за транспорт⁶; Државниот инспекторат за градежништво и урбанизам⁷ и Државниот комунален инспекторат⁸, сите во рамките на Министерството за транспорт и врски; и
5. Државниот инспекторат за животна средина, во рамките на Министерството за животна средина и просторно планирање.⁹

Покрај тоа, само мал број од инспекторатите објавуваат квартални извештаи кои содржат само статистички податоци за мерките што се превземени од страна на инспекторатите (посети, контроли, и тн.), без да ги објават податоците за наодите од тие мерки и спроведените инспекции. Ова е случајот со следниве инспекторати:

1. Државниот инспекторат за техничка инспекција, во рамките на Министерството за економија;¹⁰
2. Државниот санитарен и здравствен инспекторат, во рамките на Министерството за здравство;¹¹
3. Државниот управен инспекторат, во рамките на Министерството за информатичко општество и администрација.¹²

Како што е наведено погоре, само три инспекторати објавиле податоци во отворен формат. Еден од тие инспекторати е Државниот инспекторат за земјоделство во рамките на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, и иако овој инспекторат нема сопствена веб страница,¹³ порталот за отворени податоци дава линкови до збирки податоци на официјалната веб страница на министерството.¹⁴ МНИ истражувачката констатираше дека збирките податоци содржат само статистички податоци за мерките, но не и податоци за наодите и резултатите од активностите превземени од страна на инспекторатот. Покрај тоа, порталот не се ажурира редовно, бидејќи сите осум збирки податоци се поставени на 28-и јануари 2013 година, додека сите четири регистри се објавени на 1-ви февруари 2013 година.

Вториот инспекторат е Државниот инспекторат за образование во рамките на Министерството за образование и наука,¹⁵ кој направи достапни две збирки на податоци во отворен формат, но МНИ истражувачката констатираше дека информациите кои се направени достапни се нерелевантни за инспекторатот, бидејќи се однесуваат на бројот на дипломирани средношколци и на бројот на студенти кои го завршуваат високото образование, обете за 2011 година.¹⁶ Оваа

информација повеќе спаѓа во надлежноста на Министерството за образование и наука отколку на Инспекторатот.

Конечно, Државниот инспекторат за труд во рамките на Министерството за труд и социјална политика има своја веб страница и дава најголем број информации.¹⁷ Сепак, претставниците на бизнис секторот се пожалија дека информациите се објавени во формат кој создава потешкотии при спојувањето и автоматското ажурирање.¹⁸ На пример, претставниците на бизнис секторот укажаа на фактот дека кога Државниот инспекторат за труд издава мерка за забрана за обавување на дејноста за одреден ентитет за фиксен временски период, податоците се објавени во формат кој автоматски не се корегира во моментот кога временскиот период на санкцијата е истекнат, со што е невозможно да се следи информацијата или да се има автоматски потврден податок. Уште повеќе, шест збирки податоци се објавени на порталот за отворени податоци,¹⁹ од кои четири се поврзани со информации за превземените мерки, без податоци за наодите или резултатите од тие мерки, еден се однесува на правни лица каде се пронајдени прекршувања на работничките права, и еден се однесува на компании во кои работеле лица без заснован работен однос. МНИ истражувачката откри разлики во податоците објавени на порталот за отворени податоци и оние што се достапни на веб страницата на Државниот инспекторат за труд, при што повеќе податоци се достапни на веб страницата на инспекторатот.

Општо земено, МНИ истражувачката не констатираше зголемување на количеството на информации кои инспекторатите ги објавуваат на интернет. Уште повеќе, никакви напори не биле превземени да се идентификуваат видовите на информации кои се корисни за граѓаните и за бизнисите. Покрај тоа, неопходни се значителни напори за да се мапира текот на процедурите, одлуките и резолуциите за да се створи позитивна клима за (пристап до) достапни податоци. Никакви активности не се превземени да се реформираат политиките кои го регулираат ракувањето со информациите во рамките на разните инспекторати.

Дали направи разлика?

Информациите со кои располагаат разните инспекторати се од голема важност за граѓаните и за бизнис заедницата, бидејќи се однесуваат на правната рамка и на прекршоците сторени од страна на разни јавни институции и компании. Таквите информации се од јавен интерес и ја промовираат одговорноста, особено во држава каде постои слаба имплементација на законската регулатива.²⁰ Сепак, МНИ истражувачката констатираше ограничен напредок, бидејќи инспекторатите едвај доставуваат информации, и само Државниот инспекторат за труд ги објавува наодите од своите активности, при што наведува кои ентитети направиле одредени прекршувања во областа на трудовата регулатива и трудовите права. Покрај тоа, податоците не се достапни во отворен формат, и не се ажурираат редовно.

Следни чекори

МНИ истражувачката препорачува да се направи ревизија на оваа обврска која ќе се основа на условите и ресурсите достапни на инспекторатите. Паралелно со работата за подобрувањето на имплементацијата на целта на оваа обврска, Владата треба:

1. Да направи анализа на капацитетите и потребите во рамките на секој инспекторат;

2. Да спроведе анкета на граѓаните и проценка на бизнис секторот за приоритетната листа на податоци;
3. Да подготви и усвои план за постепено објавување на информации, при што приоритетните податоци ќе се основаат на извршените консултации со засегнатите страни;
4. Да спроведе реформа на политиките во однос на собирањето, чувањето и објавувањето на податоците од страна на инспекторатите;
5. Да ги зголеми капацитетите на инспекторатите, вклучувајќи ИТ опрема, обука на човековите ресурси и достапност на веб страница;
6. Да идентификува јасни достигнувања, активности и резултати кои се неопходни за исполнувањето на целта на оваа обврска.

¹ Г-ѓа Ирена Бојациева, МИОА, Интервју, Скопје, 4-ти октомври 2013 год.

² <http://opendata.gov.mk>

³ <http://www.finance.gov.mk/node/816>

⁴ <http://www.mzsv.gov.mk/node/22>

⁵ <http://www.mls.gov.mk/content/?id=11#.Uq8EePRDvfU>

⁶ http://mtc.gov.mk/new_site/mk/storija.asp?id=2105

⁷ http://mtc.gov.mk/new_site/mk/storija.asp?id=2107

⁸ http://mtc.gov.mk/new_site/mk/storija.asp?id=2108

⁹ <http://moepp.gov.mk>

¹⁰ Многу малку податоци, сите од пред Македонија да се приклучи на ОВП <http://bit.ly/1fgQ4Zf>

¹¹ <http://zdravstvo.gov.mk/drzaven-sanitaren-zdravstven-inspektorat/>

¹² <http://www.mioa.gov.mk/?q=node/2425>

¹³ <http://www.mzsv.gov.mk/node/21>

¹⁴ Списокот на податоци достапни он-лајн <http://www.mzsv.gov.mk/?q=opendata>

¹⁵ <http://dpi.mon.gov.mk/>

¹⁶ <http://www.opendata.gov.mk/index.php/mk/open-data/organi-vo-sostav/dpi>

¹⁷ Државниот инспекторат за труд е достапен на: <http://dit.gov.mk/>

¹⁸ МНИ консултации со засегнатите страни во бизнис секторот. 24-ти октомври 2013.

¹⁹ <http://www.opendata.gov.mk/index.php/mk/open-data/organi-vo-sostav/dit>

²⁰ Европска комисија. 2013. Извештај за напредокот на Македонија.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2013/package/mk_rapport_2013.pdf

Ц6М2: Воведување на системи на интегритет за анти-корупциски политики во јавната администрација

Воведување на системи на интегритет во јавната администрација, вклучително преку е-алатки. Дефинирање на процедури за воведување на политики на интегритет/антикорупциски политики во институциите и усвојување на методологија за воведување на системи на интегритет во јавната администрација.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Државната комисија за спречување на корупција				
	Партнерски институции	Не се специфицирани				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Средна (Формулацијата на заложбата опишува активност која е објективно проверлива, но не содржи конкретни постигнувања или исходи)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчленост	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
				√		
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Нова		Умерено (заложбата е огромен чекор напред во релевантната област на политики, но сепак останува ограничена во размер и опсег)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Ограничено		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Понатамошна работа на основна имплементација						

Што се случи?

МНИ истражувачката констатираше ограничена имплементација на оваа заложба.

Иако системите на интегритет во пилот фазата беа воведени на локално ниво (ве молиме погледнете ги коментарите под цел 8, обврска 3 за повеќе детали), никакви

активности не се превземени да се воведат системите на интегритет на централно ниво. Проектот што го спроведе УНДП предвидуваше инкорпорирање на една институција на централно ниво за пилот фазата; сепак, тие не успеаја да обезбедат учество на ниту една институција.¹

Само-оценката на Владата дава информација во врска со воведувањето на системот на интегритет во јавната администрација. Во средината на 2012 година беше формирана работна група од страна на Министерството за правда, со цел да се измени Законот за спречување на корупција за соодветно да го дефинира концептот на системи на интегритет во јавната администрација. Ова беше потврдено во текот на МНИ истражувањето, каде што консултираните засегнати страни нагласија дека иако не е неопходно да се измени законодавството за да се воведат системите на интегритет, тоа би создало политичка волја. И иако Државната комисија за спречување на корупција е одговорниот орган за оваа област, во барањето за слободен пристап до информации кои се однесуваат на статусот на имплементацијата на оваа ОВП обврска, тие официјално одговорија дека тие не располагаат со бараната информација.²

Во периодот на известување, МНИ истражувачката не откри воведување на е-алатки за превенција на корупцијата на централно ниво; и иако методологијата за воведување на системите на интегритет во јавната администрација беше развиена за локалното ниво, таа лесно може да биде адаптирана за државната администрација.

Дали направи разлика?

Имплементацијата на оваа обврска ќе придонесе за јакнење на превентивните мерки за сузбивање на корупцијата, која и понатаму преовладува во многу области и продолжува да биде сериозен проблем. И иако обврската воведува нови мерки, вклучувајќи и е-алатки, сепак треба да се има на ум фактот дека имплементацијата на посетоечкото законодавство сеуште немала конкретно влијание, и дека ефективностата на постоечките мерки треба да биде подобрена.³ Покрај тоа, административниот капацитет на релевантните институции и натаму останува недоволен, како кај Државната комисија за спречување на корупција, анти-корупциското одделение на Министерството за внатрешни работи, така и на Државната ревизија, кои остануваат со неадекватен кадар и се неадекватно финансирани.⁴ Консултираните засегнати страни изразија загриженост дека доколку не постои ниту едно тело одговорно за надгледување и контрола на системите на интегритет, тоа би можело да го попречи на нивниот развој во ефикасен превентивен анти-корупциски механизам.

Следни чекори

МНИ истражувачката препорачува натамошна работа врз базичната имплементација на оваа заложба. Поралелно продолжената имплементацијата на оваа заложба, Владата треба:

1. Да процени кое тело би требало да биде задолжено за надзор и контрола на системите на интегритет;
2. Да го базира развојот на системите на интегритет на национално ниво врз основа на искуствата од локално ниво;

3. Да одржи широки консултации во фазата на развој на методологијата и системите на интегритет, кои ќе вклучат не само различни актери од државната администрација, туку и од граѓанското општество и од бизнис секторот.

Ц7М1:Иницијатива за јавен буџет

Иницијатива за јавен буџет. Буџетот да се објави исто како и отворените податоци

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за финансии				
	Партнерски институции	Не е специфицирано				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Висока (Јазикот на заложбата дава јасни, мерливи и потврдливи достигнувања за постигнување на целта)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчленост	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
		√				
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
New		Мало (заложбата е постепен но позитивен чекор во релевантната област на политики)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Ограничено		
Датум на комплетирање: 12/15		Предвидено комплетирање		Ограничено		
Следни чекори						
Ревидирање на заложбата за да се направи производлива или мерлива						

Што се случи?

МНИ истражувачката констатираше ограничена имплементација на оваа заложба. Целта на мерката дефинирана како „Иницијатива за отворен буџет,“ е да се објавува годишниот државен буџет како информација со отворен пристап. Во согласност со Законот за буџет,⁵ буџетот на Република Македонија и Завршниот биланс на буџетот се објавуваат единствено во „Службен весник на Република Македонија.“ Законот за буџет утврдува дека само месечните брифинзи за извршувањето на буџетот и полугодишниот извештај за реализацијата на буџетот (првите шест месеци), подготвени од Министерството за финансии, ќе бидат објавени на веб страницата на министерството не подоцна од 31 јули во тековната фискална година. Веб страницата на Министерството за финансии хостира фискални табели со податоци за

буџетската потрошувачка во pdf формат. Само буџетот за 2013 година е во отворен формат, но ребалансот на буџетот за 2013 година (т.е. буџетските усогласувања) се објавени само во pdf формат.

Покрај тоа, веб страницата www.opendata.gov.mk, создадена согласно ОВП акцискиот план, не хостира податоци во отворен формат за државниот буџет за 2013 година, ниту за ребалансот.

Само-оценката не содржи информација за имплементацијата на оваа мерка, ниту пак дава било какво објаснување за невклучувањето на оваа обврска во оценката.

Дали направи разлика?

ОВП акцискиот план предвидува објавување на државниот буџет во отворен формат.

Оваа заложба подразбира дека владата треба да превземе активност која во минатото не била применувана, т.е. се до 2012 година годишниот државен буџет не беше објавен како информација со отворен пристап. Имајќи предвид дека Македонија беше оценета со ниски 35 (од можни 100) поени во Прегледот на отворен буџет за 2012 година изготвен од Меѓународното партнерство за буџети,⁶ поради минималниот пристап до буџетските информации, имплементацијата на оваа мерка ќе биде од голема корист. Резултатот на Македонија е под просечниот резултат од 43 поени за сите 100 земји опфатени со прегледот.⁷

Предизвикот идентификуван во оваа смисла е поголем пристап до буџетските информации, и тоа не само отворен пристап до усвоениот буџет, посебно поради тоа што во споредба со Прегледот на отворен буџет за 2008 година, четири години подоцна (во 2012) Македонија е се уште меѓу 28-те земји во светот кои продолжиле со истите практики за објавување на буџетските информации или дури и назадувале во смисла на пристап до овие информации. Затоа, промоцијата на отворен пристап и партиципативно подготвување на буџетот, со вклучување на сите засегнати страни, вклучувајќи го и граѓанското општество, ќе биде од суштинско значење во наредниот период.⁸

Следни чекори

МНИ истражувачката препорачува значајна ревизија на заложбата за да биде производлива. Со цел да се прошири сегашната практика на власта надвор од она што е досега направено, пракса подалеку од сегашните основни линии, идните заложби би можеле да се фокусираат на:

1. Подобрување на квалитетот на информациите кои влегуваат во буџетот;
2. Подобрување на квалитетот на информациите кои се однесуваат на трошоците и на исходите од буџетот;
3. Обезбедување навремен пристап до информациите за буџетот во отворен формат.

¹ Соња Стефановска-Трајановска, UNDP, Интервју, Скопје 23-ти октомври.

² <http://spinfo.org.mk>

³ Европска комисија. 2013. Извештај за напредокот на Македонија. <http://bit.ly/1di2ZZH>

⁴ Ibid

⁵ [Закон за буџети], Службен весник на Република Македонија Бр. 64/2005; 4/2008; 103/2008; 156/2009, 95/2010; 180/2011 и 171/2012, <http://www.slvesnik.com.mk/>

⁶ Меѓународно партнерство за буџети. 2012. Прегледот на отворен буџет 2012.

<http://internationalbudget.org/wp-content/uploads/OBI2012-Report-English.pdf>

⁷ Меѓународното партнерство за буџети. 2012. Резултати за Индексот на отворен буџет 2012.

<http://www.mkbudget.org/docs/OBI2012-MacedoniaCS-English.pdf>

⁸ Центар за економски анализи. 2013. Граѓански буџет. <http://www.mkbudget.org/docs/OBI2012-MacedoniaCS-English.pdf>

Ц7М2:Јавни набавки

Јавни набавки. Да се продолжи со добрата транспарентност и отвореност на процесот на е-набавки и да се стандардизираат податоците кои треба да се сметаат како отворени податоци.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Биро за јавни набавки				
	Партнерски институции	Не се специфицирани				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Средна (Формулацијата на заложбата опишува активност која е објективно проверлива, но не содржи конкретни постигнувања или исходи)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчленост	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
		√				
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
No (pre-existing)		Мало (заложбата е постепен но позитивен чекор во релевантната област на политики)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Ограничено		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Ревидирање на заложбата за да се направи производлива или мерлива						

Што се случи?

МНИ истражувачката констатираше ограничена имплементација на оваа заложба, додека само-оценката не содржи информација за имплементацијата на оваа мерка. Законот за јавни набавки¹ утврдува дека процесот на доделување договори за јавни набавки ќе обезбеди транспарентност и интегритет. Бирото за јавни набавки, со ингеренции на орган на државната управа формирано во рамките на Министерството за финансии, е надлежно за заведување, одржување и ажурирање на податоците за договорите за јавни набавки, и е исто така одговорно за тоа да ги

направи јавно достапни во рамките на Електронскиот систем на јавни набавки (ЕСЈН).²

Меѓутоа, извештаите на невладините организации забележуваат дека во вториот квартал на 2013 година (април-јуни), дури во половината од мониторираните јавни набавки релевантните документи не биле објавени на ЕСЈН, што е за 10 проценти помалку од соодносот на таквите процедури мониторирани во претходниот квартал.³ Невладините организации исто така забележуваат дека во услови на исклучително ниска конкуренција во јавните набавки, необјавувањето и недостапноста на тендерските документи без наметнување на давачки за тендерската документација не стимулира повеќе добавувачи да ги достават своите понуди. Понатаму, транспарентноста на процесот на јавни набавки е загрозувана поради тоа што дел од органите кои не ги објавиле тендерски документации во ЕСЈН, исто така одбиле истите да им ги дадат на невладините организации кои го мониторираат процесот на јавни набавки, дури и кога тоа било побарано согласно Законот за слободен пристап.⁴ Сепак, во период на известување Владата ги зголеми напорите во оваа област и ги направи достапни на ЕСЈН набавките со вредност под 5,000 евра, кои порано не и беа достапни на јавноста.

Јавните набавки се склони и подложни на злоупотреби и корупција. Широкиот обем на јавни фондови алоцирани за оваа намена резултира со голем интерес кај учесниците во јавните набавки за здобивање со лични материјални и други придобивки, на начин кој подразбира заобиколување или прекршување на законски утврдените процедури. Македонија е единствената земја во регионот и пошироко која не определила прекршочни санкции како составен дел од Законот за јавни набавки, иако се забележани бројни повреди на законски утврдените процедури, критериуми и обврски направени од страна на учесниците во набавките, особено од страна на властите договорувачи. Засегнатите страни ја искажаа својата загриженост дека Законот за јавни набавки не содржи ниту една анти-корупциска одредба или подетални одредби насочени кон спречување на можен конфликт на интереси меѓу учесниците во јавните набавки, од членовите на комисиите за јавни набавки, одговорните службеници и други службеници вработени во властите договорувачи и економски оператори задолжени за спроведување на јавните набавки, до членовите на Државната комисија за жалби по јавните набавки (освен повикувањето на Законот за спречување конфликт на интереси, кој содржи општи одредби и која не ги издвојува случаите на конфликт на интерес при јавните набавки како посебни случаи). Уште повеќе, Законот за јавни набавки не содржи правни мерки кои би овозможиле контрола врз процесот на јавни набавки, како што тоа е случај со релевантното законодавство усвоено во другите земји.⁵

Дали направи разлика?

Првата компонента на заложбата за објавување на тендерската документација на ЕСЈН беше воведена пред усвојувањето на ОВП акцискиот план. Подобрувања во однос на транспарентноста требаа да се постигнат со објавувањето на јавните набавки во отворен формат, што всушност ја претставува втората компонента од оваа заложба. Како што беше наведено погоре, владата сега транспарентно ги објавува информациите за набавките под 5,000 евра на ЕСЈН. Ова беше оценето како позитивна мерка од страна на засегнатите страни.

Во моментот, информациите хостирани на веб страницата ЕСЈН не се во отворен формат. Бирото во основа зависи од податоците што до него ги доставуваат различните институции и истите ги објавува во форматот во кој се добиени.⁶ Покрај тоа, ЕСЈН онака како што е изграден не може да биде трансформиран во портал на отворени податоци, без да биде сериозно реконструиран. Причината која и беше дадена на МНИ истражувачката во интервјуто беше дека податоците содржани во ЕСЈН и во системот се оценети како високо ризични и дека стабилноста и безбедноста на системот би биле доведени во опасност доколку се поврзани со други портали со податоци или пак се направат отворени.⁷ Затоа, делот од заложбата кој се однесува на стандардизацијата на податоците и објавувањето во отворен формат не е имплементирана, т.е. предвидените активности во рамките на оваа обврска не се започнати.⁸

За време на МНИ консултативниот состанок, организациите од граѓанското општество изразија загриженост дека информациите за набавките не се постирани на официјалните веб страници на релеваните власти договарачи. Тие сметаат дека ова е важно поради тоа што веб страницата на ЕСЈН е комплексна за навигација и само експерт може да пребарува и лоцира информации за јавни набавки.⁹ Покрај тоа, Владата треба да покаже видливи резултати во намалувањето и спречувањето на корупцијата во пракса кога станува збор за јавните набавки.¹⁰

Општо земено, иако веб страницата ЕСЈН овозможува транспарентни јавни набавки, постојат проблеми во поглед на целосно исполнување од страна на сите јавни власти. Понатаму, отворањето на информациите за набавките ќе им овозможи на засегнатите страни да ги анализираат, вкрстуваат и споредат податоците со другите извори, што ќе придонесе за спречување на коруптивните практики.

Следни чекори

МНИ препорачува оваа обврска да биде преформулирана, така што активностите за нејзината имплементација ќе можат да се идентификуваат, а со тоа ќе бидат и мерливи.

Со цел да се унапреди владината пракса надвор од тоа што се прави досега, идните заложби би можеле да се фокусираат на измена на правната рамка за да се покрие, на пример, конфликтот на интереси и да се обврзат властите договарачи да ги објавуваат тендерите во отворен формат.

¹ Службен весник на Република Македонија. Закон за јавни набавки. Бр. 136/2007, 130/2008, 97/2010, 53/2011, 185/2011, 15/2013, 148/2013 и 160/2013. <http://www.slvesnik.com.mk/>

² [Електронски систем за јавни набавки]. <https://e-nabavki.gov.mk/>

³ Центар за граѓански комуникации. 2013. 17-ти Квартален извештај за резултатите од мониторингот на процесот на јавните набавки во Република Македонија. <http://bit.ly/1dTDH4g>

⁴ Ibid

⁵ Ibid

⁶ Следните формати можат да се качат на ЕСЈН: *.doc; *.txt; *.zip; *.pdf; *.jpg; *.jpeg; *.gif; *.odt; *.rar; *.xls; *.slk; *.xlw; *.csv; *.ppt; *.pps; *.docx; *.xlsx; *.pptx; *.ods

⁷ Катерина Георгиева, Биро за јавни набавки, Интервју, Скопје, 28-ми октомври 2013 и електронска комуникација од 25-ти ноември 2013.

⁸ Биро за јавни набавки. [Слободен пристап до информации]. 2013. <http://bit.ly/1gJna7Y>

⁹ Записник од МНИ консултациите со засегнатите страни

¹⁰ Европска комисија. 2013. Извештај за напредокот на Македонија. <http://bit.ly/JMYHRA>

Ц7М3:Странска помош и странски инвестиции

Странска помош и странски инвестиции. Консолидирање на информациите и утврдување приоритет на оние податоци кои се сметаат за отворени податоци.

Опис на заложбата					
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за финансии			
	Партнерски институции	Секретаријат за европски прашања, Министерство за економија, Агенцијата за странски инвестиции			
	Дадено лице за контакт?	Не			
Конкретност и мерливост		Средна (Формулацијата на заложбата опишува активност која е објективно проверлива, но не содржи конкретни постигнувања или исходи)			
Релевантност	ОВП големи предизвици	НЕ ВАЖИ			
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчленост	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност
		√			
Амбиција					
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание			
New		Мало (заложбата е постепен но позитивен чекор во релевантната област на политики);			
Степен на исполнување					
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање	Ограничено		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање	Значајно		
Следни чекори					
Ревидирање на заложбата за да се направи производлива или мерлива					

Што се случи?

МНИ истражувачката констатираше ограничена имплементација на оваа заложба.

Во рамките на оваа заложба, државата се обврза да ги консолидира информациите и да определи приоритетни податоци кои ќе бидат објавени во отворен формат. Мерката се состои од две компоненти: а) странска помош, координирана од страна Секретаријатот за европски прашања (СЕП) во Владата на Република Македонија и Министерството за финансии на Република Македонија; и б) странските инвестиции.

Секретаријатот за европски прашања создаде електронска Централна база на податоци за странска помош на Владата на Република Македонија,¹ која овозможува регистрација на проекти финансирани со неповратни фондови на странски донатори. Покрај тоа, Министерството за финансии формираше Сектор за централно финансирање и склучување на договори (ЦФСД) задолжен за стабилно финансиско управување на проектите кои се финансираат во рамките на ИПА Компонентите I-IV.² Оваа база на податоци беше оформена и оперативна пред Македонија да се прилучи кон Отвореното владино партнерство.

Само-оценката не содржи информација за имплементацијата и на оваа мерка. Понатаму, прегледот на МНИ истражувачката констатираше дека нема достапни податоци за странските инвестиции, и консултираните засегнати страни не беа запознаени со било какви активности превземени во рамките на оваа заложба.

Дали направи разлика?

Компонентата која подразбира консолидација на податоците постоеше пред усвојувањето на ОВП акцискиот план. Во Поглавјето 3.32 „Финансиска контрола“ од Националната програма за усвојување на правото на ЕУ (НПУП) – Ревизија 2013,³ државата предвиде „...јакнење на капацитетите на национално ниво за управување и користење на ЕУ фондовите.“ НПУП исто така ги набројува сите проекти, имплементирани од страна на државата со странска помош. И иако постоењето на претходни мерки е во согласност со ОВП декларацијата, во заложбата не е јасно утврдено кој проблем ќе се обиде да го реши или пак како ќе придонесе за унапредување на постоечките напори на Владата во оваа област.

Како дел од одговорот на барањето на граѓанското општество според законот за слободен пристап до информации, Министерството за финансии укажа дека „...консолидирањето на податоците и определувањето на приоритети за отворени податоци се спроведува во континуитет.“ Сепак, МНИ истражувачката не успеа да најде отворени податоци за странската помош и странските инвестиции хостирани на веб страницата www.opendata.gov.mk.⁴

Од друга страна, СЕП одговори дека ги објавиле податоците преку Централната база на податоци за странска помош.⁵ Исто така, веб страницата на СЕП хостира информации за билатералната помош дадена на државата.⁶ Сепак, МНИ истражувачката најде преглед на тековната и планираната странска помош за периодот 2010-2012 година,⁷ подготвен од СЕП, но сепак необјавен во отворен формат.

За време на МНИ консултациите со засегнатите страни со организациите од граѓанското општество, беше нагласено дека тие не го разбираат напредокот што би можел да се постигне со оваа мерка. Тие нагласија дека не е јасно кој вид на податоци ќе се објавуваат во отворен формат, и дека тие не биле консултирани во определувањето на приоритети во однос на отворените податоци.

Следни чекори

МНИ истражувачката препорачува значајна ревизија на заложбата за да биде произведлива. Остануваат два главни предизвика за да може целосно да се имплементира оваа заложба. Прво, важно е да се прошири видот и бројот на податоците дадени во унифицираната база на податоци. Второ, потребни се

дополнителни мерки за консолидирање и отворање на податоците за странската помош, кои во моментот се недостапни за јавноста.

¹ Секретаријат за европски прашања. Централна база на податоци Secretariat for European за странска помош на Владата на Република Македонија. <http://cdad.sep.gov.mk/>

² Министерство за финансии на Република Македонија. Одделение за централно финансирање и склучување на договори. <http://cfcd.finance.gov.mk/?lang=en>

³ Секретаријат за европски прашања. [Национална програма за усвојување на правото на ЕУ (НПУП) – Ревизија 2013]. <http://www.sep.gov.mk/data/file/NPAA/NPAA2013NarativenDel.pdf>

⁴ <http://www.opendata.gov.mk/index.php/mk/open-data/ministerstva/mf>

⁵ Секретаријат за европски прашања. 2013. Одговор на барање според законот за слободен пристап. <http://bit.ly/1kiXVsZ>

⁶ http://www.sep.gov.mk/en/content/?id=81#.UrB1J_RDuAQ

⁷ <http://bit.ly/1kWOLSI>

Ц8М1: Отварање на податоците од страна на општините

Отворање на податоците од страна на општините. Отворање на податоците кои поттикнуваат стимул за подобар развој помеѓу општините (подобри училишта, животна средина, опкружување, безбедност на живеење и сл.)

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Општините				
	Партнерски институции	Заедницата на единиците на локалната самоуправа и Дирекцијата за заштита на лични податоци				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Висока (Јазикот на заложбата дава јасни, мерливи и потврдливи достигнувања за постигнување на целта)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	Не важи				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
		√				
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
New		Нема (заложбата одржува статус кво)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Ограничено		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Ревидирање на заложбата за да се направи производлива или мерлива						

Што се случи?

МНИ истражувачката констатираше дека имплементацијата на оваа заложба не е започната.

Целта на мерката „отворени податоци на општинско ниво“ е да се стимулира конкуренција помеѓу општините во смисла на подобри училишта, подобра животна средина, побезбедна заедница, и тн. Во согласност со Законот за локална самоуправа, општините и Градот Скопје се обврзани бесплатно да даваат информации на граѓаните за нивните активности, како и за плановите и програмите кои се однесуваат на развојот на општините, на начин дефиниран во Статутот на

општината. Општините, исто така, се обврзани да им овозможат пристап на граѓаните до основните информации за услугите кои тие ги даваат.¹ Стратегијата за ИКТ развој во општините за периодот 2011-2015 година беше усвоена во 2010 година.²

Во Република Македонија постојат различни видови на единици на локалната самоуправа (ЕЛС). На пример, некои ЕЛС се сместени во руралните подрачја и се карактеризираат со ниско ниво на ИКТ развој и примена. Многу општински администрации немаат формирано ИКТ сектори, им недостига соодветна ИКТ инфраструктура, како и хардвер и софтвер, што уште повеќе го продлабочува дигиталниот јаз меѓу големите и побогатите општини на една страна, и малите, најчесто рурални општини на другата страна.³ Во 2009 година е спроведена анализа со цел да се утврди актуелната ИКТ ситуација кај ЕЛС, која таргетираше 45 од вкупно 85 општини. Во неа се констатираше: многу општини немаат вработени ИКТ експерти и само мал број од нив оформиле посебни ИКТ одделенија или сектори. Голем процент од општините на кои им недостига ИКТ персонал потпишале договори со локални ИКТ компании или експерти за ИТ опрема и одржување и ажурирање на системите. Важно е да се напомене дека сите 45 општини се мрежени и мнозинството имаат свои сервери, но сепак, 70% од нив известиле дека кај нив има потреба од зајакнување на ИКТ инфраструктурата и хардверските платформи.⁴

Сепак, веб страницата www.opendata.gov.mk – создадена согласно ОВП акцискиот план – не хостира сетови на податоци од отворен формат кои се однесуваат на општините во Македонија. Покрај тоа, самооценувањето не содржи информации за имплементацијата на оваа обврска. Одговорното лице за ОВП наведе дека Владата не може да наложи мерки кои би ги имплементирале општините како дел од ОВП, заради децентрализацијата на надлежностите.⁵ Од друга страна, општините не биле вклучени во процесот на создавање на акцискиот план, и иако е за пофалба тоа што акцискиот план опфаќа и други гранки на власта, нејзината примена е попречена заради недостатокот на сопствеништво.

Дали направи разлика?

Овозможувањето информациите со кои располагаат општините да бидат достапни е од огромна важност за граѓаните, бидејќи општините располагаат со многу податоците кои им се важни на граѓаните, од разни области како што се образованието, човековата околина, транспортот, и тн. Меѓутоа, постои голем јаз во поглед на ресурсите: финансиски, човекови и административни, потребни за да се обезбеди таквиот пристап. Процесот на децентрализација кој беше започнат во 2002 година, имаше за цел да се справи со овој јаз, но сепак, општините сеуште се соочуваат со сериозни потешкотии во управувањето на нивните надлежности.⁶ Затоа, неопходни се значителни напори и ресурси со цел да се овозможи имплементацијата на оваа обврска, што не беше случај во периодот на известување. Сепак, имплементацијата на заложбата можеше да биде поддржана со одредени активности од страна на Владата, кои делумно беа исполнети во период непосредно пред 2012 година. Имено, таканаречениот систем на е-дозволи (информатички систем за издавање на градежни дозволи), поддржан од Министерството за транспорт и врски на Република Македонија, им овозможува на граѓаните да поднесат 10 различни видови на барања поврзани со издавањето на градежни дозволи. Од една страна, во својата суштина системот не подразбира отворени

податоци, но овозможува електронско започнување и комплетирање на сите фази во процедурата. Од друга страна, еден од очекуваните резултати дефинирани во Стратегијата за ИКТ развој на општините е да се овозможи непречен и далечински пристап до услугите хостирани на веб сервери одредени за локални услуги, пристап до информации, ресурси и апликации. Оттаму, имплементацијата на овој систем ќе даде основа за имплементација на оваа заложба.

Покрај тоа, веб порталот „Право да знаеш“ – проект имплементиран од една невладина организација – хостира интерактивна мапа на различни категории на податоци за различни ЕЛС. Имено, порталот www.pravodaznaes.mk служи како извор на податоци за 15 категории на податоци (на пример, образование, буџет, култура, туризам, земјоделие, и тн.) кои се однесуваат на сите општини во Република Македонија, вклучувајќи го Градот Скопје. Алатката за графичка визуелизација им овозможува на корисниците да разгледуваат одредени групи на документи за поединечна ЕЛС и да ги споредат различните категории на податоци, како и да ја истражуваат линијата на движења на групата податоци во одреден временски период.

Општо земено, позитивно е тоа што Владата вклучила мерки во акцискиот план кои ги опфаќаат и локалните власти. И иако Владата не може да им наметне на другите гранки на власта да ги имплементираат мерките, таа може да создаде поволна клима за нивната имплементација, со тоа што ќе намени дополнителни средства за заинтересираните единици на локалната самоуправа кои сакаат да постапуваат во согласност со акцискиот план. Поддршката би можела да се движи од пружање техничка помош, до обука, промена на политиките, опрема или финансиски средства.

Следни чекори

МНИ истражувачката препорачува значајна ревизија на заложбата за да може да биде произведлива. За да започне имплементацијата на направените заложби, во периодот што следи надлежните органи мора да се фокусираат на:

1. Подигнување на свеста за ОВП меѓу локалните власти;
2. Анализа на финансиските потреби на ЕЛС кои се однесуваат на ИКТ персонал, или изнаоѓање на алтернативи кои ќе овозможат размена на ИКТ знаењата и на услугите помеѓу ЕЛС;
3. Наменување на финансиски средства за дополнителна ИКТ опрема и по можност персонал;
4. Развој на програма за техничка помош за заинтересираните ЕЛС кои што сакаат да го имплементираат ОВП Акцискиот план;
5. Синхронизирање на оваа заложба и мерка со оние предвидени во рамките на Стратегијата за ИКТ развој на општините 2011-2015.

¹ [Закон за локална самоуправа], Службен весник на Република Македонија бр. 5/2002
<http://www.slvesnik.com.mk/>

² Здружение на заедниците на локалната самоуправа на Република Македонија. 2010. [Стратегија за ИКТ развој на општините 2011-2015] <http://bit.ly/1dr0CU6>

³ Здружение на заедниците на локалната самоуправа на Република Македонија. 2010. [Стратегија за ИКТ развој на општините 2011-2015] <http://bit.ly/1dr0CU6>

⁴Здружение на заедниците на локалната самоуправа на Република Македонија. 2010. [Стратегија за ИКТ развој на општините 2011-2015] <http://bit.ly/1dr0CU6>

⁵ Ирена Бојаџиева, МИОА, Интервју, Скопје, 4-ти октомври 2013 год.

⁶Постојат многу извештаи за имплементацијата на процесот на децентрализација, и од страна на Владата, и од страна на невладиниот сектор. За повеќе, консултирајте: Христов Г., Vrtevski J., & Илијева-Ацевска Н. 2011. *Децентрализација во стагнација*. ФОО-Македонија. <http://bit.ly/1eEpqxl>

Ц8М2: Обуки на службените лица на локалната самоуправа за слободен пристап до податоци

Обуки на службените лица и секретарите на Општините со цел подобра имплементација на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер. Утврдено со досегашната пракса во примена на Законот.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Комисија за пристап до информации од јавен карактер				
	Партнерски институции	Дирекција за заштита на лични податоци				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Висока (Јазикот на заложбата дава јасни, мерливи и потврдливи достигнувања за постигнување на целта)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	Не важи				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчетност	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
		√				
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
New		Умерено (заложбата е огромен чекор напред во релевантната област на политики, но сепак останува ограничена во размер и опсег)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Ограничено		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Нова заложба која ќе се основа на постоечката имплементација						

Што се случи?

МНИ истражувачката констатирала ограничена имплементација на оваа заложба.

Согласно Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер, Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информациите од јавен карактер е одговорна за мерките поврзани со образованието, т.е. за организирање и спроведување обуки за службените лица назначени за посредување со

информациите.¹ Во 2012 година Комисијата идентификувала 1,253 иматели на информации. Во првата година од имплементацијата на ОВП акцискиот план, Комисијата организираше две обуки, но не вклучила службени лица од институциите на локално ниво.² Заложбата ја опишува потребата од обука на секретарите на општините и покрај тоа што тие не се официјалните лица назначени да постапуваат по поднесените барања за слободен пристап до информациите кои ги создале или пак со кои располагаат општините согласно нивните надлежности. Сепак, нивната свест за правото на пристап до информации, како и нивната надлежност, се неопходни за целосно постапување согласно Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, па оттаму заложбата е многу значајна.

Само-оценката содржи информации за реализацијата на оваа мерка, која се однесува на обуките организирани и спроведени во текот на 2012 година, меѓутоа овие обуки се спроведени пред усвојувањето на ОВП акцискиот план. Беше укажано дека – во соработка и со финансиска помош од донаторите – Комисијата успеала да спроведе 15 обуки и 15 работилници за 227 службеници за посредување со информации, здруженија на граѓани и фондации, медиумски куќи и советници од локалните власти.

Дали направи разлика?

Заложбата за обучување на службените лица на локално ниво постоеше и пред акцискиот план, имено како обврска предвидена со Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер. Вториот дел од обврската кој се однесува на обуката на секретарите на општините има дополнителна вредност за зајакнување на знаењата и свеста на службениците на локално ниво за имплементацијата на Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер.

Сепак, начинот на кој оваа обврска е предвидена во акцискиот план може да придонесе за зголемување на напорите на државата во смисла на алоцирање на повеќе фондови за поддршка на работата на Комисијата. Ова ќе придонесе кон справување со предизвикот со кој се соочува комисијата, а кој се однесува на спроведувањето обуки за новопоставените службеници за посредување со информациите кај имателите на информации, кои ги замениле лицата кои претходно биле обучени. Организациите од граѓанското општество забележаа дека во 2012 година поголем број на случаи на т.н. “немо одбивање” биле забележани на локално ниво.³ Имено, од вкупно 225 барања за информации доставени до администрациите на единиците на локална самоуправа (Градот Скопје и општините во Република Македонија), немало одговор во 106 случаи (41,6%).⁴ Со оглед на тоа што процесот на децентрализација има за цел да ги „доближи“ локалните власти до граѓаните, и да работи на решавањето на нивните проблеми, високата стапка на неодговарање од страна на локалната самоуправа го попречува остварувањето на оваа цел.

Покрај тоа, граѓаните не се свесни дека имаат право на пристап до информации, и се уште ја гледаат државата како таинствена и нетранспарентна.⁵ Понатаму, иметелите на информации се свесни дека граѓаните имаат ограничени знаења за Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер. Затоа, неопходно е да се зголемат обемот и опфатот на оваа заложба, за да се поддржат граѓаните и да се подигне нивната свест за правото на пристап до информации, како и воопшто за ОВП.

Следни чекори

МНИ истражувачката препорачува нова заложба подготвена врз основа на постоечката имплементација. Со цел да продолжи и прошири имплементација на оваа заложба за спроведување обуки за секретарите на општините, Владата треба:

1. Да алоцира повеќе средства во буџетот предвиден за работата на Комисијата, овозможувајќи и на тој начин да спроведува обуки кои нема да зависат од донаторска, при што паралелно ќе овозможи нови вработувања во Комисијата, со што ќе и овозможи ефикасно да ги спроведува надлежностите кои и се доверени со Законот;
2. Да предложи промени во јавните политики, кои ќе овозможат усвојување на подзаконски акт кој ќе го регулира прашањето за обучување на секретарите на општините;
3. Да развие, во партнерство со локалната самоуправа, план за постепено проактивно објавување на збирки податоци со кои располагаат ЕЛС и јавните институции на локално ниво;
4. Да дизајнираат и поддржат кампања за информирање и за подигнување на свеста, во соработка со локалното граѓанско општество.

¹ Закон за слободен пристап до информации од јавен карактер, Службен весник бр. 13/2006, 86/2008, 6/2010, <http://www.slvesnik.com.mk/>

² Оливер Серафимовски, Цвета Трајковска, Жорж Поповски, Комисија за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер, МНИ интервју, Скопје, 25-ти октомври 2013 год.

³ Фондација Отворено општество – Македонија. 2013. Шест години подоцна: Распука ли сидот од тишина? Анализа на имплементацијата на Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер.

⁴ Ibid

⁵ Фондација Отворено општество – Македонија. 2013. Надминување на принципите на тајност во работењето на администрацијата; Извештај од спроведеното истражување за правото на слободен пристап до информациите од јавен карактер во Македонија.

<http://www.fosm.mk/en/Home/Publications?catID=9&additionalID=65>

Ц8М3: Системи на интегритет на локално ниво. 1. Дефинирана методологија. 2. Пилотирање во 10 општини.

Воведување системи на интегритет на локално ниво и искористување на отворените податоци во функција на системите на интегритет.

1. Дефинирање на методологија за воведување системи на интегритет на локално ниво
2. Пилотирање на системите на интегритет во најмалку 10 општини

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за информатичко општество и администрација				
	Партнерски институции	Сите иматели на податоци				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Висока (Јазикот на заложбата дава јасни, мерливи и потврдливи достигнувања за постигнување на целта)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	Не важи				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчленост	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
					√	
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
New		Умерено (заложбата е огромен чекор напред во релевантната област на политики, но сепак останува ограничена во размер и опсег)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Значајно		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Ревидирање на заложбата за да се направи производлива или мерлива						

Што се случи?

МНИ истражувачката констатираше значителна имплементација на оваа обврска.

Системите на интегритет преставуваат платформа за политики и практики кои би требало да обезбедат транспарентност и одговорност на администрацијата. Воведувањето на систем на интегритет е нова мерка во државата, и нејзиното вклучување во ОВП акцискиот план дава рамка за понатамошна промоција на овој пристап. Тој се основа врз детална анализа за статусот на интегритетот во јавниот сектор, спроведена за време на подготвувањето на акцискиот план.¹

Во само-оценката се известува дека наодите, заедно со компаративните искуства во регионот, се искористени од страна на Државната комисија за спречување на корупција за да се развие концепт на систем на интегритет со фокус на локалната самоуправа и во согласност со фундаменталните начела на правниот систем кои веќе се применуваат во државата.² Концептот претставува механизам за спречување на корупција и идентификување на ризици од корупција во рамки на институциите. Овој модел се состои од елементи поврзани со воведувањето на политики и процедури кои ќе служат за спречување на корупција и зајакнување на етичкото однесување во локалната самоуправа.³ Покрај тоа, почнувајќи од крајот на 2012 година и продолжувајќи во 2013 година, моделот на систем на интегритет е спроведен како пилот-проект во девет општини,⁴ кои исто така беа обучени со цел да им се помогне во интернализирањето и имплементирањето на концептот на интегритет, како и комуницирањето на овој концепт до јавноста.

Следниве елементи од системот на интегритет беа имплементирани во општините опфатени со пилот-проектот во период на известување:⁵

1. Формирање на работна група за интегритет назначена од страна на Градоначалникот, чија одговорност беше да го координира процесот на имплементација на моделот на интегритет во општината и да врши евалуација;
2. Развој на анти-корупциски политики (политика за интегритет) на општините од страна на работна група за интегритет, и нивно официјално усвојување од страна на градоначалникот. Анти-корупциската политика јасно укажува на правилата и принципите на етичко и некоруптивно однесување на локалната самоуправа;
3. Воспоставување на механизам за известување за корупција од граѓаните кон општината, како и на интерно известување во рамките на самата општина, преку активирање на директна телефонска линија и електронски контакт и назначување на одговорно лице;
4. Внатрешни процедури и урнеци за известување, процесуирање и евидентирање на неопходните информации кои се однесуваат на случаите на корупција.

Оваа обврска исто така беше силно подржана од организациите од граѓанското општество во целните општини, кои остварија партнерски однос со општините и беа

подржани при развојот на нови алатки на одговорност и транспарентност, засновани на ИКТ и на социјалните медиуми. Досега се подржани вкупно четири проекти кои се фокусирани на граѓанско учество, потрошувачка на електрична енергија и механизам за известување за инфраструктурни и комунални проблеми.⁶

Покрај тоа, беа организирани активности во 8-те пилот-општини за информирање на граѓаните и за зајакнување на нивната свест за новите механизми за интеракција помеѓу граѓаните и власта кои придонесуваат за зголемување на транспарентноста на локалната власт и намалување на можностите за корупција. Оваа порака беше поткрепена со официјалното потпишување на анти-корупциските политики од страна на градоначалниците, што беше потврда за посветеноста на раководството на општините за имплементирање на правилата и стандардите опишани во документот, за воведување на систем на интегритет и превентивни анти-корупциски мерки. Сепак, организациите од граѓанското општество кои учествуваа на состанокот за засегнатите страни во рамките на НМИ не беа запознаени со мерките што се имплементирани. Ова можеби се должи на тоа што процесот е се уште во рана фаза и резултатите допрво ќе можат да се видат, или пак на тоа што повеќето од организациите учеснички од граѓанското општество делуваат на национално ниво, додека мерките се спроведуваат локално, или пак затоа што не можат да поврзат некои од овие активности како дел од поширока платформа за интегритет.

Покрај тоа, беше дизајнирана методологија од страна на УНДП за мерење на одговорноста, транспарентноста и отчетноста на локално ниво. Станува збор за едноставен и практичен инструмент. Независно од мерењето на одговорноста и транспарентноста во трите избрани области кои се најподложни на корупција (финансиското управување, урбанизмот и јавните набавки), примената на методологијата има за цел да создаде култура на критичко и објективно само-оценување кое може да се примени за сите процеси што секојдневно се практикуваат во општинската администрација. Методологијата нуди насоки за адаптирање на алатката на локалниот контекст, посебно во однос на дефинирањето на областите особено подложни на корупција и на развојот на индикатори за локалните анти-корупциски механизми. Конкретно, индексот е така дизајниран да направи мерливи проценки за капацитетот на дадената институција да се бори против корупцијата, преку идентификувањето на оние „точки“ кои се најранливи во однос на корупцијата, конкретните механизми кои можат да се искористат за спречување на корупцијата, индикатори за мерење на ефикасноста на овие механизми, и критериуми за оценување на овие индикатори.⁷ Во иднина методологијата ќе биде испробана во девет општини.

Дали направи разлика?

Јасно е дека системот на интегритет воведен во Македонија ги адресира најголемите слабости на пристапите за интегритетот превеземени во регионот: неуспехот да се вклучи систем на следење и евалуација. И иако е се уште рано да се проценат ефектите од оваа обврска, алатките за општествената одговорност би можеле да бидат од корист за квантификацијата на досега остварените резултати. Од една страна, дијалогот за спречување на корупцијата и на конфликтот на интереси е зајакнат и процесот овозможува позитивна клима за поголемо учество и улога на граѓанското општество, бизнис секторот и медиумите.⁸ Од друга страна, спроведената проценка и анализите на теренот покажуваат дека постојат големи јазови кои го спречуваат граѓанското општество ефективно да учествува во

мониторингот на севкупното финасиско и административно делување на единиците на локална самоуправа. Покрај тоа, недостатокот на проактивност од страна на граѓанското општество во смисла на барање одговорност од локалните власти, исто така претставува индикатор за слабостите во односот помеѓу граѓаните и властите и влијае врз квалитетот на испорачувањето на услуги за граѓаните.⁹

И иако постојат заложби од страна на локалните власти, имплементацијата се соочува со различни капацитети, отвореност и пристап во рамките на различните институции. Дел од предизвиците идентификувани од страна на засегнатите страни вклучуваат: отпор, недостаток на информации и знаење за можни акции; различно сфаќање на правната рамка; принципите на добро владеење; и, голема неповрзаност во одговорите на институциите. Од друга страна, недостатокот на поддршка и учество на Заедницата на единиците на локалната самоуправа е загрижувачка во однос на одржливоста и можноста за прелевање на пилот-програмата. Понатаму, иако имплементацијата на заложбата се наоѓа во понапредна фаза, МНИ истражувачката констатираше дека постои дисбаланс во финансирањето на активностите, кои се несразмерно (единствено) финансирани од странски донатори, преку УНДП.

Следни чекори

МНИ истражувачката препорачува ревизија на заложбата врз основа на имплементацијата и постигнатите резултати. Во иднина, ќе биде од суштинско значење заложбата да ги опише очекуваните проблеми и да дефинира јасни активности, достигнувања и временска рамка за нивно адресирање. Следниве елементи би можеле да бидат особено корисни:

1. Да се направи преглед на методологијата на проценка, врз основа на резултатите од пилот-програмите, како би се обезбедиле јасни индикатори, процес на собирање на податоците и надлежни органи за проценка и реформи врз основа на наодите;
2. Да се земе предвид како методологијата за проценка може да биде прилагодена за да ги вклучи општите индикатори за отвореност и да обезбеди систематски и континуирани инструменти за мерење на напорите поврзани со ОВП;
3. Да се осигура инфраструктурата за оценување да биде дизајнирана на партиципативен начин, во кој ќе учествуваат граѓанското општество и бизнис секторот;
4. Да се инвестира во мерки за јакнење на капацитетот, како што се обуките и размена на знаење меѓу колеги.

¹ Соња Стефнаовска-Трајановска, UNDP, Интервју, Скопје, 23-ти октомври 2013 год.

² Влада на Република Македонија. 2013. "Годишен извештај за спроведување на Акцискиот план." Скопје: МИОА. <http://bit.ly/18ABVHC>

³ UNDP Документ за контекстот на мерката, необјавен документ доставен до МНИ истражувачката.

⁴ Општините: Петровец, Велес, Кочани, Кратово, Гевгелија, Струмица, Гостивар, Брвеница и Аеродром.

⁵ Ibid, UNDP Документ за контекстот.

⁶ Краток опис на проектите: (1) HBO Green Vox доби поддршка за креирање на андроид апликација и веб сајт кои ќе овозможат транспарентност за трошоците наменети за потрошувачка на електрична енергија на општините. (2) HBO Фокус [www.prioriteti.fokus.org.mk] разви он-лајн сервис за да им помогне на граѓаните редовно да добиваат важни информации од јавните расправи, вклучуваќи и официјални одлуки на општинските совети, и воведо отворен он-лајн систем за гласање (3) European Link Center [www.komunavrapcisht.info] разви интерактивна веб страна која ќе овозможи зголемено учество на граѓаните и невладините организации во процесот на донесување одлуки. (4) YES фондацијата [Види. Пријави. Поправи] е веб и мобилна апликација која им овозможува на граѓаните да пријавуваат инфраструктурни и комунални дефекти, и им овозможува на надлежните органи да одговорат.

⁷ Ibid, UNDP Документ за контекстот.

⁸ Државна комисија за спречување на корупцијата. 2013. Годишен извештај за работата на комисијата во 2012. <http://www.dksk.org.mk/images//godisenizvestaj2012.pdf>

⁹ UNDP Документ за контекстот.

Ц9М1: Промовирање на информирани потрошувачи во одредени области

Зголемување на одговорноста и промовирање на концептот на информирани потрошувачи и граѓани корисници на услуги и права. Информирање на потрошувачите и граѓаните корисници на услуги и права во областите како што се здравството, образованието, исхраната, енергетска ефикасност, економичност на гориво, заштита на животната средина, финансиски услуги, услуги од областа на социјалната заштита и прикажување на податоци според полова припадност.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за економија				
	Партнерски институции	Други институции (не се наведени)				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Висока (Јазикот на заложбата дава јасни, мерливи и потврдливи достигнувања за постигнување на целта)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	Не важи				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчленост	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
		√				
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Нова		Мало (заложбата е постепен но позитивен чекор во релевантната област на политики)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Ограничено		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значајно		
Следни чекори						
Понатамошна работа за основна имплементација						

Што се случи?

МНИ истражувачката утврди ограничен напредок кај оваа заложба. Во само-оценката, Владата не дава информации за напредокот во имплементацијата на оваа мерка, а консултираните засегнати страни немаа информации за напредокот, но сметаат дека,

општо земено, постои недостаток на податоци за заштита на потрошувачите, дека нивното на свесност меѓу потрошувачите е на ниско ниво, и се пожалија дека Организацијата на потрошувачите нема доверба и присуство во јавноста.¹

На крајот на јули 2013 година, Организацијата на потрошувачите, спонзорирана од страна на Министерството за економија, издаде три информативни брошури. Иако брошурите беа издадени по периодот на известување, тие беа подготвени во првата година на имплементирањето на ОВП. Брошурите ги опфаќаат следниве права: 1) потрошувачки права и туристички патувања; 2) што е и како да се препознае нечесното пазарно однесување; и 3) потрошувачки права и потрошувачки кредити.² Иако опсегот и темите опфатени со брошурите не се соодветни на конкретните области опфатени со заложбата (здравство, образование, исхрана, енергетска ефикасност, економичност на гориво, заштита на животната средина и услуги од областа на социјална заштита), ова претставува чекор напред во оваа област. Покрај тоа, Организацијата на потрошувачите издаде две информативни брошури во декември 2012³ и јуни 2013⁴ година, како дел од нејзината годишна програма, финансирана од страна на Министерството за економија. Организациите од граѓанското општество изразија загриженост дека достапните информации се дадени само на македонски јазик, што е несоодветно за држава во која големо малцинство зборува албански јазик.

Не се објавени статистички податоци за прекршување на правата на потрошувачите (вклучувајќи и родово-поделени податоци). Веб страницата на Министерството за економија не се ажурира редовно.⁵

Дали направи разлика?

ОВП акцискиот план би можел значително да ги унапреди практиките на владата и надлежните органи, меѓутоа, до сега практиките остануваат на истото ниво како и пред ОВП. Потрошувачките проблеми се широко распространети, и неодамна објавената студија за правните потреби на граѓаните откри дека ваквите проблеми се втори најчести проблеми со кои се соочуваат граѓаните, при што една шестина од испитаниците (17.4%) изјавиле дека се соочуваат со ваков проблем. Најчестите потрошувачки проблеми се измама или дефектни продукти или услуги, вклучувајќи лажни гаранции, со кои се соочиле еден од десет испитаници. Други чести проблеми се потпишувањето договор без да го разберат или пак влегување во спор околу потрошувачки договори и недобивање на договорени и платени добра и услуги.⁶ Според тоа, важно е владата да го зголеми опсегот на информации кои се објавени проактивно, особено таму каде што станува збор за прекршоци, преземени мерки и достапни механизми за заштита.

Следни чекори

МНИ препорачува понатамошна работа на основната имплементација. Конкретно, владата треба:

1. Да го зголеми опсегот на дадените информации;
2. Да започне редовна проактивна објава на административни и статистички родово-поделени податоци кои ги поседуваат Министерството за економија и Организацијата на потрошувачите, а кои се однесуваат на пријавени прекршоци, преземени мерки и достапни механизми;
3. Да го земе предвид објавувањето на податоците на јазиците кои ги користат македонските граѓани.

¹ Записник од МНИ консултациите со засегнатите страни. Видете <http://bit.ly/19C3wpY>.

² Министерство за економија. 2013. Потрошувачите и нивните права при организирани туристички патувања, Нечесно пазарно однесување – како да го препознаеме? Потрошувачки права и потрошувачките кредити. <http://bit.ly/1bMOrBV>

³ Организација на потрошувачите. 2012. Билтен Потрошувач Бр. 23. <http://bit.ly/1cyhiaB>

⁴ Организација на потрошувачите. 2013. Билтен Потрошувач Бр. 24. <http://bit.ly/1kRkIK1>

⁵ <http://economy.gov.mk>

⁶ Коруновска Неда, Србијанко Јана и Малеска Тања. 2013. Правните потреби и патот до правдата во Република Македонија. Фондација Отворено општество - Македонија. <http://bit.ly/19Pm1E6>

Ц9М2: Достапност на информации кои се однесуваат на: безбедност на патиштата, чистотата на воздухот, безбедноста на работниците

Подобрување достапноста и квалитетот на информациите кои се однесуваат на: безбедност на патиштата, чистотата на воздухот, безбедноста на работниците и слично. Создавање на усогласеност на регулаторните информации кое ќе помогне да се поттикне фер и доследно спроведување на значајни регулаторни обврски.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за економија				
	Партнерски институции	Други институции (не се наведени)				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Висока (Јазикот на заложбата дава јасни, мерливи и потврдливи достигнувања за постигнување на целта)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	Не важи				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчленост	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
		√				
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Нова		Мало (заложбата е постепен но позитивен чекор во релевантната област на политики)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање	Ограничено			
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање	Значајно			
Следни чекори						
Ревидирање на заложбата за да биде померлива или изводлива						

Што се случи?

МНИ истражувачката утврди дека имплементацијата на оваа заложба е ограничена. Иако само-оценката на Владата не се осврнува на напредокот кај оваа заложба, МНИ истражувачката утврди дека владините практики не се унапредени по вклучувањето на оваа обврска во ОВП акцискиот план.

Дневните податоци за квалитетот на воздухот се објавувани редовно од страна на Министерството за заштита на животната средина и просторното планирање,¹ но овие податоци не се во отворен формат или пак пребарливи. Покрај тоа, на почетокот на 2013 година, Министерството за внатрешни работи објави сумарни податоци за сообраќајните несреќи во 2012 и нивите последици; меѓутоа, нема редовна објава на податоци по ова прашање.² Републичкиот совет за безбедност на сообраќајот на патиштата не објавува податоци, ниту пак постои годишен извештај за неговата работа во 2012.³ Нема достапни податоци за безбедноста на работниците, ниту кај Министерството за економија, ниту кај Државниот инспекторат за труд. МНИ истражувачката утврди дека инспекторатот не објавил никакви податоци за безбедноста на работниците.

Консултациите со организациите од граѓанското оштество отворија прашања за соодветноста на надлежната институција за оваа заложба. Иако Министерството за економија е надлежно за потрошувачки права, информациите опфатени со обврската се поврзани со надлежностите на други институции, како Министерството за внатрешни работи и Републичкиот совет за безбедност на сообраќајот на патиштата во областа на безбедност на патиштата, Министерството за заштита на животната средина и просторното планирање во областа на квалитет на воздухот, и Министерството за труд и социјална политика и Државниот инспекторат за труд во областа на безбедност на работниците. Овие институции не се дадени како партнерски институции во ОВП акцискиот план, и самото Министерство за економија, прашано за статусот на имплементацијата на заложбата, ја упати невладината организација до Министерството за заштита на животната средина и просторното планирање за повеќе информации,⁴ што отвара прашања за компетенциите на министерството во оваа област.

МНИ истражувачката не најде докази дека е постигната усогласеност на регулаторните информации.

Дали направи разлика?

ОВП немаше позитивно влијание врз достапноста и квалитетот на достапните информации во областите на безбедност на патиштата, квалитетот на воздухот или пак безбедноста на работниците. Иако постои општ недостаток на информации кои се проактивно објавувани (освен за квалитетот на воздухот), објавените податоци не се дадени во отворен формат, ниту се пребарливи. Статусот во оваа област останува статус кво, или пак е направен чекор наназад (на пример, недостатокот на годишни извештаи за работата на Републичкиот совет за безбедност на сообраќајот на патиштата, или пак недостаток на информации за безбедноста на работниците).

Следни чекори

МНИ препорачува значителни измени на заложбата за да стане производлива и мерлива. Притоа, владата треба:

1. Да размисли кои институции треба да бидат одговорни за нејзината имплементација;
2. Да ги анализира пропустите кои треба да се надминат за да се овозможи редовно и проактивно објавување на податоци во целните области;
3. Да развие патоказ, со конкретно дадени активности и мерки за надминување на идентификуваните пропусти;

4. Да креира механизми за мониторирање на имплементацијата, во соработка со граѓанското општество и бизнис заедницата.

¹<http://moeep.gov.mk>

² Извештаите се достапни на: <http://bit.ly/1bMW37s>

³<http://www.rsbsp.org.mk/en/zarsbsp.asp>

⁴<http://spinfo.org.mk>

Ц9М3: Информации за јавното здравје

Заштита на јавното здравје. Утврдување на податоци и информации кои би придонеле за повисок степен на информираност на граѓаните за состојбите релевантни за нивното здравје, здравствени податоци и статистики.

Опис на заложбата						
Одговорност	Надлежна институција	Министерство за здравство				
	Партнерски институции	Нема				
	Дадено лице за контакт?	Не				
Конкретност и мерливост		Висока (Јазикот на заложбата дава јасни, мерливи и потврдливи достигнувања за постигнување на целта)				
Релевантност	ОВП големи предизвици	Не важи				
	ОВП вредности	Пристап до податоци	Граѓанско учество	Отчленост	Технологија и иновација за транспарентност и отчетност	Нема
		√				
Амбиција						
Нова наспроти постоечка		Потенцијално влијание				
Нова		Нема (заложбата одржува статус кво)				
Степен на исполнување						
Датум на започнување: 7/12		Реално комплетирање		Завршена		
Датум на комплетирање: 12/14		Предвидено комплетирање		Значително		
Следни чекори						
Нова заложба врз основа на постоечката имплементација.						

Што се случи?

МНИ истражувачката утврди дека оваа заложба е завршена.

Реформите на јавните политики од областа на здравството се имплементираат од страна на Владата во последните неколку години, и меѓу другото, вклучија реформи на видот на информации од областа на здравството кои треба да се собираат, како и опсегот на собраните податоци. Во областа на податоците за јавното здравје, беа воведени две важни законодавни реформи со Законот за јавно здравство¹ и Закон за евиденции во областа на здравството,² кој вовеле нови категории на здравствени

податоци и категоризираше вкупно 35 здравствени регистри, споредено со само четири регистри кои постојеа пред 2009 година.

Со ова беа идентификувани видовите на податоци и информации кои ќе придонесат за подобри информации за граѓаните кои се релевантни за нивното здравје, здравствените информации и статистики. Иако овие допрва ќе бидат имплементирани, подготвителните активности беа започнати во периодот на известување. Само-оценката не ги рефлектира напорите на државата за оваа заложба.

Дали направи разлика?

Воведувањето на законски реформи во јавното здравство значително придонесува за идентификувањето и проширувањето на опсегот на јавни информации и податоци од областа на здравството кои се собираат во државата. Меѓутоа, имплементацијата е одложена, и консултираните организации од граѓанското општество посочија дека како поради недостатокот на капацитети и ресурси, државата треба да размисли за приоритизирање на податоци и за постепено воведување на реформи во смисла на собирање здравствена статистика.³ Покрај тоа, Институтот за јавно здравје на Република Македонија, кој е надлежниот имател на здравствена статистика од здравствените евиденции⁴ требал да биде вклучен во ОВП. Во моментот, јавноста има пристап до здравствени податоци кои се проактивно објавени од страна на институтот преку неговите публикации: годишни извештаи, здравствени мапи, здравјето на населението; меѓутоа овие не се ажурираат редовно.⁵ Покрај тоа, организациите од граѓанското општество посочија добар пример за партиципативно донесување одлуки за време на имплементацијата на реформите водено од страна на Министерството за здравство, кое е во застој од 2012 година, меѓутоа сепак може да служи како добра основа за понатамошни партиципативни процеси во оваа област.⁶ Имплементацијата на новите реформи на законите и политиките значително ќе ја унапреди државата во оваа област.

Следни чекори

МНИ истражувачката предлага креирање на нови заложби кои ќе се основаат на имплементацијата на новата законска рамка во областа на здравствените евиденции. Во текот на овој процес, владата треба:

1. Да креира активности за поддршка на имплементацијата на Законот за евиденции во областа на здравството; вклучувајќи и зајакнување на човечките ресурси и поставување на јасни достигнувања и цели;
2. Да ја земат предвид постепена имплементација со дефинирано фазно воведување на нови здравствени евиденции;
3. Да се осврне на придобивките од работата на Комисијата за унапредување на здравствениот систем и да ги реактивира партиципативните механизми кои би можеле да го водат, мониторираат и евалуираат напредокот.

V. САМО-ОЦЕНКА

Годишниот извештај на Владата ги одразува консултациите, нема проценка на ефикасноста на спроведените консултации, или пак предлози за тоа како да се подобри процесот на консултации во иднина.

Само-оценката на Владата (Годишниот извештај) беше објавена на 25 септември 2013 година.⁷ Јавноста имаше период од две недели да поднесе коментари, но во овој рок не беа добиени коментари од бизнис секторот, академската заедница или од граѓанското општество. Сепак, две здруженија објавија независни проценки на напорите во рамки на ОВП во првата година, и овие извештаи не беа вклучени во само-оценката, но беа земени во предвид од страна на МНИ истражувачката. Додека само-оценката на владата ги одразува спроведените консултации, не постои проценка за нивната ефикасност, или предлози како да се подобри процесот на консултации во иднина.

Извештајот содржи информации за четири од деветте програмски области, и е структуриран различно од акцискиот план, што ја отежнува споредбата меѓу двата владини документи. Ова беше истакнато на консултативните форуми. Само-оценката не дава информации за најголем дел превземени заложби; некои информации се надвор од временскиот период на кој се однесува оценката, и не постои образложение зошто не се опфатени сите обврски од акцискиот план. Генерално, иако извештајот ја потврдува одговорноста за отвореност, тој не содржи проценка на исполнувањето според планираното; не го опишува односот меѓу акцискиот план и ОВП големите предизвици, ниту пак прави обид да оцени дали ОВП ги зајакнала владините заложби за транспарентност. Во извештајот, исто така, не се идентификуваат предизвиците за понатамошно овозможување на отвореноста на Владата.

Табела 2: Чеклиста за Само-оценката

Дали беше публикуван годишен извештај за напредокот?	Да
Дали беше испочитуван рокот за негово објавување?	Да
Дали извештајот беше достапен на локалниот јазик?	Да
Дали според засегнатите страни, ова беше доволно?	Да
Дали извештајот е достапен на Англиски јазик?	Да
Дали Владата обезбеди период од две недели за коментари од страна на јавноста за нацрт извештајот - само-оценката?	Да
Дали беа добиени коментари од јавноста?	Да
Дали извештајот е ставен на ОВП порталот?	Да
Дали само-оценката дава преглед на напорите за спроведување на консултации?	Да

Дали извештајот ги опфаќа сите заложби?	Не
Дали прави оценка за исполнувањето според временската рамка?	Не
Дали извештајот ја потврдува обврската за отвореност?	Да
Дали извештајот ја објаснува врската меѓу акцискиот план и големите предизвици?	Не

¹ Закон за јавно здравство, објавен во Службен весник на Република Македонија Бр. 22/2010 и 136/2011

² Закон за евиденции во областа на здравството, објавен во Службен весник Бр. 20/2009, 53/2011 и 164/2013

³ Г-ѓа Неда Милевска, ОГО Студиорум, МНИ интервју, Скопје, 18-ти ноември 2013 год.

⁴ Член 5, Закон за евиденции во областа на здравството

⁵ Институт за јавно здравје на Република Македонија <http://www.iph.mk/>

⁶ Чичевалиева Снежана и Милевска Неда. 2012. Партиципативна демократија во јавното здравство: Комисија за унапредување на здравствениот систем. Еуро Дијалог Бр. 17. <http://bit.ly/IV6Pib>

⁷ <http://bit.ly/18AVHC>

VI: СЛЕДНИ ЧЕКОРИ

Овој дел го става акцискиот план за ОВП во поширок контекст и ги издвојува потенцијалите следните чекори, изнесени во претходните делови, како и дава преглед на приоритетите идентификувани од засегнатите страни.

Национален контекст

Република Македонија спроведе бројни активности за подобрување на ефикасноста и транспарентноста на државните институции, за унапредување на транспарентноста и пристапот до информации, борбата против корупцијата и обезбедување на високо ниво на квалитет на услуги за граѓаните и бизнисите преку употреба на технологијата и иновациите. Со вклучување кон Отвореното владино партнерство, Владата на Република Македонија се обврза за постојано подобрување на нејзиниот učinok врз темелите на отворени, транспарентни, доверливи и ефикасни државни институции, кои комуницираат и соработуваат со граѓаните.¹

Пристап до информации

Правото на пристап до информации како основа на доброто владеење, зголемената транспарентност и значителното граѓанско учество во јавниот живот, се третира како основно човеково право.² Слично, Уставот на Република Македонија од 1991 година утврдува дека "се гарантира слободниот пристап кон информациите, слободата на примање и пренесување на информации"³, како дел од основните права кои ги уживаат граѓаните. Петнаесет години подоцна, на 25-ти јануари 2006 година, Собранието го усвои Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер (Закон за слободен пристап), кој стапи во сила на 1-ви септември 2006 година. На почетокот на 2010 година, Законот претрпе значителни промени, кои резултираа со подобрена правна рамка која го гарантира правото на пристап до информации и усогласено со меѓународните и европските стандарди. Иако правната рамка е оценета како задоволителна, спроведувањето и понатаму е проблематично. Исклучоците на правото на пристап до информации од јавен карактер се нејасно формулирани, и оставаат простор за арбитрарна интерпретација. Санкциите утврдени во Законот се нејасни и не се применуваат во пракса.⁴ Покрај тоа, Република Македонија не воведо редовен систем за мониторирање на имплементацијата, иако законот е на сила повеќе од седум години. Така, од една страна, државните органи не водат статистички податоци за бројот на примени барања за пристап до информации⁵ а, од друга страна, обврската за поднесување годишни извештаи до Комисијата, која треба да послужи како основа за оценување на севкупната состојба, не се почитува соодветно или воопшто.⁶ Конечно, значителен број на граѓани се уште не се запознаени со нивното право на слободен пристап до информации кои ги поседуваат јавните институции.⁷ Премолчените одбивања остануваат најголемата пречка за транспарентноста на администрацијата.

Учество на јавноста

Уставот на Република Македонија предвидува вклучување на граѓаните во креирањето на политиките и, поконкретно, предвидува дека "граѓаните на Република Македонија власта ја остваруваат преку демократски избрани претставници, по пат на референдум и други облици на непосредно изјаснување."⁸ Покрај тоа, Уставот пропишува дека "секој граѓанин има право да поднесува

претставки до државните органи и другите јавни служби и на нив да добие одговор. Граѓанинот не може да биде повикан на одговорност, ниту да трпи штетни последици за ставовите изнесени во претставките, освен ако со нив не сторил кривично дело."⁹ Правото на учество на јавноста е поконкретно регулирано со законодавната рамка со која се регулира работата на администрацијата. Покрај тоа, Владата на Република Македонија усвои Прирачник за креирање политики, во кој се става посебен акцент на учеството на јавноста.¹⁰ Владата смета дека еден од најзначајните аспекти на транспарентно владеење во општеството е соработка со заинтересираните страни и граѓанското општество во креирањето на законската регулатива, како и преземањето на неопходните мерки за стимулирање и подобрување на нивното учество. Независна проценка на граѓанското општество за отвореноста и вклучувањето на јавноста во законодавните процеси заклучи дека институционалната и финансиската рамка за вклучување на јавноста е незадоволителна, и дека отвореноста на процесот на подготовка на конкретни акти е недоволна.¹¹ Учество на јавноста беше утврдено како конкретна цел во двете стратегии за соработка со граѓанското општество усвоени од страна на Владата.¹² Најновата стратегија, донесена во 2012 година, предвидува области за подобрување, за кои е неопходно да се развијат конкретни мерки во иднина, и тоа следниве:

1. Проактивно вклучување на граѓанските организации во процесите на донесување одлуки и европската интеграција, особено во подготовката и усогласувањето на националните планови за развој, оперативните програми и другите стратешки документи;
2. Промоција на вклучувањето на граѓанските организации во спроведувањето на активностите на државната управа во согласност со нивните портфолиа и учество во донесувањето одлуки на ниво на креирање на политиките;
3. Трансфер на јавните надлежности кон организациите од граѓанското општество и развој на јавно-приватни партнерства, како можност за промовирање и зајакнување на соработката.

Одговорност и интегритет

Нови механизми за одговорност беа иницирани по донесувањето на акцискиот план за ОВП, кои се детално опишани во делот IV од овој извештај. Покрај тоа, Владата во моментов е во процес на ревидирање на неколку релевантни законски рамки кои ги вклучуваат: јавните набавки, заштитата на вработени во јавната администрација кои ќе откријат класифицирани информации за заштита на јавниот интерес (т.н. whistleblowers), и конфликтот на интереси. Меѓутоа, правната рамка за јавната администрација и понатаму е фрагментирана, што влијае на нејзиното единство, транспарентност и отчетност.¹³ Понатаму, граѓанското општество и меѓународната заедница изразија сериозна загриженост во однос на капацитетите на земјата да го спроведува владеењето на правото. Еден јасен пример за ова беше неуспехот на Собранието да врши надзор над извршната власт по присилното отстранување на голем број пратеници од опозицијата и новинари од пленарната сала на Собранието на 24 декември 2012. Ова се случи за време на усвојувањето на буџетот за 2013, во контроверзни околности.¹⁴ Организациите на граѓанското општество, особено бранителите на човековите права, се сомневаат во капацитетот за отчетност на државните органи по пресудата на Големиот судски совет на Европскиот суд за човекови права од 13 декември 2012 година, донесена во случајот Ел-Масри против Македонија. Судот утврди прекршување на повеќе одредби на Европската конвенција,¹⁵ и прогласи дека државата е одговорна за киднапирањето на г-динот

Ел-Масри, при што бил подложен на нечовечки и понижувачки третман. Исто така, судот ја прогласи државата за одговорна што не успеала да ја спречи тортурата извршена врз него и неговото присилно исчезнување изведено од страна на агенти на ЦИА, како и за тоа што не ги истражила ефикасно неговите жалби, и не му обезбедила правен лек за повредите на неговите права.

Технологија за отвореност и одговорност

Отвореното владино партнерството има големо влијание врз иновациите, развојот и конкурентноста на економијата. Нов фокус кој произлезе од ОВП беше идејата за отворени податоци, која е цврсто рефлектирана во акцискиот план, каде четири од девет тематски приоритети се фокусираат на отворените податоци и употреба на технологијата.

Тековни приоритети на засегнатите страни

Засегнатите страни издвоија две групи на мерки како најважни во актуелниот акциски план, оние кои се однесуваат на партиципативното креирање на политики, и оние кои се однесуваат на подобрување на пристапот до информации, вклучувајќи ги и отворените податоци. За време на МНИ прегледот, засегнатите страни исто така изразија загриженост во врска со тоа што планот не дава преглед на остварувањата направени пред ОВП, кои би служеле како основа за мерење на напредокот. Конечно, граѓанските организации бараат подобрување на структурата на Отвореното владино партнерство, кое треба да биде инклузивно и да ги вклучи граѓанското општество и бизнис заедницата. Конкретно, меѓу најзначајните мерки кои се клучни за понатамошната имплементација, засегнатите страни ги идентификуваа следниве:

1. Зголемена употреба на дигиталната платформа за онлајн консултации ener.gov.uk;
2. Воведување системи за интегритет на локално ниво;
3. Промоција на отворени податоци, и
4. Фокусирање на важноста на тестот за штетност како услов пред да се одбие пристап до информации од јавен карактер.

Областите за кои беше изразена загриженост се следниве:

1. Недостатокот на ресурси наменети за спроведување на ОВП заложбите;
2. Подобрување на достапноста и стандардите на отворените податоци;
3. Ограничениот напредок во долгогодишните заложби за проактивно објавување на информации, за развивање регистри на податоци кои ги поседуваат државните органи, и за справување со премолчените одбивања;
4. Отсуството на вистински консултации со граѓанското општество во процесите на донесување одлуки;
5. Недостатокот на пристап до микро податоците кои ги поседува Државниот завод за статистика;
6. Одложувањето на поставување систем на интегритет на национално ниво.

Идните приоритети на засегнатите страни

Засегнатите страни исто така издвоија голем број приоритетни области кои не се рефлектирани во моменталниот акциски план, и за кои предлагаат да бидат вклучени во следниот акциски план. Новите области за кои би можеле да се направат заложби се следниве:

1. Подобрување на функционалноста на владините веб-сајтови
2. Транспарентност во јавното трошење
3. Финансирање на политичките партии
4. Подобрување на заштитата на т.н. whistleblowers
5. Пристап до просторни податоци и податоците за животната средина
6. Развој и ширење на добрите практики за учество на јавноста

Во текот на МНИ прегледот беше евидентно дека првиот акциски план не бил изграден врз база на консултации и дискусии со повеќе засегнати страни, и дека нивното искуство не било искористено. Исто така, евидентен е и недостатокот на ентузијазам меѓу граѓанското општество за ОВП и неговиот потенцијал. Само неколку од оние кои беа консултирани биле ангажирани во процесот на развој на акцискиот план, и со исклучок на две или три организации, акцискиот план не е искористен од страна на граѓанското општество за унапредување на статусот во нивните сектори опфатени со акцискиот план. Повеќето од нив не се свесни за неговото постоење, додека останатите биле обесхрабени поради искуството со голем број стратегии кои најчесто не се имплементираат. Затоа, граѓанските организации инсистираа на тоа дека се потребни повеќе активности за подигање на јавната свест општо за ОВП, но и за мерките и нивното спроведување, особено за првата цел, која се фокусира на партиципативно креирање на јавни политики. Генерално, засегнатите страни истакнаа дека потребата за зајакнување на граѓаните и граѓанското општество ќе биде од суштинско значење во наредниот период.

Општ преглед на акцискиот план

Првиот акциски план содржи 35 мерки кои се утврдени за постигнување на деветте цели. Спроведувањето на мерките е доверено на вкупно 30 надлежни институции кои се наведени како организации или партнери надлежни за спроведувањето. И иако голем број на институции се одговорни за имплементацијата, за реформите предвидени со ОВП недостига форум од различни засегнати страни и учесници, кој недостаток го попречува протокот на информации и соработката. Акцискиот план ретко ги опишува проблемите што се обидува да ги реши, што го отежнува оценувањето на неговата амбициозност и релевантност во однос на ОВП вредностите. Иако некои од активностите се технички и конкретни, повеќето се општи, без јасно определени достигнувања и временски рамки. Имено, насоките дадени од ОВП нагласуваат дека сите национални акциски планови мора да придонесат за решавање на петте Големи предизвици. Во текот на развивањето на македонскиот акциски план, властите требаше да ги идентификуваат претходно преземените мерки и постигнатите резултати, со цел да се овозможи јасна и објективна проценка на напредокот во рамките на секоја заложба поединечно. Меѓутоа, македонскиот акциски план не содржи индикатори според кои ќе се мери напредокот, што значи дека е тешко да се оцени што е постигнато, бидејќи посакуваните резултате не беа однапред дефинирани.

Препораки

Наодите од МНИ прегледот даваат основа за неколку општи препораки. Следниве препораки се хоризонтални, додека индивидуалните препораки се дадени под секоја заложба оценета во Делот IV од овој извештај.

Подигање на свеста

Недостаток на свест за ОВП беше евидентно во текот на МНИ истражувањето, како меѓу граѓанското општество, така и кај бизнис секторот, но и кај јавните институции. Иницијатива не е доволно промовирана, и затоа многу од релевантните засегнати страни не се запознаени со процесот и потенцијалот на ОВП. Понатаму, соработката меѓу граѓанските организации исто така треба да се подобри за да се создаде позитивна клима за давање коментари и искористување на ОВП како алатка за застапување. Покрај тоа, како што е предложено во ОВП упатствата, Владата треба ги направи однапред достапни информациите за процесот на консултации. На пример, развивање на годишна временска рамка за ОВП процесите, која ќе биде јавно достапна на почетокот на процесите, би можело да овозможи поголемо учество.

Амбициозност на заложбите

Голем број на мерки во акцискиот план не предвидуваат нови активности кои би ги унапредиле практиките на владата надвор од она што е направено пред реформите според ОВП. Иако ОВП не бара заложбите да бидат нови, Македонската влада сепак треба да ги иднетификува дополнителните придобивки од вклучување на одредени претходни мерки во рамките на ОВП. Покрај тоа, владата треба да го избегнува презентирањето на активности што се преземени пред вклучувањето кон ОВП како индикатор за исполнување на одредени мерки. Во оваа смисла, следниот акциски план треба да даде информации за состојбата со имплементацијата на мерките, а особено за предвидените резултати.

Институционалната рамка на ОВП

Во наредниот период Владата треба да воспостави форум на различни засегнати страни за да овозможи континуирано и вистинско консултирање со засегнатите страни. Овој форум треба да овозможи поголема консултација и учество на институционално ниво, како и да ја подобри комуникацијата со потенцијалните засегнати страни. Покрај тоа, Владата треба да направи поголеми напори за да го обезбеди учеството на поширок спектар на чинители во равивањето на акцискиот план, како и на процесите за негово спроведување, вклучувајќи повеќе организации кои работат надвор од главниот град, како и оние кои ги претставуваат разните малцински групи.

Гарантирање на слободата на изразување, слободата на медиумите и слободата на здружување

Правото на слободно и мирно здружување е основата на плуралистичките демократии. Тоа обезбедува важна заштита на слободата на изразување и правото на политичко учество. Од друга страна, слободата на медиумите и слободата на печатот создаваат неопходна средина и се предуслов за било кое слободно, отворено и транспарентно општество. За жал, овие права беа загрозени во последнава година, со што беше ограничен просторот за граѓанското општество во Македонија. Новиот акциски план претставува можност за Владата да ги промовира овие права и да ја обезбеди нивната целосна имплементација.

¹ Влада на Република Македонија. Октомври 2013. ОВП Годишен извештај.

² Види, Членови 19 и 20 од Универзалната декларација за човекови права и Член 10 од Европската конвенција за човекови права.

³ Член 16, став 3, Устав на Република Македонија

⁴ Европска комисија. 2013. Годишен извештај за напредокот на Македонија. <http://bit.ly/1di2ZZH>

⁵ OECD/SIGMA. 2012. Извештај за Република Македонија.

⁶ На пример во 2012, само 819 или 60% од вкупно 1,215 регистрирани иматели на информации поднеле целосен извештај до Комисијата, правејќи го годишниот извештај за спроведувањето на законот непотполн. Годишен извештај на Комисијата за заштита на правото на пристап до информации од јавен карактер. 2013. <http://bit.ly/1brs4SW>

⁷ Фондација Отворено Општество – Македонија. 2013. Надмининување на принципите на тајност во работата на јавната администрација; Извештај од спроведеното истражување за правото на слободен пристап до информациите од јавен карактер во Македонија. <http://bit.ly/1eXIKiA>

⁸ Член 2, став 2, Устав на Република Македонија.

⁹ Член 24, Устав на Република Македонија.

¹⁰ Влада на Република Македонија, Генерален Секретаријат. 2007. Прирачник за креирање на политики.

¹¹ Огненовска С. 2012. Учество на јавноста во процесите на подготовка на закони. Македонски центар за меѓународна соработка. <http://bit.ly/1brtysl>

¹² Првата стратегија беше усвоена во 2007 и го опфаќаше периодот 2007-2011. Втората стратегија беше усвоена во 2012, за периодот 2012-2017. <http://bit.ly/1ktHveC>

¹³ Европска комисија. 2013. Годишен извештај за напредокот на Република Македонија <http://bit.ly/1di2ZZH>

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Европски суд за човекови права. 2012. Пресудата е достапна на: <http://bit.ly/18PknrC>. Судот додели оштета на германски државјанин кој беше "испорачан" од Македонија до Авганистан, во случај на погрешно идентификување. Од Владата на Република Македонија е побарано многупати да објасни што се случило со Ел-Масри: од страна на германските обвинители, шпанските обвинители, Парламентарното собрание на Советот на Европа, и Европскиот парламент. Владата до судењето негираше каква било вклученост и повреда на права.

ПРИЛОГ: МЕТОДОЛОГИЈА

Како дополнување на владината само-проценка, истакнати истражувачи од областа на владеењето и отвореноста пишуваат независен извештај за проценка, по можност од секоја земја-учесничка во ОВП.

Овие експерти користат заеднички прашалник и насоки¹ за подготовката на независен извештај за ОВП, врз основа на комбинација од интервјуа со локалните ОВП засегнати страни и десктоп анализа. Овој извештај се споделува со мал панел од меѓународни експерти (назначен од страна на Управниот комитет на ОВП) за рецензија и за да се осигура дека се применети највисоките стандарди при истражувањето и длабинската анализа.

Анализата на напредокот според ОВП акциските планови е комбинација од интервјуа, десктоп истражување, и повратни информации добиени преку состаноци со засегнатите страни од невладиниот сектор. МНИ Извештајот се базира на наодите од владината само-оценка и на сите други оценки за напредокот објавени од страна на граѓанското општество, приватниот сектор, или меѓународните организации.

Секој/а локален/а истражувач/ка организира состаноци со засегнатите страни за да се обезбеди точна слика на настаните. Со оглед на буџетските и временските ограничувања, МНИ не може да се консултира со сите заинтересирани или засегнати страни. Следствено на тоа, МНИ се залага за методолошка транспарентност, па затоа, кога е можно, го прави јавен процесот на вклучување на засегнатите страни во рамки на истражувањето (детали за ова се дадени подолу во ова поглавје). Во оние национални контексти каде е неопходна анонимноста на информаторите, било владини или невладини, МНИ го задржува правото да ја заштити анонимноста на изворите. Дополнително, поради неопходните ограничувањата на методологијата на истражувањето, МНИ особено поттикнува коментари на јавните нацрт-извештаи за секој национален документ.

Вовед

Овој извештај се базира на комбинирана методологија која се користи за МНИ прегледот. Врз основа на насоките за МНИ за ОВП, инструментите кои се користат за подготовка на овој извештај се: интервјуа со одговорните институции и засегнатите страни, форуми за консултација, десктоп анализи и анкети. Беа интервјуирани вкупно 21 лице, се одржаа два форуми за консултации, и беа добиени 54 одговори преку анкетата. Анкетата беше спроведена заради две главни причини. Прво, рано во процесот на планирање за истражувањето за оценка на имплементацијата на акциониот план при ОВП, МНИ истражувачката наиде на мала запознаеност со ОВП воопшто, вклучително и ограничено учество на граѓанското општество. Затоа, анкетата се обиде да го измери нивото на свесност за ОВП. Второ, анкетата обезбеди поголема вклученост на организации надвор од главниот град.

Избор на засегнати страни

Беа организирани два форума за консултации со засегнатите страни.

Првата ги вклучи актерите од граѓанското општество, и поканата беше испратена до над 1,400 активни, формални и неформални организации, вклучувајќи ги и оние кои

учествуваа во консултациите за развивање на ОВП акцискиот план. Беше обезбеден надомест за патните трошоци на учесниците кои доаѓаа од места надвор од главниот град, и само една НВО го потврди своето учество; меѓутоа, на крајот, сите учесници беа од Скопје. Вкупно девет претставници од осум организации учествуваа во консултациите, од кои половина работат на транспарентност и пристап до информации. Форумот беше оддржан во форма слична на фокус група.

Вторите консултации со засегнатите страни ги вклучија претставниците од бизнис секторот, како и јавните институции. Иако поканата беше испратена до голем број потенцијални учесници, само две лица присуствуваа, едно од бизнис секторот и едно од меѓународната заедница, па консултациите беа изведени во форма на групно интервју. Со цел да се покријат што повеќе претставници од бизнис секторот, беа направени дополнителни обиди да се закажат интервјуа со релевантни компании, па дополнителни два претставника од бизнис заедницата беа интервјуирани во текот на МНИ истражувањето.

Прв состанок за консултации

Форум за консултации со засегнатите страни од граѓанското општество 24.10.2013

Присутни:

1. Сабина Факиќ, Центар за граѓански комуникации [<http://ccc.org.mk>] - Центарот работи на прашања од областа на транспарентноста, особено транспарентноста на буџетот, јавното трошење, како и пристап до информации за јавните набавки. Тие исто така работат на правото за пристап до информации, особено меѓу медиумите и новинарите.
2. Миринда Алемдар, Нансен дијалог центар Скопје [<http://ndc.net.mk>] - главни области на работа на центарот се интегрирано образование и промоција на мирот и дијалогот.
3. Сања Божовиќ, Младински образовен форум [<http://mof.org.mk>] – МОФ е лидер во неформалното образование на младите, промовирање на образование за правото, дебата и критичко размислување. МОФ има и своја програма за мониторинг и истражувања која во голема мера користи барања за слободен пристап до информации.
4. Данче Даниловска, Фондацијата Отворено општество - Македонија [<http://soros.org.mk>] - е македонскиот огранок на глобалната мрежа на Фондацијата Отворено општество. Нивните полиња на експертиза покриваат транспарентност и отчетност, пристап до информации, учество на јавноста и реформа на јавната администрација.
5. Нада Наумовска, Фондацијата Отворено општество - Македонија
6. Елизабета Бачовска, Холандска амбасада во Скопје [<http://minbuza.nl>] - претставник на Амбасадата на Кралството Холандија, која обезбедува стипендии, како и разни грантови за граѓанските организации.
7. Соња Зубер, Аналитика [<http://analyticamk.org>] - еден од најистакнатите тинк-тенкови во земјата, која промовира алтернативи на јавните политики во областите ЕУ интеграција, енергија и одбрана.

8 . Александра Цветановска, Македонското здружение на младите правници [<http://myla.org.mk>] - професионално здружение кое нуди правна помош на лицата кои бараат азил, граѓаните и е посебно специјализирано за судска заштита на правото на пристап до информации.

9 . Жаклина Димова, Хуман свет [<http://on.fb.me/18XvP1S>] - здружение кое промовира заштита, превенција и развој на основните вредности и медитација.

Краток преглед

Учесниците дискутираа за процесот на развивање на првиот акциски план за ОВП, потенцијалот на ОВП за истакнување на проблемите идентификувани од страна на граѓанското општество, и можните начини за вклучување на граѓанските организации кои би биле практични, остварливи и би обезбедиле поголемо учество на граѓанското општество. Учесниците потоа разговараа за конкретни прашања и можности поврзани со секоја од поединечните мерки, особено за оние поврзани со учеството на јавноста и пристапот до информации. Записникот од средбата е достапен на: <http://bit.ly/19C3wpY>

Втор состанок за консултации

Форум за консултации со засегнатите страни од бизнис секторот 24.10.2013

Присутни:

1. Гордана Горческа, Реактив [reaktiv.com.mk] - проектен менаџер во Реактив, ИКТ компанија која работела на имплементацијата на неколку ИКТ решенија поврзани со реформите е-влада.
2. Ирена Стефчева, Британската амбасада [<http://bit.ly/1bdUvzT>] - претставник на Британската амбасада, чие учеството беше дел од нивните дипломатски активности во рамките на подготовките за престојниот ОВП Самит во Лондон во ноември 2013.

Краток преглед

Беше спроведено групно интервју, при што претежно учествуваше претставничката од бизнис заедницата. Беа разгледани конкретни прашања и можности врз основа на искуствата на бизнис заедницата во спроведувањето на реформите за е-влада во последните години, особено за мерките поврзани со цел 2: отворени податоци и цел 3: подобрување на јавните услуги.

Опис на анкетата/прашалникот

Беше подготвен прашалник за да се овозможат дополнителни прилози од страна на засегнатите страни. Целта на анкетата беше двојна: да го оцени нивото на запознаеност за ОВП во земјата, како и да собере податоци за имплементацијата на обврските од ОВП. Стануваше збор за кратка анкета која се состоеше од следните четири прашања: 1) дали испитаниците слушнале за ОВП, 2) дали испитаниците знаеле дека Македонија се приклучила и е дел од ОВП, 3) дали испитаниците биле консултирани во процесот на развој или имплементација на акцискиот план и 4) отворена можност за поднесување на коментари за имплементација на конкретните мерки. Онлајн анкетата [достапна на <http://bit.ly/19dk2iH>] беше дистрибуирано до два вида испитаници. Прво, беше испратено до граѓанските организации преку мејлинг листа која стига до над 1,400 активни организации, во обид да се допре до што поголем број актери од граѓанското општество. Второ, беше испратено до претставниците на државните институции.

Беа примени вкупно 54 одговори. Анкетата откри многу ниско ниво на свест за ОВП и учество во процесот на изготвување на акцискиот план, како и неговата имплементација. Само два испитаника изјавиле дека слушнале за ОВП, еден од граѓанското општество и еден од државната администрација. Само еден испитаник (Царинска управа) изјави дека тие учествувале во консултациите, организирани од МИОА и со учество на бизнис секторот. Покрај тоа, беа добиени неколку општи коментари кои можат да се групираат во две категории. Првиот тип на коментари укажуваа дека акцискиот план е на задоволително ниво, но загриженост во врска со слабата имплементација, и искажан скептицизам за изгледите за имплементацијата, поради недостатокот на наменети средства за таа цел. Вториот тип на коментари се однесуваат на недостатокот на систематско вклучување на граѓанското општество во процесот.

¹ Целосните насоки за истражување се достапни на <http://bit.ly/120SROu>

За Механизмот за независно известување

МНИ е клучно средство преку кое Владата, граѓанското општество и приватниот сектор може да го следат развојот и имплементација на ОВП акциските планови од страна на владите, на две-годишна основа. Дизајнот на истражување и контролата на квалитетот на таквите извештаи се врши од страна на панел од меѓународни експерти, составен од експерти за транспарентност, учество, одговорност и истражувачки методи во општествените науки.

Во моментот, Меѓународниот експертски панел е со следново членство:

- Јамини Аијар
- Деби Будлендер
- Џонатан Фокс
- Розмари Мекги
- Џерард Мунк

Мал тим со седиште во Вашингтон, го следи процесот на подготовка на извештаите во рамки на МНИ, во тесна координација со истражувачката. Прашања и коментари за овој извештај може да бидат насочени кон вработените на следнава адреса:

irm@opengovpartnership.org